

**ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

ДІХТІЄВСЬКИЙ ВОЛОДИМИР ПЕТРОВИЧ

УДК 342.98+34.038.2

ДИСЕРТАЦІЯ

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОСТУПУ ДО
ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРО СТАН ВИКОРИСТАННЯ
ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ**

Подається на здобуття наукового ступеня **доктора філософії**

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ **В.П.Діхтієвський**

Наукові керівники:
Колпаков Валерій Костянтинович,
доктор юридичних наук, професор;
Легеза Юлія Олександрівна,
доктор юридичних наук, професор

АНОТАЦІЯ

Діхтієвський В.П. Адміністративно-правове регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». – Запорізький національний університет, Запоріжжя, 2020.

Дисертація є одним з перших комплексним науковим дослідженням адміністративно-правового регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів в Україні, в межах якого з використанням сучасних методів наукового пізнання, врахуванням здобутків юридичної науки окреслено адміністративно-правові підходи правового регулювання доступу до публічної інформації у сфері використання природних ресурсів, обґрунтовано наукові положення щодо оптимізації адміністративно-правового регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів в сучасних умовах реформування публічного управління в Україні, проаналізовано зарубіжний досвід правового регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів, а також сформульовано науково-обґрунтовані висновки та науково-практичні рекомендації для вдосконалення адміністративно-правового регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів.

У дисертації визначено сутність поняття інформації як об'єкту правовідносин, виділено її ознаки та критерії класифікації. Охарактеризовано інформацію про стан використання природних ресурсів як складову системи публічної інформації. Встановлено нормативно-правові засади доступу до інформації про стан використання природних ресурсів. З'ясовано, що доступ до публічної інформації про стан використання природних ресурсів здійснюється на рівні кодифікованих законодавчих актів (Кодексу України

про адміністративні правопорушення, Кодексу адміністративного судочинства), так і на рівні звичайних законів (Законів України «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», «Про державну таємницю», «Про національну безпеку України», «Про видавничу справу», «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про телебачення та радіомовлення», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», «Про доступ до судових рішень», «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» загального спектру дії, так і спеціальних законодавчих актів (зокрема, Законів України «Про нафту і газ», «Про Державний земельний кадастр», «Про національну інфраструктуру геопросторових даних», Гірничого закону України).

До структури системи нормативно-правових актів, що відзначають забезпечення доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів, відноситься система міжнародно-правових актів, ратифікованих Україною (зокрема, положення Орхуської Конвенції, Стокгольмської Конвенції, Рекомендації № 854 (1979) Парламентської Асамблеї Ради Європи «Про доступ громадськості до інформації, що є в розпорядженні державних органів, та свободу інформації»; Рекомендації № R (81) 19 Комітету Міністрів Ради Європи «Про доступ до інформації, що знаходиться у розпорядженні державних органів» 1981 р.; «Йоганнесбурзькі принципи. Національна безпека, свобода висловлювань і доступ до інформації»; «Модельний закон про свободу інформації» міжнародної неурядової організації «Артикль 19»).

Визначено адміністративні процедури із забезпечення доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів. Підкреслено, що право на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів визначається як відносне право, тобто право, обмеження якого допускається і міркувань забезпечення вимог національної безпеки,

державної та інших видів таємниць, що підтверджується наявною практикою ЄСПЛ, зокрема, у частині аргументації забезпечення обмеження доступу до екологічної інформації, в тому числі до технічної документації про особливості конструкції атомної електростанції, що викладено у рішенні у «Sdružení Jihočeské Matky» (Співдружність матерів Південної Чехії) проти Чеської Республіки» (заява № 19101/03, від 10 липня 2006 року).

Обґрунтовано, що суб'єктний склад адміністративно-процедурних правовідносин із забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів складається із таких осіб, як: запитувачі інформації (фізичні, юридичні особи, об'єднання громадян без статусу юридичної особи, крім суб'єктів владних повноважень); розпорядники інформації (органи державної влади та місцевого самоврядування, суб'єкти господарювання, суб'єкти дозвільно-ліцензійних адміністративних проваджень щодо набуття спеціальних природоресурсних прав); треті особи («зацікавлена громадськість» зокрема).

Надано характеристику сучасним підходом до розуміння державних природоресурсних кадастрів як форми доступу до публічної інформації. Доведено, що реалізація пасивної форми доступу до інформації про стан використання природних ресурсів здійснюється в тому числі у вигляді формування баз відкритих даних. До відкритих даних віднесено відомості, що стали відомими суб'єкту владних повноважень внаслідок здійснення ним організаційно-владних та розпорядчих функцій. Встановлено, що поширення публічної інформації у формі відкритих даних, як правило, реалізується шляхом формування наборів даних – електронних документів, що містять відкриті дані та складаються із структурованої сукупності однорідних значень (записів), включають поля даних і метаінформацію про них. Підкреслено, що оприлюднення відкритих даних здійснюється шляхом організації ведення державних реєстрів (кадастрів).

З'ясовано підстави та особливості застосування заходів адміністративної відповідальності за порушення права на доступ до

публічної інформації про стан використання природних ресурсів. Визначено сутність адміністративної відповідальності як гарантійного елементу захисту права на доступ до публічної інформації про стан використання природних ресурсів. Запропоновано визначення адміністративної відповідальності як передбачену санкціями адміністративно-правових норм форму негативного реагування з боку адміністративних органів на дії розпорядників таких відомостей, які були спрямовані на порушення законодавства про доступ до публічної інформації про стан використання природних ресурсів.

У межах реалізації адміністративно-правового механізму захисту права на доступ до публічної інформації про стан використання природних ресурсів, з'ясовано, що розгляд та вирішення спорів, пов'язаних із забезпеченням доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів, відбувається у порядку спрощеного провадження. Доведено, що реалізація захисту права особи на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів у адміністративному порядку пов'язується із застосуванням державних правообмежувальних заходів захисту порушеного права шляхом подання скарги до вищого органу державної влади чи іншого адміністративного органу (в межах тлумачення цієї категорії відповідно до проекту Закону України «Про адміністративну процедуру», а до його прийняття – відповідно до вимог Закону України «Про звернення громадян»).

Спираючись на міжнародний досвід зарубіжних країн, міжнародні та європейські стандарти щодо забезпечення реалізації права на доступ до публічної інформації про стан використання природних ресурсів, сформульовано конкретні пропозиції і рекомендації щодо удосконалення правової ефективності, реалізації адміністративно-правових заходів захисту права особи на доступ до публічної інформації про стан використання природних ресурсів в Україні.

З'ясовано, що здійснення удосконалення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів кореляційно співвідноситься із

впровадженням моделі публічно-сервісної держави, діяльність якої орієнтована на забезпечення прозорості прийняття управлінських рішень.

Для підвищення ефективності захисту права особи на інформацію про стан використання природних ресурсів підтримано ідею створення спеціального органу в галузі публічного управління – Уповноваженого із захисту інформаційних прав.

Зроблено висновок, що реформування адміністративно-правового регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів має спрямовуватися на:

1) оптимізацію здійснення адміністративної процедури розгляду та надання відповіді на інформаційний запит споживача публічної інформації шляхом доповнення Закону України «Про доступ до публічної інформації» окремою спеціальною нормою;

2) підвищення правової ефективності реалізації адміністративно-правових заходів захисту права особи на доступ до публічної інформації про стан використання природних ресурсів шляхом перегляду нормативних вимог до визначення строків позовної давності у досліджуваній категорії адміністративних спорів;

3) перегляд змістовного підходу до визначення складу адміністративно-процесуальних відносин у сфері забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів у частині встановлення статусу «зацікавленої громадськості»;

4) вдосконалення реалізації права особи на перегляд управлінських рішень у досліджуваній сфері шляхом збільшення строків реалізації права на адміністративне оскарження;

5) оптимізації механізму адміністративної відповідальності шляхом внесення змін до ст.ст. 91-4, 91-5, 212-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, адміністративна процедура, адміністративне оскарження, адміністративно-правовий механізм,

громадський контроль, право на безпечне довкілля, природні ресурси, публічна інформація, сприятливе довкілля.

ABSTRACT

Dikhtievskiy V.P. Administrative and legal regulation of access to public information on the state of use of natural resources. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

The dissertation on competition of a scientific degree of the doctor of philosophy on a specialty 081 Law. – Zaporizhia National University, Zaporizhia, 2020.

The dissertation is one of the first comprehensive scientific research of administrative and legal regulation of access to public information on the state of use of natural resources in Ukraine, within which using modern methods of scientific knowledge, taking into account the achievements of legal science sphere of use of natural resources, substantiated scientific provisions on optimization of administrative and legal regulation of access to public information on the state of use of natural resources in modern conditions of public administration reform in Ukraine, analyzed foreign experience of legal regulation of access to public information scientifically substantiated conclusions and scientific and practical recommendations for improving the administrative and legal regulation of access to public information on the state of use of natural resources.

The essence of the concept of information as an object of legal relations is determined, its features and classification criteria are distinguished. Information on the state of use of natural resources as a component of the public information system is characterized. The normative-legal bases of access to information on the state of use of natural resources are established. It was found that access to public information on the use of natural resources is carried out at the level of codified legislation (Code of Ukraine on Administrative Offenses, Code of Administrative Procedure) and at the level of ordinary laws (Laws of Ukraine “On Information”,

“On Access to public information”, “On state secrets”, “On national security of Ukraine”, “On publishing”, “On printed mass media (press) in Ukraine”, “On television and radio broadcasting”, “On protection of information in information-telecommunication systems”, “On access to court decisions”, “On the procedure for coverage of the activities of public authorities and local governments in Ukraine by the media of the general spectrum, and special legislative acts” (in particular, the Laws of Ukraine “On Oil and Gas”, “On the State Land Cadastre”, “On the national infrastructure of geospatial data”, the Mining Law of Ukraine).

The structure of the system of legal acts that provide access to public information on the use of natural resources includes the system of international legal acts ratified by Ukraine (in particular, the provisions of the Aarhus Convention, the Stockholm Convention, Recommendation № 854 (1979) of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe “On public access to information held by public authorities and freedom of information” Recommendations № R (81) 19 of the Committee of Ministers of the Council of Europe “On access to information held by public authorities” 1981; “Johannesburg Principles National Security, Freedom of Expression and Access to Information”; “Model Law on Freedom of Information” of the international non-governmental organization “Article 19”).

Administrative procedures for ensuring access to public information on the state of use of natural resources are defined. It is emphasized that the right to access information on the state of use of natural resources is defined as a relative right, ie the right, the restriction of which is allowed and considerations of national security, state and other secrets, as evidenced by existing ECtHR practice to environmental information (in particular, to the technical documentation on the design features of a nuclear power plant) set out in the judgment in “Sdruženi Jihočeské Matky’ (Commonwealth of Mothers of South Bohemia) v. the Czech Republic” (application no. 19101/03, 10 July 2006).

It is substantiate that the subject composition of administrative-procedural legal relations to ensure access to information on the state of use of natural

resources consists of such persons as: information requesters (individuals, legal entities, associations of citizens without legal personality, except for government entities powers); information managers (bodies of state power and local self-government, business entities, subjects of permit-licensing administrative proceedings on acquisition of special natural resource rights); third parties (“interested public” in particular).

The characteristic of the modern approach to understanding of the state natural resource cadastres as forms of access to public information is given. It is proved that the implementation of a passive form of access to information on the state of use of natural resources is carried out, including in the form of the formation of open databases. Open data include information that has become known to the subject of power as a result of the implementation of its organizational and power and administrative functions. It is established that the dissemination of public information in the form of open data, as a rule, is realized by forming data sets - electronic documents containing open data and consisting of a structured set of homogeneous values (records), including data fields and metainformation about them. It is emphasized that the publication of open data is carried out by organizing the maintenance of state registers (cadastres).

The grounds and peculiarities of application of measures of administrative responsibility for violation of the right to access to information on the state of use of natural resources are clarified. The essence of administrative responsibility as a guarantee element of protection of the right to access to information on the state of use of natural resources. It is proposed to define administrative responsibility as a form of negative reaction of administrative bodies to the actions of administrators of such information, which were aimed at violating the legislation on access to public information on the state of use of natural resources.

Within the framework of the implementation of the administrative and legal mechanism for the protection of the right to access public information on the state of use of natural resources, it was found that consideration and resolution of disputes related to access to public information on the state of use of natural

resources is simplified. It is proved that the implementation of protection of the right of a person to access information on the use of natural resources in the administrative order is associated with the application of state restrictive measures to protect the violated right by filing a complaint to a higher state authority or other administrative body. draft Law of Ukraine “On Administrative Procedure”, and before its adoption - in accordance with the requirements of the Law of Ukraine “On Citizens’ Appeals”).

Based on the international experience of foreign countries, international and European standards to ensure the exercise of the right of access to public information on the state of use of natural resources, formulated specific proposals and recommendations for improving legal efficiency, implementation of administrative and legal measures to protect the right to access public information. state of use of natural resources in Ukraine.

It was found that the improvement of access to information on the state of use of natural resources is correlated with the introduction of the model of public service state, whose activities are focused on ensuring the transparency of management decisions.

To increase the effectiveness of protection of the individual’s right to information on the state of use of natural resources, the idea of creating a special body in the field of public administration - the Commissioner for the Protection of Information Rights - was supported.

It is concluded that the reform of administrative and legal regulation of access to public information on the use of natural resources should be aimed at:

- 1) optimizing the administrative procedure for reviewing and responding to information requests of consumers of public information by supplementing the Law of Ukraine special norm;
- 2) increase the legal efficiency of the implementation of administrative and legal measures to protect the right of a person to access public information on the state of use of natural resources by revising the regulatory requirements for

determining the statute of limitations in the studied category of administrative disputes;

3) revision of the substantive approach to determining the composition of administrative-procedural relations in the field of providing access to information on the state of use of natural resources in terms of establishing the status of “interested public”;

4) improving the implementation of the right of a person to review management decisions in the study area by extending the implementation of the right to administrative appeal;

5) optimization of the mechanism of administrative responsibility by making changes to Art. 91-4, 91-5, 212-3 of the Code of Ukraine on Administrative Offenses.

Key words: administrative appeal, administrative procedure, administrative responsibility, administrative-legal mechanism, favorable environment, natural resources, public control, public information, right to safe environment.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ, В ЯКИХ ОПУБЛІКОВАНІ ОСНОВНІ НАУКОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Діхтієвський В.П., Невмержицький Є.В. Повноваження суб’єктів публічного управління у сфері протидії корупції в Україні: проблеми боротьби та механізми посилення. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2018. № 3. С. 59–65.

2. Dikhtievskiy V.P. Information on the use of natural resources as a component of the right of access to public information. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2020. № 2. P. 104–110.

3. Діхтієвський В.П. Нормативно-правові засади доступу до інформації про стан використання природних ресурсів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 4. С. 19–24.
4. Діхтієвський В.П. Інформація як об'єкт правовідносин. *Вісник Запорізького національного університету. Серія. Юридичні науки*. 2020. Вип. 3. С. 84–90.
5. Діхтієвський В.П. Адміністративно-правові засади реалізації доступу до інформації про стан використання природних ресурсів. *Юридичний бюлетень*. 2020. № 13. С.111–117.
6. Діхтієвський В.П. Державні природоресурсні кадастри як форма доступу до публічної інформації. *Юридичний бюлетень*. 2020. № 15. С. 81–84.
7. Діхтієвський В.П. До питання дискреційних повноважень державних органів, передбачених правовими актами Естонської Республіки та України. *Адміністративний акт: теорія та практика* : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 9 жовтня 2017 р.). Київ : ВД «Дакор», 2018. С. 70–74.
8. Діхтієвський В.П. Політичні та адміністративні складові Державної служби у діяльності органів публічного управління. *Державна служба в Україні: шляхи реформування* : матеріали круглого столу (м. Київ, 22 травня 2019 р.). Київ : Національна академія прокуратури України, 2019. С. 73–75.
9. Діхтієвський В.П. Забезпечення доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів: стан та перспективи правового регулювання. *Новітні тенденції розвитку адміністративного права як науки, навчальної дисципліни та галузі права* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 23 вересня 2020 р.). Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. С. 69–73.
10. Діхтієвський В.П. Форми доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів. *Правова освіта та правова наука в*

умовах сучасних трансформаційних процесів : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 20 листопада 2020 р.). Запоріжжя : ЗНУ, 2020. С. 66–69.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	16
ВСТУП.....	17
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КАТЕГОРІЇ «ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРО СТАН ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ».....	28
1.1 Інформація як об'єкт правовідносин: поняття, ознаки, критерії класифікації	28
1.2 Інформація про стан використання природних ресурсів як складова публічної інформації.....	36
1.3 Нормативно-правові засади доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів.....	53
Висновки до розділу 1.....	63
РОЗДІЛ 2. ЗМІСТ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРО СТАН ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ.....	68
2.1 Адміністративні процедури із забезпечення доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів.....	68
2.2 Державні природоресурсні кадастри як форма доступу до публічної інформації.....	90
2.3 Адміністративна відповідальність за порушення права на доступ до публічної інформації про стан використання природних ресурсів.....	98
2.4 Адміністративно-правовий механізм захисту права на доступ до публічної інформації про стан використання природних ресурсів.....	111
Висновки до розділу 2.....	127

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОСТУПУ ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРО СТАН ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ.....	133
3.1. Міжнародні та європейські стандарти забезпечення реалізації права на доступ до публічної інформації про стан використання природних ресурсів.....	133
3.2 Напрями вдосконалення адміністративно-правового регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів.....	143
Висновки до розділу 3.....	156
ВИСНОВКИ	159
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	167
ДОДАТКИ.....	194

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ВРУ	Верховна Рада України
ГК України	Господарський кодекс України
ЄС	Європейський Союз
ЄСПЛ	Європейський суд з прав людини
КАС України	Кодекс адміністративного судочинства України
КК України	Кримінальний кодекс України
КМРЄ	Комітет Міністрів Ради Європи
КМУ	Кабінет Міністрів України
КПКУ	Кримінально-процесуальний кодекс України
КУ	Конституція України
КУпАП	Кодекс України про адміністративні правопорушення
ООН	Організація Об'єднаних Націй
ЦК України	Цивільний кодекс України

ВСТУП

Актуальність теми. В сучасних умовах інформація набуває ознак не лише об'єкту правовідносин, але і ефективного засобу здійснення контролю як за діяльністю органів публічного управління, так і діяльністю суб'єктів господарювання. Належний рівень забезпечення реалізації права на інформацію є однією з ознак демократичної держави. Поступовий перехід від традиційної моделі публічного адміністрування до електронного урядування, формування нових видів інформаційної діяльності, веде до істотного розширення доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів в Україні.

Конституція України від 28 червня 1996 року, поряд із визначенням права за кожною людиною на інформацію, вільного доступу до інформації про стан довкілля, закріпила у статті 13 загальне положення про те, що: «Земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси... є об'єктом права власності Українського народу».

На основі конституційних положень Кабінетом Міністрів України розроблено Стратегію розвитку інформаційного суспільства в Україні, у якій зазначено, що одним із головних пріоритетів України є прагнення побудувати орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток інформаційне суспільство, в якому кожен міг би створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися й обмінюватися ними, щоб надати можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному й особистому розвитку та підвищуючи якість життя, до безумовних складових якого відповідно до міжнародних та європейських нормативних стандартів відноситься право людини на безпечне та сприятливе навколишнє природне середовище.

Саме умови розвитку інформаційного суспільства, правове регулювання інформаційної діяльності, а також адміністративно-правові механізми забезпечення ефективної реалізації інформаційних прав і обов'язків визначають рівень розвитку доступу до публічної інформації в державі, відображають стан публічного інформаційного правопорядку, ступінь гарантування захисту права на доступ до публічної інформації про стан використання природних ресурсів.

Традиційно, в юридичній літературі, проблематика доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів України розглядається через призму правового регулювання господарської інформаційної діяльності або кримінально-правової охорони соціальних цінностей від протиправного посягання з боку інформаційних злочинів, а також досліджень пов'язаних із екологічною безпекою, збільшенням кількості надзвичайних ситуацій з негативними наслідками для населення та довкілля.

За Індексом екологічної ефективності, оприлюдненим у 2019 р., Україна посіла 60-ту позицію серед 180 країн світу. За оцінкою Національного інституту стратегічних досліджень збереження існуючої ситуації в найближчій перспективі може призвести до формування значних екологічних загроз і збільшення кількості надзвичайних ситуацій з негативними наслідками для населення та довкілля, в тому числі – транскордонного масштабу. Серед причин такого стану здійснення державної екологічної політики в Україні виділяється необхідність посилення адміністративно-правового регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів, підвищення рівня громадського контролю у цій сфері не лише за діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування, а і суб'єктів господарювання, що наділені правом спеціального, постійного чи тимчасового використання природних ресурсів.

Серед учених-правників – представників науки адміністративного та інформаційного права, чий доробок склав теоретичну основу цього

дослідження треба відзначити В.Б. Авер'янова, О.Ф. Андрійко, О.А. Баранова, О.М. Бандурка, Ю.П. Битяка, Л.Р. Біла-Тіунову, М.Ю. Віхляєва, В.М. Гаращук, Є.А. Гетьман, І.П. Голосніченка, О.А. Заярного, С.В. Ківалова, Л.П. Коваленко, І.Б. Коліушка, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпакова, А.Т. Комзюка, О.В. Константія, О.В. Кузьменко, Є.В. Курінного, Д.М. Лук'янця, О.І. Миколенка, Н.Р. Нижник, Д.В. Приймаченка, С.Г. Стеценка та ін..

Адміністративно-правовий режим доступу до публічної інформації ставав предметом досліджень у різні часи таких учених, як В.М. Бевзенко, Г.О. Блінова, О.Б. Зеленцов, Р.А. Калюжний, В.В. Квак, Н.В. Коваленко, Р.С. Куйбіда, П.М. Мельник, М.І. Смокович, В.П. Тимошук, М.І. Цуркан та ін.

Забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів є об'єктом дослідження представників науки екологічного права, зокрема, наукові розробки В.І. Андрейцева, Г.В. Балюк, А.П. Гетьмана, І.І. Каракаша, Н.Р. Кобецької, В.В. Костицького та деяких інших. При цьому поза увагою представників науки екологічного права залишається питання адміністративно-правового регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів.

Фрагментарно досліджувалися окремі напрями доступу громадськості до інформації про стан використання природних ресурсів у наукових розробках Ю.О. Легези, Л.П. Коваленко, Г.В. Кадникової, В.Ф. Погорілка, Ю.С. Шемшученка та інших.

Разом з тим, малодослідженими залишаються на теоретичному рівні адміністративно-правове регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів, форми та особливості забезпечення такого доступу, механізми захисту права приватних осіб у цій сфері, проблеми адміністративно-правового регулювання діяльності державного кадастру природних ресурсів у сучасних умовах, значення категорії «публічна інформація про стан використання природних ресурсів», роль

громадськості, заходи адміністративної відповідальності за порушення права на доступ у зазначеній сфері, досвід зарубіжних країн, застосування міжнародних та європейських стандартів щодо розвитку національного законодавства за темою дисертації, що зумовлює необхідність поглиблення наукових досліджень саме у цьому напрямку.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано в межах планів наукових досліджень Запорізького національного університету на 2015–2019 рр., комплексних наукових проектів «Основні напрямки удосконалення законодавства України в умовах євроінтеграційних процесів» (номер державної реєстрації 0115U00710) і «Дослідження основних напрямків реформування законодавства України в контексті глобалізаційних процесів» (номер державної реєстрації 0111U008532). Дисертація виконана в межах реалізації Указу Президента України «Про затвердження Національної стратегії у сфері прав людини» від 25 серпня 2015 р. № 501/2015, сприяє реалізації Антикорупційної стратегії в Україні на 2014–2017 рр., Стратегії реформування державного управління України на 2016–2020 рр., затвердженої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474, Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 рр., схваленої Указом Президента України від 20 травня 2015 р. № 276/2015, Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні, схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386-р., а також положень Стратегії державної екологічної політики України на період до 2030 року, затвердженої Законом України від 28 лютого 2019 р. № 2697-VIII.

Мета і задачі дослідження. *Мета* дисертаційної роботи полягає в тому, щоб на основі комплексного аналізу наявних наукових та нормативних джерел встановити особливості адміністративно-правового регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів, а також розробити науково обґрунтовані пропозиції та рекомендації для вдосконалення вітчизняного законодавства і практики його реалізації.

Для досягнення вказаної мети в дисертаційній роботі поставлено й вирішено такі основні *задачі*:

- визначити сутність поняття інформації як об'єкту правовідносин, виділити її ознаки та критерії класифікації;
- охарактеризувати інформацію про стан використання природних ресурсів як складову системи публічної інформації;
- встановити нормативно-правові засади доступу до інформації про стан використання природних ресурсів;
- визначити адміністративні процедури із забезпечення доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів
- здійснити характеристику державних природоресурсних кадастрів як форми доступу до публічної інформації;
- визначити підстави та особливості застосування заходів адміністративної відповідальності за порушення права на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів;
- охарактеризувати адміністративно-правовий механізм захисту права на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів;
- з'ясувати значення міжнародних та європейських стандартів щодо реалізації права на доступ до публічної інформації про стан використання природних ресурсів;
- з огляду на міжнародний досвід, сформулювати конкретні пропозиції і рекомендації з приводу вдосконалення національного законодавства щодо адміністративно-правового регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів в Україні.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері правового регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів.

Предметом дослідження є адміністративно-правове регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є сукупність методів і прийомів наукового пізнання. За допомогою порівняльно-правового методу здійснено дослідження міжнародного та зарубіжного досвіду забезпечення ефективності адміністративно-правового регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів, а також визначено правові стандарти розгляду та вирішення інформаційних спорів (підрозділи 1.2, 2.4, 3.1). За допомогою діалектичного методу визначено поняття та ознаки категорії «публічна інформація про стан використання природних ресурсів» охарактеризовано нормативно-правові засади забезпечення реалізації конституційного права людини на інформацію (підрозділи 1.1, 1.2). Шляхом використання таких методів наукового пізнання, як закони формальної логіки, і, відповідно, таких методів, як індукція і дедукція, аналіз і синтез, визначено сутність, види та стадії здійснення адміністративних процедур у сфері доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів, встановлено підстави та порядок застосування заходів адміністративної відповідальності за порушення вимог їх належної реалізації (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3, 3.2). За допомогою системного методу досліджено особливості реалізації адміністративно-правового механізму захисту права людини на доступ до публічної інформації про стан використання природних ресурсів (підрозділ 2.4). Застосування методу моделювання дало змогу визначити напрями підвищення ефективності адміністративно-правового регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів (підрозділ 3.2).

Нормативну основу роботи становлять Конституція України, міжнародно-правові акти, закони України, акти Президента України та Кабінету Міністрів України, інші підзаконні нормативно-правові акти у досліджуваній сфері. Для розробки пропозицій з оптимізації адміністративно-правового регулювання доступу до публічної інформації використано законодавство зарубіжних держав: Сполучених Штатів

Америци, Федеративної Республіки Німеччина, Французької Республіки та інших країн Європейського Союзу.

Емпіричну основу дослідження становлять рішення судів у справах про адміністративні правопорушення за статтею 91-4, 91-5, 212–3 КУпАП, що містяться в Єдиному реєстрі судових рішень України (126 рішень) за 2015–2020 рр., статистичні дані Державної служби статистики України за період 2012–2020 рр., відомості на офіційних веб-сайтах суб'єктів публічної адміністрації, правова публіцистика.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертація є одним із перших у вітчизняній адміністративно-правовій науці комплексних наукових досліджень, присвячених вивченню проблем адміністративно-правового регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів в умовах динамічного розвитку інформаційного суспільства, широкого використання інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності суб'єктів публічної адміністрації.

У результаті дослідження сформульовано й умотивовано низку нових наукових положень, рекомендацій та висновків, що мають важливе теоретичне та практичне значення, зокрема:

уперше:

– «публічну інформацію про стан використання природних ресурсів» визначено як відомості про здійснення спеціального природокористування в межах виданих дозволів та ліцензій, про забруднення довкілля, про моніторинг розвитку природо-ресурсного потенціалу держави, що має бути відображено із врахуванням рівня захворюваності населення як складової системи прав людини, що забезпечують її природне існування та соціальне буття;

– аргументовано, що обмеження доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів є допустимим з метою дотримання вимог екологічної безпеки як складової системи національної безпеки, публічних інтересів, пов'язаних із здійсненням розслідування та

запобігання екологічних правопорушень, захистом та збереженням рідкісних та таких, що перебувають під загрозою зникнення, об'єктів тваринного та рослинного світу;

– обґрунтовано, що оприлюднення інформації про стан використання природних ресурсів на офіційних веб-сторінках органів державної влади та місцевого самоврядування, суб'єктів природокористування має відображати не лише відомості про стан погіршення навколишнього природного середовища, а і врахування кореляційних зав'язків із оцінкою рівня тривалості життя людини, рівня онкозахворювань населення регіону тощо;

– на прикладах окремих зарубіжних країн світу та країн Європейського Союзу проаналізовано наднаціональний вимір міжнародних та європейських стандартів правового регулювання доступу до публічної інформації в цілому, і, зокрема, у сфері використання природних ресурсів та систематизовано основні періоди розробки та прийняття міжнародних стандартів, їх впливу на рівень національного законодавства щодо доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів, захисту права особи на інформацію, сформульовано конкретні пропозиції щодо вдосконалення адміністративно-правового регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів в Україні.

удосконалено:

– пропозиції щодо реалізації класифікації адміністративних процедур у сфері доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів, які залежно від форми їх реалізації можна поділити на пасивні та активні процедури;

– наукові положення щодо оптимізації адміністративно-правового механізму захисту права на доступ до публічної інформації про стан використання природних ресурсів шляхом визначення адміністративно-процесуального статусу «зацікавленої громадськості» як позивача у досліджуваній категорії адміністративних спорів;

– зміст поняття «адміністративна відповідальність за порушення законодавства про доступ до публічної інформації», під яким слід розуміти передбачену санкціями адміністративно-правових норм форму негативного реагування з боку уповноважених органів на дії посадових осіб, які були спрямовані на порушення законодавства про доступ до публічної інформації, із застосуванням заходів адміністративного впливу з додержанням встановлених законом процедур.

дістали подальшого розвитку:

– аргументація необхідності активізації процесів систематизації національного законодавства України, зокрема, шляхом розробки та прийняття Інформаційного кодексу України;

– характеристика міжнародних та європейських стандартів забезпечення доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів як комплексного міжгалузевого правового інституту інформаційного, адміністративно-деліктного та адміністративно-процесуального законодавства;

– пропозиції щодо внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення України, Кодексу адміністративного судочинства України, Законів України «Про доступ до публічної інформації», «Про судовий збір», «Про Державний земельний кадастр», «Про звернення громадян», а також до низки підзаконних актів із досліджуваної проблематики з використанням сучасної методології юридичної техніки з метою вдосконалення правового регулювання правовідносин щодо забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів, а також проекту Закону України «Про адміністративну процедуру» № 3475

від 14.05.2020 р.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що сформульовані в дисертації положення, пропозиції та висновки можуть бути використані у:

— *науково-дослідній діяльності* – для подальших наукових досліджень критеріїв визначення реалізації складників адміністративно-правового регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів, процедур забезпечення, а також для подальших наукових досліджень із відповідної проблематики (акт впровадження Запорізького національного університету від 03.09.2020; акт впровадження Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» від 11.11.2020);

— *правотворчості* – для вдосконалення нормативно-правових положень Кодексу України про адміністративні правопорушення України, Кодексу адміністративного судочинства України, Законів України «Про доступ до публічної інформації», «Про судовий збір», «Про Державний земельний кадастр», «Про звернення громадян», а також до низки підзаконних актів із досліджуваної проблематики з використанням сучасної методології юридичної техніки з метою вдосконалення правового регулювання правовідносин щодо забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів, а також проекту Закону України «Про адміністративну процедуру» № 3475 від 14.05.2020 р.;

— *правозастосовній діяльності* – для вдосконалення реалізації адміністративних процедур забезпечення доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів;

— *навчальному процесі* – у викладанні студентам вищих навчальних закладів дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративний процес», під час підготовки підрозділів підручників і навчальних посібників із відповідного навчального курсу, а також статей і наукових повідомлень (акт впровадження Запорізького національного університету від 03.09.2020).

Особистий внесок здобувача. Дослідження виконано дисертантом самостійно, з використанням новітніх здобутків вітчизняної та зарубіжної науки адміністративного права, усі викладені в ньому положення і висновки обґрунтовано на основі власних досліджень автора. У співавторстві

опубліковано наукову статтю «Повноваження суб'єктів публічного управління у сфері протидії корупції в Україні: проблеми боротьби та механізми посилення» (2018 р.) (здобувач обґрунтував пропозиції щодо доцільності закріплення на законодавчому рівні реалізації принципів відкритості та прозорості публічного управління). У дисертації ідеї та розробки, які належать співавторам, не використовувалися.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження, його основні висновки й рекомендації оприлюднені на 4 науково-практичних заходах, а саме: «До питання дискреційних повноважень державних органів, передбачених правовими актами Естонської республіки та України», матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 2017 р.), «Державна служба в Україні: шляхи реформування», матеріали круглого столу (м. Київ, 2019 р.), Забезпечення доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів: стан та перспективи правового регулювання», матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 2020 р.), «Форми доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів», матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 2020 р.).

Публікації. Основні положення роботи знайшли відображення у 6 наукових статтях, із них 5 опубліковані у виданнях, що визнані як фахові з юридичних наук, 1 стаття – у зарубіжному науковому виданні, а також 4 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 241 сторінку, у т.ч. основного тексту – 150 сторінок. Список використаних джерел налічує 231 найменування (27 сторінок). Додатки – 48 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КАТЕГОРІЇ «ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРО СТАН ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ»

1.1 Інформація як об'єкт правовідносин : поняття, ознаки, критерії класифікації

Нормативно-визначений обіг інформації як відомостей про стан суспільного життя є безумовним свідченням ефективності функціонування будь-якої соціальної системи, в тому числі і сучасної держави. Лише в умовах забезпечення доступу особи до інформації про результати діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування є можливим визначити ефективність їх функціонування та дотримання демократичних стандартів побудови сучасної концепції публічного управління [31, с. 94-95].

Значення інформації для ефективної взаємодії суспільства та держави обумовлює різноманітність підходів до її розуміння. Поняття інформації, сутність та соціальні особливості її обігу є предметом уваги багатьох наук суспільної спрямованості; правові науки традиційно зосереджуються на законних процедурах обігу інформації та її значенні в аспекті забезпечення реалізації та захисту прав та законних інтересів особи.

У перекладі з латинської мови термін «informatio» (інформація) буквально означає роз'яснення, викладення, повідомлення [196, с. 201]. Згідно із тлумачним словником української мови під інформацією пропонується розуміти : відомості про навколишній світ; відомості про стан речей, про суспільну ситуацію тощо [229, с. 231].

Відповідно до загальнофілософського підходу до розуміння категорії «інформація» як однієї із визначальних характеристик розвитку сучасного суспільства поряд з матерією, енергією, простором, часу. До безумовних характеристик інформації необхідно віднести її здатність до відображення сутності об'єктів суспільних відносин, їх особливостей, структурність до

викладення відповідних відомостей та різноманітність. При цьому необхідною умовою обігу інформації є її матеріалізація за допомогою певного фізичного об'єкта, енергетичного субстрату або соціальних та психологічних процесів.

З точки зору загальнофілософських підходів до розуміння інформації безумовною її характеристикою є забезпечення її обігу та руху серед суб'єктів суспільних відносин, в чому, власне, і полягає її користь для соціуму [194, с. 67-68].

Новий час історії сучасного суспільства своїм результатом має визначення інформації як міри та критерію оцінки організації соціальної системи [194, с. 68], так і як документарне відображення відомостей про функціонування соціуму, і відповідно запровадження такої категорії, як «інформаційна річ» [86, с. 32].

Ю.В. Кудрявцевим при дослідженні сутності інформації як об'єкта суспільних відносин визначено її змістовну характеристику, що розуміється вченим як сукупність відомостей про стан, сутність, природу, тенденції розвитку того чи іншого об'єкта [92, с. 26], та її функціональну реалізацію через формування та відтворення у суспільстві, забезпечення обігу у взаємовідносинах різних соціальних інститутів для регулювання соціальної взаємодії, суспільних відносин, а також відносин між людьми (суспільством). При цьому вирішальне значення набуває така характеристика інформації як її здатність відображатися через індивідуальну та групову різновид соціальної свідомості, що є складовою забезпечення ефективного позитивного впливу на суспільні процеси [7, с. 39-43]. Такий підхід став основою для формування такої науки, як правова інформатика, при цьому її представники визначають інформацію як дані, використані та подані у формі, придатної до передачі та обробки, які: об'єктивно існують (незалежно від свідомості); є невід'ємною властивістю (обов'язковим атрибутом) матеріальних утворень, а також свідомості людини; мають кількісний і

якісний бік; якісно різноманітні для різних видів та форм руху матерії, свідомості, суспільства (О.А. Гаврилов, В.А. Копилов та ін.) [21, с. 2].

До основних здобутків представників науки правової інформатики необхідно віднести здійснення функціональної характеристики інформації, що в подальшому було закріплено на нормативному рівні.

Так, О.А. Гаврилов виділяє такі ознаки, як її повнота, своєчасність, точність, достовірність, корисність, цінність. Лише сукупність таких ознак визначає доцільність виокремлення інформації як об'єкта правових відносин. При цьому повною визнається інформація, що містить мінімальний достатній для необхідної оцінки явища обсяг відомостей. Своєчасною є інформація, використання якої є можливим на момент прийняття рішення щодо використання об'єкта правовідносин. Інформація має бути об'єктивною, тобто максимально наближеною до істини. Така характерна ознака є пов'язаною із критерієм необхідності відповідності інформації вимогам достовірності. Інформація повинна бути корисною, цінною, тобто її використання повинно мати вплив для прийняття рішення у відповідній сфері суспільних відносин [21, с. 2].

Отже, на підставі визначених дослідницьких підходів до феномена інформації представників різних суспільних наук необхідно зробити проміжний висновок, що до визначальних сутнісних характеристик інформації відноситься її знаковий (нематеріальний) характер, що за наявності матеріальних носіїв, забезпечення її обігу та руху виконує ряд соціальних функцій, серед яких виділяється і функція управлінська. Пропонуємо розглянути зазначені характеристики досліджуваного явища в юридичному аспекті, зокрема, з позицій науки адміністративного права.

Представниками правничої науки обстоюється декілька підходів до розуміння інформації як об'єкта правовідносин. Так, представники першого підходу визначають, що об'єктом інформаційних правовідносин є не власне сукупність відомостей, а саме їх обіг, форми поширення та надання, з

подальшим відображенням у свідомості людини (Т.В. Закупень і С.Ю. Соболев та ін.) [50, с. 34-37]. Представники іншого підходу визначають необхідність визнання у якості об'єкта інформаційних правовідносин як сукупність відомостей про певні суспільні процеси та явища, але і обіг таких відомостей, як складової права на інформацію (Д.М. Бахрах [11, с. 17], Ю.О. Легеза [101, с. 33-35], Г.В. Кадникова [65, с. 116-121] та ін.).

Набуття інформацією соціальної цінності є характерним для розвитку сучасного «інформаційного» суспільства. Навіть за радянських часів окремими представниками юридичної науки наголошувалось на вирішальній ролі інформації у функціонуванні механізму управління суспільством [11, с. 17].

Доступ до інформації про результати управлінської діяльності, інформаційна відкритість здійснення адміністративних процедур є характерною ознакою впровадження та реалізації концепції здійснення публічного управління - «good governance» - концепції здійснення управління, що забезпечує доступ громадськості до процесів прийняття державницьких та регіональних рішень.

Таким чином, в межах адміністративно-правового регулювання суспільних відносин пріоритетне значення відводиться категорії «публічна інформація» як відображеної та задокументованої будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформації, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом [146, ст. 1].

Правове забезпечення доступу до публічної інформації створює можливість належної реалізації функції громадського контролю за результатами діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.

Нормативне закріплення права на інформацію відбулося у Загальній декларації ООН прав людини 1948 року [48], де встановлено право кожної особи на свободу пошуку, одержання і поширення інформації та ідеї будь-яким чином, що не заподіює шкоди правам та законним інтересам інших учасників правовідносин, при цьому не обмежуючись встановленими державними кордонами (ст. 19).

Подальша деталізація особливостей реалізації права на інформацію відбулося в іншому міжнародному правовому акті, яким є Конвенція про захист прав і основних свобод людини 1950 року [75].

У Конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 року визначено, що: «Кожна людина має право на свободу виявлення поглядів. Це право включає свободу... одержувати і поширювати інформацію та ідеї без втручання держави і незалежно від кордонів. Здійснення цих свобод, оскільки воно пов'язане з правами та обов'язками, може бути предметом таких формальностей, умов, обмежень або покарання, які встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку, з метою запобігання заворушенням або злочинам, для захисту здоров'я і моралі, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя» [75].

Різноманітність підходів до визначення категорії «інформація» визначає різноманітність критеріїв її класифікації. В межах нормативно-правового регулювання обігу інформації зустрічаються такі категорії, як публічна, екологічна, таємна, статистична, конфіденційна та інші види інформації.

Встановлення критеріїв класифікації інформації має важливе значення і для вирішення потреб правозастосування.

Так, за змістом інформація може бути класифікована на: інформацію, що містить персональні дані, інформація довідково-енциклопедичного

характеру, інформація про стан довкілля (екологічна інформація), про товар (роботу, послугу), науково-технічна, податкова, правова, статистична, соціологічна, та інші види інформації [166].

За рівнем доступу інформація поділяється на відкриту інформацію та інформацію із обмеженим доступом (конфіденційну, таємну і службову) [166].

Суб'єктами прийняття рішення про віднесення певної інформації до таємної є: до державної таємниці - відповідні уповноважені органи державної влади, до банківської - фінансові установи, до професійної - судді, нотаріуси, адвокати тощо. Відносити інформацію до службової можуть виключно суб'єкти владних повноважень. Право визначати конфіденційність інформації належить фізичні та юридичні особи, які володіють відповідними відомостями [115, с. 15].

Інформацію необхідно класифікувати за адміністративно-правовим статусом її розпорядника, яким може бути приватна чи публічна особа [147].

Інформація як об'єкт правовідносин розуміється безпосередньо як сукупність даних (відомостей) про певні суспільні явища, а також похідні від них інформаційні ресурси – бази даних, програми, друковані матеріали, інформаційні пошукові системи тощо. Саме забезпечення використання та поширення таких об'єктів, обігу відповідних матеріалів є найчастіше об'єктом правових конфліктів, а відтак вимагає деталізації процедури доступу до них та врегулювання спорів, що виникають у публічно-правовій та приватно-правовій площині [187, с. 47-49].

Під інформацією як об'єктом правовідносин О.А. Городовим розуміються певні блага, що існують у формах відомостей, документованих матеріалів та даних інформаційних систем, в тому числі загальнонаціональних реєстрів, стосовно чого виникає і здійснюється діяльність учасників цих правовідносин. При цьому вчений обґрунтовує доцільність класифікації інформації залежно від форми її зберігання на документовану інформацію та інформаційні системи, що О.А. Городовим

відноситься до благ матеріальних, у разі відсутності документальної форми відображення відомостей інформація дослідником відноситься до нематеріальних об'єктів правовідносин. Таким чином, інформація О.А. Городовим розглядається як унікальний об'єкт правовідносин, що у рівній мірі може належати як до групи матеріальних об'єктів, так і до групи об'єктів нематеріальних [27, с. 51-52].

Дещо корелюється із підходом, обґрунтованим у дослідженнях О.А. Городова, є результати наукових розробок Б.А. Кормича, який визначає, що інформація стає об'єктом правовідносин із моменту її відображення у документованій формі, або шляхом її публічної декламації. За змістом інформація Б.А. Кормичем виділяється як інформація про події та явища у сфері політики, економіки, культури, охорони здоров'я, а також у соціальній, екологічній, міжнародній та інших сферах [114, с. 56].

Вище зазначені доктринальні підходи до визначення категорії «інформації» як об'єкта правовідносин дозволяють зробити висновок про доцільність її розуміння як відомостей про суспільні події та явища, що відображені у документарній формі або публічно оголошені, поширення та доступ до яких допускається через електронні та друковані мас-медіа, інформаційні бази даних та пошукові системи, загальнонаціональні та регіональні реєстри, при цьому розпорядником інформації може бути як приватна особа, так і публічна особа, в тому числі орган державної влади чи місцевого самоврядування.

Вартим уваги є підхід, обґрунтований у дослідженнях [114, с. 59] окремих представників науки інформаційного права (Р.А. Калюжного, М.Я. Швеця та ін.), де визначається доцільність виокремлення родових, видових та безпосередніх об'єктів інформаційного права. Так, родовим об'єктом інформаційного права виступають інформаційні відносини, як різновид суспільних відносин, що виникає між розпорядником певних відомостей та споживачем інформаційного продукту; провідним об'єктом

інформаційного права виділено інформацію, а безпосереднім – її конкретні види та форми.

В основу розуміння інформації як об'єкта правовідносин окремими представниками юридичної науки пропонується розглядати встановлення критеріїв її класифікації, що визначає її предметні характеристики. Зокрема, такий підхід дозволяє виокремити інформацію, що поширюється у телекомунікаційному просторі, при цьому нею у гносеологічному вимірі є «сукупність відомостей про дійсність на основі мислення і висновків людей або вирішення задач засобами, що наділені “інтелектуальними” можливостями», а в онтологічному – кількісне значення міри пропускну здатності каналу зв'язку (визначеності й упорядкованості (інтенсивності) потоку повідомлення в мережах передачі даних, що зветься «трафік») та упорядкування повідомлень (організація процесу кодування/декодування і передачі/прийому інформації) [15, с. 32].

Виділяється і філософський аспект розуміння категорії інформації як об'єкта правовідносин, що характеризує трансформації, які відбуваються у суспільному ладі. В такому аспекті інформація є визначенням об'єктної сутності інформації, встановлюючи доцільність її розуміння як міри, що характеризують зміни в часі і просторі структурної розмаїтості природних і штучних систем. Інформація поряд із часом, мірою змін визначається трансформуючим критерієм розвитку держави та суспільства [25].

Інформація визначається як динамічна зміна суспільних подій, вона характеризує розвиток суспільства. Натомість її нормативне визначення характеризується лише матеріальні критерії прояву інформації як об'єкта правовідносин, встановлюючи її сутність як «будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді» (ст. 1 Закону України «Про інформацію») [166].

Інформація є цінним об'єктом лише за умови її своєчасного отримання, що визначає її актуальність поширення саме в існуючих умовах. Інакше

інформація втрачає свої корисні властивості, а відтак свідчить про зниження її цінності.

Достатньо цікавим є підхід обґрунтований у наукових розробках Д.В. Огородова, який визначає інформацію у якості об'єкта правовідносин не лише як сукупності певним чином відображених відомостей про суспільство, події та явища, але і діяльність чи бездіяльність розпорядника чи споживача інформації (тобто вчинення дій (бездіяльності) пов'язаної із утриманням від передавання, отримання, нерозголошення її тощо) [111].

Д.А. Ловцов виділяє такі напрями визначення інформації як об'єкта правовідносин, як інформація, пов'язана із забезпеченням вимог державної безпеки; масова інформація; телекомунікаційна інформація; інформація як засіб телематики [102, с. 3-6]. При цьому така класифікація інформації як об'єкта правовідносин не витримує критики у частині розуміння інформації як процесу, пов'язаного із її створенням, поширенням (передачею), зберіганням та знищенням інформації.

Отже, вище наведені міркування є науково-теоретичним підґрунтям для визначення інформації як унікального ресурсу (поряд з речами та енергією, що знаходять відображення у даних про них) у забезпеченні взаємопов'язаних потреб, інтересів, благ людини, громадянина, соціальних спільнот, суспільства, держави, міжнародного співтовариства при здійсненні між ними комунікації через різноманітні технології.

1.2 Інформація про стан використання природних ресурсів як складова публічної інформації

Спеціального нормативно-правового регулювання вимагає обіг інформації, що містить суспільний (публічний) інтерес (суспільно необхідна інформація або суспільно корисна інформація). Так, відповідно до

ч. 2 ст. 13 Закону України «Про доступ до публічної інформації» інформацію про стан довкілля, в тому числі про використання природних ресурсів, віднесено до інформації, що становить суспільний інтерес (суспільно необхідна інформація); до цієї категорії також відноситься інформація про якість харчових продуктів і предметів побуту інформація про аварії, катастрофи, небезпечні природні явища та інші надзвичайні події, що сталися або можуть статися і загрожують здоров'ю та безпеці громадян [147].

Специфічна змістовна характеристика інформації про стан використання природних ресурсів, що має важливий суспільний інтерес вимагає встановлення спеціального правового режиму забезпечення доступу до неї.

Складовим різновидом публічної інформації є інформація про стан використання природних ресурсів. Успішність та ефективність здійснення адміністративних реформ у сфері використання природних ресурсів вимагає запровадження як одного із пріоритетних напрямів відкритості та прозорості надання доступу до інформації про стан довкілля. Науково-технічна революція середини 50-х рр. ХХ ст. з її позитивними наслідками у сфері економіки водночас породила великі екологічні проблеми.

Саме тому починаючи з другої половини минулого століття і до сьогодні функція охорони навколишнього природного середовища як напрямку державної діяльності із забезпечення екологічної безпеки та підтримки екологічної рівноваги на території держави, охорони та раціонального використання природних ресурсів, збереження генофонду народу та підтримання екологічної безпеки має пріоритетне значення у системі функцій сучасної держави.

Охорона природи й забезпечення раціонального використання природних ресурсів та їх відновлення є нагальною потребою сучасного світу й життєво-важливою діяльністю будь-якої держави.

Відповідно до статті 50 Конституції України визначено право кожного на безпечне для життя і здоров'я довкілля. До системи конституційних

гарантій реалізації такого права віднесено право особи на вільний доступ до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також заборона будь-кому таку інформацію засекречувати (стаття 50 Конституції України) [78].

Варто відзначити, що попри наявність конституційного закріплення права на безпечне довкілля, і як його складову права на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів, законодавче визначення та деталізація його реалізації відбулася лише з прийняттям Закону України «Про доступ до публічної інформації».

Безумовним прогресивним досягненням Закону України «Про доступ до публічної інформації» стало віднесення до розпорядників публічної інформації не лише органів державної влади та місцевого самоврядування, але і суб'єктів господарювання різних форм власності. Інформацією про використання природних ресурсів, в тому числі із питань їх забруднення, знищення якості та природних властивостей володіє значна кількість приватних осіб, які до 2011 року, тобто до моменту прийняття Закону України «Про доступ до публічної інформації», нормативними положеннями якого відбулось закріплення обов'язку будь-якої особи надавати доступ до екологічної інформації. Така нормативна вимога базується на положеннях Орхуської конвенції, яка оперує поняттям «екологічна інформація» [74, с. 62-67].

Зокрема, відповідно до п. 3 Орхуської конвенції до інформації про стан навколишнього природного середовища належать відомості про стан природних ресурсів (повітря і атмосфера, вода, ґрунт, земля, ландшафт і природні об'єкти, біологічне різноманіття та його компоненти, включаючи генетично змінені організми, та взаємодію між цими складовими); а також відомості про фактори, що вчинюють шкідливий вплив на довкілля; крім того, обов'язковому опублікуванню підлягають дані про зміст державної та регіональної природоохоронної та природоресурсної діяльності, відомості про стан здоров'я людей, умови їхньої життєдіяльності, наслідки негативного

впливу на їхній розвиток, що заподіюється внаслідок діяльності господарюючих суб'єктів [74, с. 64].

Така норма міжнародно-правового акту, попри її кореляційні зв'язки із статті 25 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» [174] її процедурне закріплення було реалізовано відповідно до положень Закону України «Про доступ до публічної інформації».

Закону України «Про доступ до публічної інформації», який став гарантією забезпечення прозорості системи публічного управління, визначивши, що будь-яка особа має право отримувати відомості про результати діяльності суб'єктів владних повноважень, а також отримувати відомості з єдиних інформаційних реєстрів, ведення яких належить до компетенції відповідних органів державної влади, місцевого самоврядування чи інших суб'єктів – розпорядників публічної інформації [147].

Відповідно до положень статті 13 Закону України «Про доступ до публічної інформації» визначено обов'язок забезпечення відкритого доступу до відомостей, що стали їм відомими у процесі здійснення управлінської діяльності, таких суб'єктів, як:

– «органи державної влади та органи місцевого самоврядування, органи влади Автономної Республіки Крим, інші суб'єкти, що здійснюють владні управлінські функції відповідно до законодавства та рішення яких є обов'язковими для виконання; юридичні особи, фінансування діяльності яких здійснюється за рахунок державного чи місцевих бюджетів у частині надання звітності з питань використання таких фінансових ресурсів»;

– «суб'єкти, яким делеговано здійснення публічно-управлінських функцій, включаючи надання освітніх, оздоровчих, соціальних або інших державних послуг, – стосовно інформації, пов'язаної з виконанням їхніх обов'язків; суб'єкти господарювання, які посідають домінуюче становище на ринку, або наділені спеціальними чи виключними правами, або є природними монополіями, – стосовно інформації щодо умов постачання товарів, послуг та цін на них».

Дослідження забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів є об'єктом дослідження представників науки екологічного права, зокрема, безумовно необхідно відзначити наукові розробки

В. І. Андрейцева [5], Г. В. Балюк [8], А. П. Гетьмана [23], І.І. Каракаша [66], Н. Р. Кобецької [67], В. В. Костицького [86] та деяких інших.

При цьому поза увагою представників науки екологічного права залишається питання забезпечення ефективності механізму доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів. Окремі спроби визначення напрямів оптимізації доступу громадськості до інформації про стан використання природних ресурсів фрагментарно досліджувалась у наукових розробках Ю.О. Легези [100], Л.П. Коваленко [89; 88],

Г.В. Кадникової [65], В.Ф. Погорілка, Ю. С. Шемшученка [218], А.В. Хоменка [216] та деяких інших.

Однак не применшуючи значення та вагу здійснених наукових досліджень та їх результатів, необхідно підкреслити, що комплексно проблема забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів залишається актуальною як потреб вітчизняної юридичної науки, так і практики правозастосування та правореалізації.

Отже, метою даного підрозділу визначено здійснення комплексної характеристики сутності категорії «доступ до інформації про стан використання природних ресурсів».

Вимоги дотримання екологічної безпеки визначено як складова національної безпеки України. Так, відповідно до ч. 4 статті 3 Закону України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 року № 2469-VIII встановлено, що «державна політика у сферах національної безпеки і оборони спрямовується на забезпечення воєнної, зовнішньополітичної, державної, економічної, інформаційної, екологічної безпеки, кібербезпеки України тощо» [168].

Таким чином, законодавець до стратегічних державницьких задач відніс необхідність вирішення відповідності довкілля вимогам безпечності для життя та здоров'я людини. Такий законодавчий підхід безумовно своїм підґрунтям науково-теоретичне обґрунтування. В.І. Андрейцев, досліджуючи питання забезпечення безпечності природного довкілля наголошує на його безумовному зв'язку із вимогами національної безпеки України [6, с. 60].

Складовою забезпечення права на безпечне довкілля є реалізація права громадян на отримання інформації про стан використання природних ресурсів.

Відповідно до положень Закону України «Про охорону навколишнього середовища» [174] та Орхуської конвенції [113] під екологічною інформацією розуміється «стан навколишнього природного середовища чи його об'єктів – землі, води, надр, атмосферного повітря, ґрунт, ландшафт, рослинного і тваринного світу та рівні їх забруднення; джерела, фактори, матеріали, речовини, продукцію, енергію, фізичні фактори (шум, вібрацію, електромагнітне випромінювання, радіацію), які впливають або можуть вплинути на стан навколишнього природного середовища та здоров'я людей; загрозу виникнення і причини надзвичайних екологічних ситуацій, результати ліквідації цих явищ, рекомендації щодо заходів, спрямованих на зменшення їх негативного впливу на природні об'єкти та здоров'я людей; екологічні прогнози, плани і програми, заходи, в тому числі адміністративні, державну екологічну політику, законодавство про охорону навколишнього природного середовища; витрати, пов'язані із здійсненням природоохоронних заходів за рахунок фондів охорони навколишнього природного середовища, інших джерел фінансування, економічний аналіз, проведений у процесі прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля; діяльність, яка впливає або може вплинути на складові навколишнього середовища та здоров'я людей; стан здоров'я та безпеки людей, умови життя людей, стан об'єктів культури і споруд тією мірою, якою на них впливає або може вплинути стан складових навколишнього середовища або через ці

складові, фактори, діяльність або заходи; аналіз затрат і результатів та інший економічний аналіз та припущення, використані в процесі прийняття рішень з питань, що стосуються навколишнього середовища».

Конституційні засади забезпечення свободи доступу до інформації в цілому, і зокрема, про стан використання природних ресурсів, встановлено положеннями статей 34, 40, 50 Конституції України, де закріплено право кожного «на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів та переконань», «вільно збирати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір», «направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк»; «право на вільний доступ до інформації про стан довкілля і така інформація не може бути засекречена» [78].

В межах чинного законодавства України використовується декілька нормативно-правових категорій, зокрема, «інформація про стан довкілля», «інформація про стан навколишнього природного середовища», «екологічна інформація», «інформація про стан використання природних ресурсів». При цьому відбувається сутність законодавчих підходів до розуміння цих синонімічних підходів є дещо відмінною.

Відповідно до Орхуської конвенції під екологічною інформацією розуміється інформація:

а) стан таких складових навколишнього середовища, як повітря і атмосфера, вода, ґрунт, земля, ландшафт і природні об'єкти, біологічне різноманіття та його компоненти, включаючи генетично змінені організми, та взаємодію між цими складовими;

б) фактори, такі як речовини, енергія, шум і випромінювання, а також діяльність або заходи, включаючи адміністративні заходи, угоди в галузі навколишнього середовища, політику, законодавство, плани і програми, що

впливають або можуть впливати на складові навколишнього середовища, зазначені вище в підпункті а), і аналізі затрат і результатів та інший економічний аналіз і припущення, використані в процесі прийняття рішень з питань, що стосуються навколишнього середовища;

в) стан здоров'я та безпеки людей, умови життя людей, стан об'єктів культури і споруд тією мірою, якою на них впливає або може вплинути стан складових навколишнього середовища або через ці складові, фактори, діяльність або заходи, зазначені вище в підпункті б) [74].

Відповідно до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» визначено, що інформацією про стан навколишнього природного середовища (екологічна інформація) є: відомості про стан навколишнього природного середовища чи його об'єктів - землі, вод, надр, атмосферного повітря, рослинного і тваринного світу та рівні їх забруднення; біологічне різноманіття і його компоненти, включаючи генетично видозмінені організми та їх взаємодію із об'єктами навколишнього природного середовища; відомості про джерела, фактори, матеріали, речовини, продукцію, енергію, фізичні фактори (шум, вібрацію, електромагнітне випромінювання, радіацію), які впливають або можуть вплинути на стан навколишнього природного середовища та здоров'я людей; плани і програми, заходи, в тому числі адміністративні, державну екологічну політику, законодавство про охорону навколишнього природного середовища; відомості про загрозу виникнення і причини надзвичайних екологічних ситуацій, результати ліквідації цих явищ, рекомендації щодо заходів, спрямованих на зменшення їх негативного впливу на природні об'єкти та здоров'я людей; відомості про витрати, пов'язані із здійсненням природоохоронних заходів за рахунок фондів охорони навколишнього природного середовища, інших джерел фінансування, економічний аналіз, проведений у процесі прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля; відомості про екологічні прогнози [174]

Разом з тим, законодавчі визначення цих термінів дещо відрізняються. Так, в деяких випадках визначення не охоплюють певні види екологічної інформації, певні визначення є більш детальні, ніж інші. Крім національного законодавства зміст терміну «екологічна інформація» розкривається Конвенцією про доступ до інформації, участь громадськості у процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція), ратифікованою Україною у 1999 році.

Згідно із положеннями Закону України «Про інформацію» визначено, інформацією про стан довкілля (екологічна інформація) є інформація про стан складових довкілля та його компоненти, включаючи генетично модифіковані організми, та взаємодію між цими складовими; інформація про фактори, що впливають або можуть впливати на складові довкілля (речовини, енергія, шум і випромінювання, а також діяльність або заходи, включаючи адміністративні, угоди в галузі навколишнього природного середовища, політику, законодавство, плани і програми); стан здоров'я та безпеки людей, умови життя людей, стан об'єктів культури і споруд тією мірою, якою на них впливає або може вплинути стан складових довкілля; інші відомості та/або дані [166].

Аналіз вище зазначених нормативних джерел свідчить про співвідношення екологічної інформації та інформації про стан використання природних ресурсів як цілого та частини.

До джерел інформації про стан використання природних ресурсів належать дані моніторингу довкілля, реєстри, автоматизовані бази даних, кадастри природних ресурсів, архіви, а також довідки видані органами державної влади та їх посадовими особами.

З врахуванням віднесення інформації про стан використання природних ресурсів до інформації, що має суспільний публічний інтерес, необхідно відзначити, що попри наявність у системі її розпорядників приватних осіб, що мають право обмежувати доступ інформації, що містить комерційну таємницю, необхідно визначити співвідношення таких категорій.

Згідно із статтею 505 Цивільного кодексу України комерційною таємницею є «інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію» [217].

Відповідно до статті 36 Господарського кодексу України визначено, що комерційною таємницею можуть бути визнані відомості, пов'язані з виробництвом, технологією, управлінням, фінансовою та іншою діяльністю суб'єкта господарювання, розголошення яких може завдати шкоди інтересам суб'єкта господарювання [28].

Отже, використання інформації, що містить комерційну таємницю, відноситься до категорії з обмеженим доступом, тобто інформації, обіг якої визначається безпосередньо суб'єктом господарювання (в тому числі приватною особою). Також безпосередньо суб'єктом господарювання визначається спосіб захисту інформації, що містить комерційну таємницю, а не положеннями чинного законодавства. Безумовним критерієм віднесення інформації до комерційної таємниці є заподіяння економічної шкоди суб'єкту господарювання у випадку її поширення. Отже, у разі виникнення спору щодо неправомірності застосування суб'єктом господарювання доступу до інформації на умовах визнання її такою, що містить комерційну таємницю, суд повинен визначити чи дійсно поширення відповідних відомостей спричинює її розпоряднику економічну шкоду. Крім того, суд має встановити, що від встановлення обмеження доступу до інформації, обіг якої обмежено суб'єктом господарювання, через її комерційний характер, заподіюється шкода публічному інтересу.

Обмеження до інформації про стан використання природних ресурсів може бути пов'язано із необхідністю дотримання вимог технічної експлуатації джерел підвищеної небезпеки. Зокрема, прикладом такої справи

є справа «‘Sdružení Jihočeské Matky’ (Співдружність матерів Південної Чехії проти Чеської Республіки)» (заява № 19101/03, від 10 липня 2006 року) [201, с. 107-125].

Спірні правовідносини в цій справі пов'язані з відмовою у наданні громадській екологічній організації документів і планів атомної електростанції в місті Темелін. У даному рішенні про прийнятність заяви Європейський суд з прав людини вперше застосував статтю 10 Конвенції у випадку, коли влада відмовила у запиті на доступ до адміністративних документів, хоча й не визнав її порушення. У рішенні Європейський суд зазначив: «У результаті Суд вважає, що стаття 10 Конвенції не може витлумачуватись як така, що гарантує абсолютне право доступу до всіх технічних деталей, пов'язаних з будівництвом атомної станції, оскільки, на відміну від інформації про наслідки впливу останньої на довкілля, такі дані не можуть належати до тих, що становлять загальний інтерес».

Таким чином, природоохоронній громадській організації було відмовлено у доступі не до інформації про стан забруднення довкілля, а безпосередньо про технічну документацію, пов'язану із організацією роботи атомної електростанції.

Постанова у справі Sdružení Jihočeské Matky, тим не менш, є важливою, оскільки містить явне і незаперечне визнання застосування статті 10 у випадках відхилення запиту на доступ до публічних чи адміністративних документів. Право на доступ до адміністративних документів не є абсолютним і дійсно може бути обмежене за умови пункту 2 статті 10 Європейській конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [179], з чого випливає, що така відмова повинна бути передбачена законом, мати законну мету і повинна бути необхідною в демократичному суспільстві.

Подібним є підхід до визначення правомірності у забезпеченні доступу до екологічної інформації у справі № 826/3969/16, що визначено у рішенні Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду від 03.07.2019 [123], де за позовом приватного підприємства юридична фірма «Імператив

плюс» до Публічного акціонерного товариства «Центренерго» про визнання протиправною викладену в листі відмову відповідача надати на запит належним чином завірену копію паспорта потенційно небезпечного об'єкта Трипільської ТЕС (одна з позовних вимог). Колегія суддів у даній справі «дійшла висновку, що запитувана позивачем інформація стосується стану довкілля і становить суспільний інтерес. Позаяк ПАТ «Центренерго» володіє паспортом потенційно небезпечного об'єкта, відповідно й інформацією, яку містить цей документ, то як розпорядник цієї інформації повинен її надати.

Водночас треба зауважити, що якщо існують чи існували обмеження у доступі до запитуваної інформації, яку містить паспорт потенційно небезпечного об'єкта (усієї чи певного її обсягу), розпорядник, з дотриманням вимог частини другої статті 6 Закону України № 2939-VI [147], мав би мотивовано пояснити, в чому вони полягають, чим зумовлені, яка саме інформація не може бути надана. Якщо таких обмежень немає, розпорядник зобов'язаний надати запитувану інформацію в повному обсязі.

Судячи зі встановлених обставин цієї справи, відмова відповідача у наданні запитуваної інформації (паспорта потенційно небезпечного об'єкта) не була обґрунтованою. Понад те, якщо зважити, що така інформація стосується діяльності підприємства, яке негативно впливає на довкілля, відповідач як розпорядник не може ухилятися від її надання, покликаючись на свою статутну діяльність, якою, на його думку, обмежується обсяг його підзвітності/публічності як розпорядника інформації» [123].

При цьому незважаючи на оперування такої категорією, як «публічний інтерес», зокрема, щодо його застосування як критерію правомірності застосування, відсутнім є її нормативне визначення. В умовах нормативної невизначеності триваючою є наукова дискусія щодо визначення сутності категорії «публічний інтерес». Необхідно для з'ясування сутності категорії «публічний інтерес», авторського бачення в межах даного дослідження, навести результати окремих науково-теоретичних досліджень та результатів судової практики. Так, М.М. Тернушак досліджуючи публічний інтерес як

пріоритетний вектор реалізації функцій держави вважаю його кінцевим результатом управлінсько-адміністративної діяльності [209, с. 283].

В.В. Галуцько розбудову авторського дослідження категорії «публічний інтерес» виділяє у якості його функціональної ознаки необхідність врахування кількісної складової, підкреслюючи, що інформацією, що має публічний інтерес визнаються відомості, що є важливими для *значної кількості* фізичних та юридичних осіб [22, с. 181].

На противагу такому підходу виділяється авторська позиція, обґрунтована у докторському дослідженні Л.О. Золотухіною, що визначає, що функціональною характеристикою публічного інтересу є його історична обумовленість, заперечуючи проти необхідності дотримання вимоги кількісної характеристики такої категорії. Так, вченою під публічним інтересом розуміється «сукупність потреб, прагнень і цілей, які визнаються державою, їх реалізація гарантується засобами публічного управління та сприяє забезпеченню прав і свобод людини. Підкреслено, що належне забезпечення реалізації публічного інтересу визначає рівень ефективності функціонування органів державної влади й місцевого самоврядування, характеризує рівень розвитку суспільства» [58, с. 372-373].

Аргументацією такого підходу, обґрунтовано у дослідженні Л.О. Золотухіною, є існуюча демографічна ситуація, що є характерною для українського суспільства, де домінуючою є соціальна група осіб похилого віку, що з врахуванням кількісною складовою, визначеної у дослідженнях В.В. Галуцька, відповідно держава має бути пріоритетно-орієнтована на задоволення потреб таких суб'єктів. Однак нехтування інтересами молоді, їх підтримки з домінуванням інтересів осіб похилого віку призведе до демографічної кризи, що виникне внаслідок масових хвиль імміграції осіб, зайнятих на виробництві, а відтак наслідком буде зменшення рівня народження дітей, що врешті-решт призведе до дефолту держави [58, с. 142; 59, с. 90-92; 57].

Таким чином, публічний інтерес в такому разі не може розглядатися як інтерес соціальної більшості. Крім того очевидним є висновок, що зміст публічного інтересу не може розглядатися як «константа» розвитку суспільства та держави, і обумовлюється як складна система взаємообумовлених політичною, економічною, соціальною ситуацією в країні об'єктивно існуючих потреб.

У наукових розробках С.В. Савченка доводиться імперативність забезпечення реалізації публічного інтересу, що визначає функціональний зміст управлінської діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування [191, с. 53].

На необхідності об'єктивізації суспільної потреби як змістовної характеристики публічного інтересу наголошується у наукових дослідженнях ряду вчених, зокрема, В.А. Григор'єва [30, с. 76-83], Т.І. Діденко [37, с. 98-99], Ю.А. Тихомирова [211] та ін..

Вартою уваги є підхід до розуміння категорії «публічний» інтерес», обґрунтований у наукових розробках Р.О. Стефанчуком [204, с. 107]. Так, вченим визначається сутність «публічного інтересу» проявляється у відображенні компетенційного змісту управлінських функцій у відносинах, що передували виникненню юридичного конфлікту.

Таким чином, до обмеженої у доступі інформації не може бути віднесені відомості, що мають значний суспільний інтерес. У разі забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів не можуть бути обмеженими в доступі відомості про стан забруднення довкілля.

Зокрема, відповідно до положення Постанови Кабінету Міністрів України «Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці» від 9 серпня 1993 р. № 611 [176] визначено неприпустимість віднесення інформації: про забруднення навколишнього природного середовища, недотримання безпечних умов праці, реалізацію продукції, що завдає шкоди здоров'ю, а також інші порушення законодавства України та розміри

заподіяних при цьому збитків; про дані, необхідні для перевірки обчислення і сплати податків та інших обов'язкових платежів, в тому числі нарахування, в тому числі і екологічного податку, а також інших видів платежів за надання спеціальних дозволів на використання природних ресурсів.

Отже, доступ до публічної інформації може бути встановлено за умови встановлення трьох факторів, таких, як: оприлюднення або надання такої інформації може завдати шкоди інтересам національної безпеки, оборони, розслідуванню чи запобіганню злочину, інтересам збереження рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів; шкода від оприлюднення чи іншої форми поширення такої інформації переважає публічний інтерес в її отриманні; поширення такої інформації може спричинити виникнення техногенної екологічної катастрофи.

Отже, відповідно до пункту 2 частини першої статті 22 Закону України «Про доступ до публічної інформації» інформація про стан використання природних ресурсів відноситься до інформації, доступ до якої може бути обмежений, у частині подання запиту, що стосується впливу суб'єкта господарювання на довкілля у разі встановлення сукупності факторів.

Таким чином, при визначенні питання допустимості обмеження доступу до інформації про стан використання природних ресурсів має бути враховано критерії дотримання вимог національної безпеки, оборони, розслідуванню чи запобіганню злочину, інтересам збереження рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів; шкода від оприлюднення цієї чи іншої форми поширення такої інформації переважає публічний інтерес від її отримання; поширення такої інформації може спричинити виникнення техногенної екологічної катастрофи.

Отже, розгляд категорії «інформація про стан використання природних ресурсів» доцільно здійснювати крізь призму диференційованого та інтегрованого підходу. В межах диференційованого підходу право на інформацію про стан використання природних ресурсів необхідно розуміти як суб'єктивне право особи, що реалізується у формі як власних активних

дій, так і у формі вимоги від інших суб'єктів щодо надання необхідних особі відомостей.

Право на інформацію про стан використання природних ресурсів як об'єктивне право визначається як сукупність правових норм, що регулюють суспільні відносини з приводу поширення та забезпечення доступу до екологічної інформації як складової функціональної компетенції органів публічного управління, приватних суб'єктів господарювання, міжнародних, загальнонаціональних та регіональних громадських організацій. Інтегрований підхід до розуміння категорії «інформації про стан використання природних ресурсів» передбачає поєднання двох зазначених складових правореалізації.

З врахування положень чинного законодавства України, положень ратифікованих Верховною Радою України положень міжнародних концепцій у сфері охорони довкілля до складових інформації про стан використання природних ресурсів необхідно віднести наступне:

- стан навколишнього середовища, а також стан взаємодії та рівні забруднення складових навколишнього середовища, таких як повітря та атмосфера, вода, ґрунт, земля, надра, ландшафт, природні об'єкти, біологічне різноманіття та його компоненти, включаючи генетично змінені організми;
- джерела і фактори, такі як матеріали, речовини, продукція, енергія, шум, вібрація, електромагнітне випромінювання та радіація, які впливають або можуть вплинути на складові навколишнього середовища, та здоров'я людей;
- діяльність, яка впливає або може вплинути на складові навколишнього середовища, та здоров'я людей;
- заходи, включаючи адміністративні заходи, угоди в галузі навколишнього середовища, політику, законодавство, плани і програми, що впливають або можуть впливати на складові навколишнього середовища, та здоров'я людей;

- аналіз затрат і результатів та інший економічний аналіз та припущення, використані в процесі прийняття рішень з питань, що стосуються навколишнього середовища;
- витрати, пов'язані із здійсненням природоохоронних заходів за рахунок фондів охорони навколишнього природного середовища, інших джерел фінансування;
- стан здоров'я та безпеки людей, умови життя людей, стан об'єктів культури і споруд тією мірою, якою на них впливає або може вплинути стан складових навколишнього середовища;
- екологічні прогнози;
- загроза виникнення і причини надзвичайних екологічних ситуацій, результати ліквідації цих явищ, рекомендації щодо заходів, спрямованих на зменшення їхнього негативного впливу на складові навколишнього середовища та здоров'я людей [190, с. 5-6].

Реалізація суб'єктивного права особи на інформацію про стан використання природних ресурсів вимагає створення дієвого адміністративно-правового механізму забезпечення доступу до таких відомостей.

З врахуванням положень частини другої статті 50 Конституції України реалізація права на безпечне довкілля у трьох правомочностях, таких, як право доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту; право поширення такої інформації; право вільного доступу до інформації [78].

Крім того, право на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів відноситься до складових механізму гарантій реалізації вимог національної безпеки в цілому, і зокрема, вимог екологічної безпеки [220, с. 46], що означає необхідність встановлення не лише процедури його реалізації, а і захисту, а також і відновлення шляхом компенсації заподіяної майнової та моральної шкоди.

1.3 Нормативно-правові засади доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів

У попередньому підрозділі ми довели існування суспільної потреби в налагодженні ефективного адміністративно-правового механізму забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів як різновиду публічної інформації. Беззаперечно спостерігається взаємозв'язок між забезпечення ефективності нормативно-правового регулювання у сфері доступу до інформації про стан використання природних ресурсів та ефективністю реалізації функцій держави у досліджуваній сфері.

Визначення формування інформаційного суспільства як пріоритетного вектору розвитку української держави було встановлено у Законі України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» від 9 січня 2007 року, де підкреслено, що інформація є основою розвитку людства, вільний доступ до неї гарантує належне забезпечення прав та законних інтересів кожного [172]. Згідно із визначеною концепцією формування інформаційного суспільства в Україні встановлено одним із пріоритетних напрямів створення механізмів публікації інформації, яка має суспільне значення, в цілому, і зокрема – інформації про стан використання природних ресурсів.

Окремі проблеми забезпечення доступу до публічної інформації, здійснення характеристики нормативно-правового регулювання його реалізації досліджувались у наукових працях Т. О. Коломоєць, Г.В. Кадникової, Ю.О. Легези, В.А. Ліпкан, О.А. Мандзюк, Л.І. Рудник, В.С. Цимбалюк та інших. Однак питання реалізації доступу до інформації про стан використання природних ресурсів, оптимізації його нормативно-правового регулювання комплексних досліджень не присвячено.

Однак забезпечення вимоги безпечності довкілля є одним із пріоритетних напрямів реалізації євроінтеграційних процесів, що

корелюється із положеннями Закону України від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII

«Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» [171].

Варто відзначити, що належний рівень адміністративно-правового забезпечення реалізації права особи на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів є неможливим поза межами функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування, які по суті виступають відносно певних видів природних об'єктів єдиною уповноваженою особою на здійснення правомочностей користування та розпорядження [213, с. 19; 102, с. 62-65].

Адміністративно-правове забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів об'єктивується в нормах права, що містяться в нормативних актах – офіційних документах правотворчого характеру органів державної законодавчої та виконавчої влади.

Правове регулювання доступу до інформації про стан використання природних ресурсів здійснюється певним комплексом нормативно-правових документів, що можуть бути класифіковані за юридичною силою, за предметом правового регулювання, за сферою поширення, за суб'єктом прийняття, за характером нормативно-правового впливу.

Адміністративно-правове забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів характеризується значним масивом нормативно-правових актів.

Центральним актом забезпечення доступу до публічної інформації є законодавство, яке регулює режим доступу до відомостей, що відображають результати діяльності суб'єктів владних повноважень, а також сукупність відомостей, що містяться у відповідних реєстрах, що створюються внаслідок реалізації ними публічно-управлінських функцій.

Стан правового забезпечення доступу до інформації характеризується

надлишковою формалізацією. Зокрема, вже у 2008 році правове регулювання інформаційних відносин значним масивом законодавчих актів (їх кількість перевищувала 200), постанов Верховної Ради України, указів Президента України (їх загальна кількість складає понад 400). Нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України у сфері інформаційного забезпечення здійснення публічного управління перевищує кількість понад 1000. Масив підзаконних нормативно-правових актів центральних органів виконавчої влади перевищує загальну чисельність понад 1200 [47]. Вже у вересні 2020 року цей показник збільшився майже удвічі.

Конституційні засади забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів визначено у Конституції України (ст. ст. 32, 34, 50 та ін.) [78].

На законодавчому рівні забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів необхідно відзначити положення таких законодавчих актів, як кодифіковані законодавчі акти (Кодекс України про адміністративні правопорушення [68], Кодекс адміністративного судочинства [68]), так і звичайні закони, серед яких виділяється Закони України

«Про інформацію» [166], «Про доступ до публічної інформації» [147], «Про державну таємницю» [142], «Про національну безпеку України» [168], «Про видавничу справу» [134], «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» [149], «Про телебачення та радіомовлення» [184], «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» [162], «Про доступ до судових рішень» [148], «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» [177] тощо.

Сукупність законодавчих нормативних актів, прийнятих Верховною Радою України, встановлює організаційні процедури забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів, особливості її обігу, встановлення обмежень використання тощо.

Необхідно відзначити ряд галузевих нормативно-правових актів, що встановлюють особливості обігу інформації про стан використання природних ресурсів. Зокрема, необхідно виділити ряд законодавчих актів, зокрема:

«Про нафту і газ» [167], Гірничий закон України [24], «Про Державний земельний кадастр» [140], «Про національну інфраструктуру геопросторових даних» [169] тощо.

Процедура реалізації матеріальних норм, встановлених у вище зазначених законодавчих актів, відбувається у положеннях Постанов Кабінету Міністрів України від 7 листопада 2018 року № 939 «Питання розпорядження геологічною інформацією» [118], від 30 травня 2011 року № 615

«Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами» [157], від 17 жовтня 2018 року № 848 «Про реалізацію експериментального проекту із запровадження проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами шляхом електронних торгів» [182], від 27 грудня 2012 року № 836 «Про затвердження Порядку адміністрування Державного земельного кадастру» [155], від 8 листопада 2017 року № 836 «Про затвердження Порядку охорони геодезичних пунктів» [158] та ін..

Порядок публікації публічної інформації про діяльність органів виконавчої влади, в тому числі у сфері використання природних ресурсів, визначаються нормативно-правовими положеннями постанови Кабінету Міністрів України № 3/2002 від 04.01.2002 [178] та указом Президента України № 683/2002 від 01.08.2002 [143] тощо.

Окремі акти центральних органів виконавчої влади мають роз'яснювальну природу положень. Зокрема, у листі Державної фіскальної служби України від 13.07.2017 № 18473/7/99-99-12-02-03-17 «Щодо забезпечення адміністрування плати за землю» визначено, що до системи Державного земельного кадастру включаються відомості про

величину нормативної грошової земельної ділянки, а також інформація про документацію із землеустрою та оцінки земель щодо земельної ділянки та інші документи, на підставі яких встановлено відомості про земельну ділянку (частина перша статті 15 Закону України «Про Державний земельний кадастр») [225].

Отже, до системи підзаконних нормативно-правових актів у сфері забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів за своєю юридичною силою належать укази Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, накази центральних органів виконавчої влади, рішення органів місцевого самоврядування.

Згідно з статтею 9 Конституції України [78] до складової національної правової системи відноситься міжнародні правові акти, що ратифіковані Верховною Радою України у встановленому законом порядку; тому вимагають аналізу міжнародні правові документи у розрізі забезпечення функціонування режиму доступу до інформації про стан використання природних ресурсів як різновиду публічної інформації.

Варто відзначити, що закріплення на рівні національного законодавства зарубіжних країн вперше відбувалося вже починаючи із кінця XVIII ст.. Зокрема, таким актом був прийнятий у 1791 році Біль про права, у якому визначено ряд поправок до Конституції Сполучених Штатів Америки, сутність яких полягає у встановленні основних засад захисту права на інформацію, що має базуватись на необхідності ухвалення законів, які не обмежують свободу слова [77, с. 36]. Однак в межах зазначеного акту безпосередньо не визначалися засади забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів як складової екологічної інформації.

Визначення права на доступ до інформації про результати діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування однією із перших закріплено Норвегією у її Конституції 1814 року, де встановлювалась

доцільність оприлюднення парламентських слухань у друкованих мас-медіа, окрім ситуації, коли припустим було застосування обмеження у поширенні відповідних відомостей (стаття 84) [117, с. 98]. Варто відзначити і прогресивність положень Конституцій Французької Республіки 1795 року, та 1799 року, у яких також відбулося визначення права особи на «отримання звітної інформації від посадових осіб», однак при цьому, до негативних характеристик зазначених актів безумовно відноситься відсутність процедури звітування вищих органів державної влади не встановлювалось, що ускладнювало його реалізацію [80; 81].

Одним із визначальних етапів розвитку світових стандартів розбудови правової демократичної держави стало прийняття Загальної Декларації прав людини 10 грудня 1948 року Організацією об'єднаних націй [49]. Статтею 19 Загальної декларації прав людини встановлено, що особа має право в межах реалізації права на свободу переконань на свободу пошуку, одержання та поширення інформації [49].

Деталізація міжнародних стандартів забезпечення прав і свобод людини у сфері інформації в подальшому відбулося у Європейській конвенції прав людини і основоположних свобод [179], де у статті 10 визначено, що реалізація права на свободу поглядів передбачає свободу «дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів».

Спеціальні міжнародно-правові стандарти встановлюються щодо питань доступу та обігу інформації про стан довкілля, яка також за своєю сутністю належить до категорії публічної, володіння якою сприяє належному забезпеченню права кожної особи на сприятливе навколишнє природне середовище. Це закріплено Орхуською Конвенцією 1999 року [74], у статті 4 якої визначено процедуру реагування державного органу на запит про надання відомостей про стан довкілля. Варто акцентувати увагу, що статтею 1 Орхуської Конвенції встановлено, що під державним органом необхідно розуміти не лише орган державної чи муніципальної влади, а і приватних

осіб – фізичних чи юридичних осіб, «які виконують державні адміністративні функції згідно з національним законодавством, включаючи конкретні обов'язки, види діяльності та послуги, що мають причетність до навколишнього середовища, а також до державних органів – розпорядників екологічної інформації віднесено всіх інших учасників правовідносин, що виконують державні обов'язки та функції чи надають публічні послуги, предметом яких є стан навколишнього природного середовища, і при цьому вони перебувають під наглядом відповідних центральних органів виконавчої влади» [74].

До системи міжнародно-правових актів, ратифікованих Україною, що є складовою законодавства у сфері доступу до публічної інформації та її складової – інформації про стан використання природних ресурсів зокрема, відносяться такі міжнародні акти, як: Рекомендація № 854 (1979) Парламентської Асамблеї Ради Європи «Про доступ громадськості до інформації, що є в розпорядженні державних органів, та свободу інформації» [145]; Рекомендація № R (81) 19 Комітету Міністрів Ради Європи «Про доступ до інформації, що знаходиться у розпорядженні державних органів» 1981 року [146]; «Йоганнесбурзькі принципи. Національна безпека, свобода висловлювань і доступ до інформації» [62]; «Модельний закон про свободу інформації» міжнародної неурядової організації «Артикль 19» [109].

Варто відзначити, що виділяється ряд міжнародних актів, що попри відсутність їх ратифікації Верховною Радою України, встановлюють основоположні засади забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів. Зокрема, одним із таких міжнародних актів є Рекомендація Rec (2004) 15 Комітету міністрів держав – членів Ради Європи щодо впровадження електронного урядування та Конвенція про доступ до офіційних документів від 18 червня 2009 року (ETS № 205) [231].

Однак при цьому забезпечення запровадження ідеї електронного урядування та електронного судочинства відноситься до одного із пріоритетних напрямів розвитку сучасної української держави.

Свідченням такого твердження є створення в Україні спеціального центрального органу виконавчої влади, до компетенції якого віднесено сприяння активізації процесів «діджиталізації» здійснення публічного управління, яким є Державне агентство з питань електронного урядування [17].

Особливе значення з питань нормативно-правового регулювання доступу до інформації про стан використання природних ресурсів на міжнародно-правовому рівні має Конвенція про оцінку впливу на навколишнє природне середовище в транскордонному аспекті, ратифікована Законом України від 19.03.1999 № 534-XIV [180] та Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище в транскордонному аспекті, ратифікований Законом України від 01.07.2015 № 562- VIII [181].

В подальшому реалізація вимоги перегляду системи ефективності здійснення контролю за використанням природних ресурсів та імплементації європейських стандартів його здійснення в Україні поставило за необхідне здійснення у такій сфері трансформаційних змін. Реформування системи здійснення контролю за використання природних ресурсів відповідно до європейських стандартів визначила доцільність відмови на законодавчому рівні від процедури проведення державної та громадської екологічної експертизи, що спричинило втрату чинності відповідних нормативно-правових актів.

Так, з набуттям чинності Законом України «Про оцінку впливу на довкілля» [175] було скасовано положення Закону України «Про екологічну експертизу» [165] та прийнято цілий масив підзаконних нормативно-правових актів. Так, впровадження оцінки впливу на довкілля спричинило створення відповідного загальнонаціонального реєстру, порядок ведення якого визначено Постановою Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 року № 1026 [159]

Як було встановлено у попередньому підрозділі до системи джерел інформації про стан використання природних ресурсів відносяться дані моніторингу довкілля, реєстри, автоматизовані бази даних, кадастри природних ресурсів, архіви, а також довідки видані органами державної влади та їх посадовими особами. Нормативне закріплення процедури доступу до таких відомостей визначено у Положенні про державну систему моніторингу довкілля, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України

від 30 березня 1998 року № 391 [154]; Порядку функціонування національної системи оцінки антропогенних викидів та абсорбції парникових газів, які не регулюються Монреальським протоколом про речовини, що руйнують озоновий шар, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 квітня 2006 року № 554 [160]; Вимогах до переліку та змісту документів для надання експертного висновку про рівень надзвичайної ситуації, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 04 вересня 2014 року № 905 [151]; Методичних рекомендацій з розрахунку та узагальнення індикаторних показників моніторингу якості питної води та стану питного водопостачання, затверджених Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України

від 04 березня 2013 року № 78 [153]; Методичних рекомендацій «Оцінка ризику для здоров'я населення від забруднення атмосферного повітря», затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я від 13 квітня 2007 року № 184 [106] тощо.

В цілому, необхідно зробити висновок, що до проблем нормативно-правового регулювання забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів відноситься невизначеність механізму застосування відповідальності службовців за порушення цих стандартів; підміна законодавчої регламентації регуляцією підзаконними нормативними

актами; суперечність норм різних нормативно-правових актів у цій сфері; відсутність належної систематизації нормативно-правових актів.

Сфера доступу до екологічної інформації характеризується значним масивом підзаконних «відомчих» нормативно-правових актів, що свідчить про фрагментарний підхід до врегулювання колізійних проблем правозастосування. Подолання проблеми надмірного відомчого регулювання суспільних відносин в цілому, і зокрема, з питань забезпечення доступу до екологічної інформації пов'язується із виключенням із сфери компетенції більшості центральних органів виконавчої влади, крім вузького кола міністерств, права видавати нормативні акти, що обмежують права та свободи громадян, у першу чергу право на отримання відомостей [33, с. 57].

Забезпечення оптимізації реалізації інформаційних прав пов'язується із активізацією процесів систематизації національного законодавства України. Значний масив нормативно-правових актів різної юридичної сили у сфері реалізації інформаційних прав, накопичений в межах національної системи права вимагає його систематизації, зокрема, шляхом розробки та прийняття Інформаційного кодексу України.

Попри очевидну практичну значимість розробки та прийняття Інформаційного кодексу України реалізація такої правотворчої задачі вже триває понад 20 років. До головних перепон, що виникають у процесі кодифікації інформаційного законодавства є відсутність єдиного концептуального підходу до визначення мети та об'єкту правового впливу, що виділяється окремими представниками як необхідність врегулювання відносин із застосування технологій обігу інформації, інших - на встановленні механізму реалізації права на інформацію [127].

Структурно проект Інформаційного кодексу України, за думкою Л.П. Коваленко, має складатися із Загальної та Особливої частин [87].

В межах Загальної частини проекту Інформаційного кодексу України Л.П. Коваленко обґрунтовує доцільність врегулювання таких правових питань, як врегулювання підстав виникнення інформаційних прав та

обов'язків, особливостей здійснення інформаційних прав та виконання обов'язків з урегулюванням захисту інформаційних прав та інтересів; а також інших елементів адміністративно-правового статусу як розпорядників інформації, так і споживачів інформаційних послуг. В межах Особливої частини проекту Інформаційного кодексу України має бути встановлено обіг окремих різновидів інформації, в тому числі й інформації про стан використання природних ресурсів [87].

В межах проекту Інформаційного кодексу окрім зазначених питань, на думку Ю.Є. Максименка має бути визначено концептуальні засади забезпечення інформаційної безпеки як складової частини національної безпеки України [103].

Таким чином, нормативно-правова база адміністративно-правового регулювання доступу до інформації про стан використання природних ресурсів в Україні характеризується надмірною розгалуженістю відомчого регулювання з домінуванням актів підзаконної юридичної сили, що свідчить про ситуативний та фрагментарний підходи до вирішення існуючих колізійних проблем правозастосування. Подолання такої проблеми вбачається шляхом активізації процесів систематизації інформаційного законодавства у напрямку розробки та прийняття проекту Інформаційного кодексу України.

Висновки до розділу 1:

Вищезазначене надає базові орієнтири для подальшої розробки цих складних проблем і дозволяє визначити стратегічним завданням становлення та реалізації адміністративно-правового регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів, своєчасне та ефективне вирішення актуальних проблем демократичного розвитку державного ладу взагалі й усунення існуючих проблем у забезпеченні конституційного права на інформацію в цілому. Серед аналітичних

здобутків, яких ми дійшли у ході написання цього розділу, окремого згадування заслуговують такі:

1. До визначальних сутнісних характеристик інформації віднесено її знаковий (нематеріальний) характер, що за наявності матеріальних носіїв, забезпечення її обігу та руху виконує ряд соціальних функцій, серед яких виділяється і функція управлінська. Встановлено такі підходи до розуміння інформації як об'єкта правовідносин:

1) об'єктом інформаційних правовідносин є не власне сукупність відомостей, а саме їх обіг, форми поширення та надання, з подальшим відображенням у свідомості людини (Т.В. Закупень і С.Ю. Соболев та ін.);

2) об'єктом інформаційних правовідносин є сукупність відомостей про певні суспільні процеси та явища, але і обіг таких відомостей, як складової права на інформацію (Д.М. Бахрах, Ю.О. Легеза, Г.В. Кадникова, та ін.).

Обґрунтовано авторський підхід до визначення інформації як унікального ресурсу (поряд з речами та енергією, що знаходять відображення у даних про них) у забезпеченні взаємопов'язаних потреб, інтересів, благ людини, громадянина, соціальних спільнот, суспільства, держави, міжнародного співтовариства при здійсненні між ними комунікації через різноманітні технології.

2. Встановлено, що адміністративно-правове регулювання доступу до публічної інформації створює можливості належної реалізації функції громадського контролю за результатами діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. З'ясовано, що відповідно до частини другої статті 13 Закону України «Про доступ до публічної інформації» інформація про стан використання природних ресурсів відноситься до категорії відомостей, що містять суспільний (публічний) інтерес (суспільно необхідна інформація або суспільно корисна інформація).

Визначено, що в межах чинного законодавства України використовуються декілька нормативно-правових категорій, як: «інформація про стан довкілля», «інформація про стан навколишнього природного

середовища», «екологічна інформація», «інформація про стан використання природних ресурсів». На підставі аналізу нормативно-правових положень Орхуської Конвенції, Законів України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації» обґрунтовано доцільність співвідношення екологічної інформації та інформації про стан використання природних ресурсів як цілого та частини.

Обґрунтовано доцільність визначення сутності категорії «інформації про стан використання природних ресурсів» крізь призму диференційованого підходу (в межах якого право на інформацію про стан використання природних ресурсів розуміється як суб'єктивне право особи, що реалізується у формі як власних активних дій, так і у формі вимоги від інших суб'єктів щодо надання необхідних запитувачу відомостей; та як об'єктивне право, що є сукупністю правових норм, що регулюють суспільні відносини з приводу поширення та забезпечення доступу до екологічної інформації як складової функціональної компетенції органів публічного управління, приватних суб'єктів господарювання, міжнародних, загальнонаціональних та регіональних громадських організацій) та інтегрованого підходу (розуміння категорії «інформації про стан використання природних ресурсів» передбачає поєднання двох зазначених складових правореалізації).

Обґрунтовано, що забезпечення права на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів відбувається у визначених чинним законодавством формах її оприлюднення, зокрема, в активній (подання інформаційного запиту) та пасивній (розміщення відомостей про стан забруднення довкілля на офіційних веб-сайтах органів державної влади та місцевого самоврядування, а також суб'єктів господарювання; використання баз даних національних реєстрів, що ведуться суб'єктами публічного управління у відповідних формах доступу (Державного земельного кадастру, Державного кадастру водних ресурсів тощо)

3. З'ясовано, що доступ до публічної інформації про стан використання природних ресурсів здійснюється як на рівні кодифікованих законодавчих актів (Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кодексу адміністративного судочинства), так і на рівні звичайних законів (Законів України «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», «Про державну таємницю», «Про національну безпеку України», «Про видавничу справу», «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про телебачення та радіомовлення», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», «Про доступ до судових рішень», «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» загального спектру дії, так і спеціальних законодавчих актів (зокрема, Законів України «Про нафту і газ», «Про Державний земельний кадастр», «Про національну інфраструктуру геопросторових даних», Гірничого закону України).

Підкреслено, що процедурні аспекти реалізації матеріальних норм забезпечення доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів визначаються положеннями Постанов Кабінету Міністрів України від 07 листопада 2018 року № 939 «Питання розпорядження геологічною інформацією», від 30 травня 2011 року № 615 «Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами»,

від 17 жовтня 2018 року № 848 «Про реалізацію експериментального проекту із запровадження проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами шляхом електронних торгів», від 27 грудня 2012 року № 836 «Про затвердження Порядку адміністрування Державного земельного кадастру», від 08 листопада 2017 року № 836 «Про затвердження Порядку охорони геодезичних пунктів» та ін..

До структури системи нормативно-правових актів, що відзначають забезпечення доступу до публічної інформації про стан використання

природних ресурсів, віднесено систему міжнародно-правових актів, ратифікованих Україною (зокрема, положення Орхуської Конвенції, Стокгольмської Конвенції, Рекомендації № 854 (1979) Парламентської Асамблеї Ради Європи «Про доступ громадськості до інформації, що є в розпорядженні державних органів, та свободу інформації»; Рекомендацій № R (81) 19 Комітету Міністрів Ради Європи «Про доступ до інформації, що знаходиться у розпорядженні державних органів» 1981 р.; «Йоганнесбурзькі принципи. Національна безпека, свобода висловлювань і доступ до інформації»; «Модельний закон про свободу інформації» міжнародної неурядової організації «Артикль 19»).

Окремі теоретико-методологічні та практичні проблеми розділу розкрито в авторських публікаціях [42; 44; 229].

Розділ 2. ЗМІСТ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРО СТАН ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

2.1 Адміністративні процедури із забезпечення доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів

Адміністративні процедури є безумовною складовою системи забезпечення здійснення функцій держави в цілому, і зокрема у сфері забезпечення права особи на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів.

Визначення сутності та особливості реалізації адміністративних процедур у сфері доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів є неможливим без з'ясування концептуальної характеристики такого інструменту здійснення публічного управління. На разі тривалий правотворчий процес із розробки на прийняття адміністративно-процедурного законодавства своєю найближчою перспективою має ухвалення спеціального нормативно-правового акту. Таким є проект Закон України від 14 травня 2020 року № 3475 «Про адміністративну процедуру», який станом на 1 листопада 2020 року було прийнято у першому читанні [131;10].

Необхідно підкреслити, що безумовною новелою зазначеного проекту Закону України «Про адміністративну процедуру» стало нормативне закріплення особливостей реалізації права особи на оскарження управлінських рішень у субординаційному порядку, а також встановлення можливості оскарження рішення суб'єкта владних повноважень шляхом створення в межах адміністративного органу відповідної колегіальної комісії. Проект Закону України «Про адміністративну процедуру» вирішує

комплексну проблему забезпечення нормативного врегулювання переходу прав та обов'язків адміністративного органу у порядку публічного правонаступництва, що є безумовною гарантією забезпечення виконання положень як управлінських актів, так і рішень адміністративних судів, виконання яких пов'язується із діяльністю суб'єкта владних повноважень, що є ліквідованим чи реорганізованим на моменту набрання рішенням суду юридичної сили.

Питання належного правового регулювання здійснення адміністративних процедур в Україні залишаються актуальними для розвитку вітчизняної правничої науки, що вимагає розробленості відповідного науково-теоретичного підґрунтя системоутворюючої нормотворчої діяльності.

Отже, дослідження сутності адміністративних процедур залишається злободенною теоретичною і практичною проблемою, яка привертає до себе увагу провідних вчених як України, так і зарубіжжя. Найбільш вагомі доктринальні висновки щодо сутності адміністративних процедур, що можуть бути взяті за основу при визначенні особливостей правового режиму обігу публічної інформації про стан використання природних ресурсів, висловлені у працях В. Б. Авер'янова, Ю. П. Битяка, О.Ф. Андрійко [1], Г.В. Кадникової [63, с. 75-80], Н.В. Коваленко [90, с. 13-145], В.К. Колпакова, Т.О. Коломоєць [72], А.Т. Комзюка [2], О. В. Кузьменко [93, с. 117-121], Ю.О. Легези [99, с. 67-71], Д.В. Лученко [103], С.Г. Стеценка [205, с. 20-26], В. П. Тимощука [3], М.А. Шепель [223] та ін..

Загальноприйнятним є підхід до визначення адміністративної процедури у вузькому та широкому розуміннях. У вузькому значенні під адміністративною процедурою розуміється управлінська діяльність з врегулювання конкретних справ, в тому числі спірного характеру, що виникають у процесі реалізації публічно-владних відносин [71, с. 156].

Натомість, у широкому розумінні до системи адміністративних процедур віднесено нормотворчу та правозахисну діяльність адміністративних органів [13, с. 165]. Виділяється підхід, сутність якого зводиться до віднесення до адміністративних процедур відноситься врегулювання публічно-правових спорів у судового порядку [1, с. 16; 2, с. 196].

Суміжною категорією з поняттям «адміністративна процедура» є поняття «адміністративне провадження». При цьому єдності науково-теоретичних підходів до визначення сутності останньої поки що не вироблено. Виділяються науково-теоретичне розуміння адміністративного провадження як тотожної категорії «адміністративна процедура» [95, с. 14], чи обґрунтовується доцільність співвідношення їх як цілого та частини [9, с. 111; 98, с. 221-231] тощо.

Фактично останній підхід підтримано більшістю представників науки адміністративного права, зокрема, у наукових розробках Е.Ф. Демського, В.П. Тимошука, Ю.М. Фролова, де визначено, що адміністративна процедура є загальноствановленим порядком функціонування адміністративного органу, тоді як адміністративне провадження у конкретній адміністративній справі залежно від сфери її виникнення, зміни чи припинення (тобто конкретна активна форма діяльності особи) [210, с. 25; 32, с. 134-135].

Законодавче врегулювання здійснення адміністративних процедур та адміністративних проваджень як її складових є гарантією створення ефективного механізму захисту прав та інтересів особи у процесі врегулювання реалізації дискреційних повноважень суб'єкта владних повноважень [94, с. 167].

Саме розуміння адміністративної процедури як сукупності адміністративних проваджень запропоновано проектом Закону України «Про адміністративну процедуру» [131]. При цьому відповідно до пункту 4 частини першої статті 2 Закону України «Про адміністративну процедуру» під адміністративним провадженням розуміється «урегульований

адміністративною процедурою процес розгляду справи, прийняття та виконання адміністративного акта» [131].

Натомість у проекті Закону України «Про адміністративну процедуру» від 28 грудня 2018 року № 9456 визначено, що адміністративним провадженням є «сукупність процедурних дій, вчинених адміністративним органом, і прийнятих процедурних рішень, що завершується прийняттям і, в необхідних випадках, виконанням прийнятого адміністративного акта» [132].

Варто відзначити, що Закон України «Про адміністративну процедуру» є перспективним нормативно-правовим базисом реалізації права на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів. При цьому адміністративні процедури доступу до публічної інформації в цілому, і зокрема, у сфері доступу до інформації про стан використання природних ресурсів деталізується відповідно до нормативно-правових положень таких Законів України, як Закон України «Про доступ до публічної інформації» [147], «Про захист персональних даних» [163] та інших законодавчих актів у сфері обігу інформації.

Отже, доцільним є проміжний висновок щодо розуміння адміністративної процедури як встановленої чинним законодавством компетенційної функціональної послідовності управлінських дій адміністративних органів (або адміністративного органу), що своїм результатом має прийняття та/або виконання адміністративного акта з метою забезпечення прав та свобод людини, пріоритетної реалізації забезпечення публічних інтересів у їх складному взаємозв'язку із приватними інтересами.

Інформація про стан використання природних ресурсів відноситься відповідно до положень частини другої статті 13 Закону України від 13 січня 2011 року № 2939-VI відноситься до категорії публічної інформації.

В цьому аспекті вартою уваги є класифікація адміністративних процедур у сфері доступу до публічної інформації, що було здійснено Г.В. Кадниковою. Так, дослідницею залежно мети здійснення адміністративного

провадження у сфері доступу до публічної інформації виділено регулятивні та охоронні [64, с. 72-73].

Г.В. Кадникова під регулятивними адміністративними процедурами у сфері доступу до публічної інформації розуміє реалізацію управлінської діяльності між розпорядником відповідних відомостей та їх запитувачем в межах безспірного провадження. Тоді як охоронні адміністративні процедури у сфері доступу до публічної інформації характеризуються наявністю спірних відносин між учасниками інформаційного обміну, що вимагає втручання з боку третьої особи, для подолання наявного правового конфлікту [64, с. 72-73].

Залежно від цілі використання отриманих відомостей, що мають характер публічної інформації, такі адміністративні процедури Г.В. Кадниковою класифікуються на надання інформації з подальшим її використанням у комерційній діяльності чи надання інформації з подальшим її використанням у діяльності, що не переслідує задачі отримання прибутку [64, с. 72-73]. Різноманітність підстав надання запитувачу публічної інформації адміністративні процедури умовно поділяються на адміністративні процедури, провадження в яких зніціюється за зверненням громадян; за офіційним запитом (народного депутату України, депутатів селищних, сільських та міських рад, адвокату та ін.); в межах кримінального провадження; в межах адміністративно-деліктного провадження.

Структура публічно-управлінських відносин із забезпечення доступу до інформації стан використанням природних ресурсів є трьохелементною. До її складових відноситься об'єкт правовідносин, під яким розуміється, згідно із частиною другою статті 3 Орхуської конвенції відомості про:

«а) стан таких складових навколишнього середовища, як повітря і атмосфера, вода, ґрунт, земля, ландшафт і природні об'єкти, біологічне різноманіття та його компоненти, включаючи генетично змінені організми, та взаємодію між цими складовими;

б) фактори, такі як речовини, енергія, шум і випромінювання, а також діяльність або заходи, включаючи адміністративні заходи, угоди в галузі навколишнього середовища, політику, законодавство, плани і програми, що впливають або можуть впливати на складові навколишнього середовища, зазначені вище в підпункті а), і аналізі затрат і результатів та інший економічний аналіз і припущення, використані в процесі прийняття рішень з питань, що стосуються навколишнього середовища;

в) стан здоров'я та безпеки людей, умови життя людей, стан об'єктів культури і споруд тією мірою, якою на них впливає або може вплинути стан складових навколишнього середовища або через ці складові, фактори, діяльність або заходи, зазначені вище в підпункті б)» [113].

Відповідно до статті 25 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» інформація про стан навколишнього природного середовища (екологічна інформація) – це будь-яка інформація в письмовій, аудіовізуальній, електронній чи іншій матеріальній формі про:

– стан навколишнього природного середовища чи його об'єктів – землі, вод, надр, атмосферного повітря, рослинного і тваринного світу та рівні їх забруднення;

– біологічне різноманіття і його компоненти, включаючи генетично видозмінені організми та їх взаємодію із об'єктами навколишнього природного середовища;

– джерела, фактори, матеріали, речовини, продукцію, енергію, фізичні фактори (шум, вібрацію, електромагнітне випромінювання, радіацію), які впливають або можуть вплинути на стан навколишнього природного середовища та здоров'я людей;

– загрозу виникнення і причини надзвичайних екологічних ситуацій, результати ліквідації цих явищ, рекомендації щодо заходів, спрямованих на зменшення їх негативного впливу на природні об'єкти та здоров'я людей;

– екологічні прогнози, плани і програми, заходи, в тому числі адміністративні, державну екологічну політику, законодавство про охорону навколишнього природного середовища;

– витрати, пов'язані із здійсненням природоохоронних заходів за рахунок фондів охорони навколишнього природного середовища, інших джерел фінансування, економічний аналіз, проведений у процесі прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля [174].

Необхідно підкреслити, що право на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів визначається як відносне право, тобто право, обмеження якого допускається і міркувань забезпечення вимог національної безпеки, державної та інших видів таємниць. Підтвердженням такої тези є практика ЄСПЛ зокрема, аргументація забезпечення обмеження доступу до екологічної інформації (зокрема, до технічної документації про особливості конструкції атомної електростанції) викладено у рішенні у «Sdružení Jihočeské Matky» (Співдружність матерів Південної Чехії) проти Чеської Республіки» (заява № 19101/03, від 10 липня 2006 року) [201, с. 107-125].

Спірні правовідносини в цій справі пов'язані з відмовою у наданні громадській екологічній організації документів і планів атомної електростанції в місті Темелін. У даному рішенні про прийнятність заяви Європейський суд з прав людини вперше застосував статтю 10 Конвенції у випадку, коли влада відмовила у запиті на доступ до адміністративних документів, хоча й не визнав її порушення. У рішенні Європейський суд зазначив: «У результаті Суд вважає, що стаття 10 Конвенції не може витлумачуватись як така, що гарантує абсолютне право доступу до всіх технічних деталей, пов'язаних з будівництвом атомної станції, оскільки, на відміну від інформації про наслідки впливу останньої на довкілля, такі дані не можуть належати до тих, що становлять загальний інтерес» [201, с. 107-125]. Таким чином, природоохоронній громадській організації було відмовлено у доступі не до інформації про стан забруднення довкілля, а

безпосередньо про технічну документацію, пов'язану із організацією роботи атомної електростанції.

Постанова у справі *Sdružení Jihočeské Matky*, тим не менш, є важливою, оскільки містить явне і незаперечне визнання застосування статті 10 у випадках відхилення запиту на доступ до публічних чи адміністративних документів. Право на доступ до адміністративних документів не є абсолютним і дійсно може бути обмежене за умови пункту 2 статті 10, з чого випливає, що така відмова повинна бути передбачена законом, мати законну мету і повинна бути необхідною в демократичному суспільстві. Рішення ЄСПЛ

від 10 липня 2006 року надало додаткову підтримку та відкрило нові перспективи для громадян, журналістів та громадських організацій щодо доступу до адміністративних документів з питань, що становлять суспільний інтерес [201, с. 123-125; 203, с. 91-97].

Суб'єктний склад правовідносин із забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів складається із таких осіб. Передусім, такими особами є запитувачі інформації (фізичні, юридичні особи, об'єднання громадян без статусу юридичної особи, крім суб'єктів владних повноважень) [64, с. 75-77].

Згідно із міжнародно-правовими стандартами до запитувачів інформації про стан використання природних ресурсів відноситься такий унікальний суб'єкт, як «зацікавлена громадськість», що означає «громадськість, на яку справляє або може справити вплив процес прийняття рішень з питань, що стосуються навколишнього середовища, або яка має зацікавленість в цьому процесі; для цілей даного визначення недержавні організації, які сприяють охороні навколишнього середовища та відповідають вимогам національного законодавства, вважаються такими, що мають зацікавленість» (частина п'ята статті 2 Орхуської конвенції) [113].

Наявність достатньої зацікавленості та факт порушення того чи іншого права визначаються згідно з положеннями національного законодавства і залежно від мети надання зацікавленій громадськості широкого доступу до правосуддя в рамках цієї Конвенції. В цьому контексті для цілей вищенаведеного підпункту: а) достатньо зацікавленості будь-якої неурядової організації, що відповідає вимогам, зазначеним у пункті 5 статті 2 Орхуської конвенції. Для цілей підпункту б), наведеного вище, така організація також має право заявляти про порушення своїх прав.

Положення даного пункту 2 не виключають можливості використання процедури попереднього перегляду адміністративним органом і не зачіпають вимоги щодо вичерпання адміністративних процедур перегляду перед зверненням до судових процедур перегляду в тих випадках, коли така вимога передбачена національним законодавством (пункт 2).

Крім процедур перегляду, передбачених вище пунктами 1 і 2 статті 2 Орхуської конвенції, і без їх порушення, кожна зі Сторін забезпечує представникам громадськості, коли вони відповідають передбаченим законодавством критеріям, якщо такі є, доступ до адміністративних або судових процедур для оскарження дій або бездіяльності приватних осіб і громадських органів, які порушують положення національного законодавства, що стосується навколишнього середовища (пункт 3 Орхуської конвенції).

Крім цього, і без порушення вищенаведеного пункту 1 процедури, згадані вище в пунктах 1, 2, 3, мають забезпечувати адекватні та ефективні засоби правового захисту, включаючи у разі потреби засоби правового захисту у формі судової заборони, і бути справедливими, неупередженими, своєчасними і не пов'язаними з непомірно великими витратами. Рішення, що приймаються відповідно до цієї Статті, надаються або реєструються у письмовій формі. Громадськість має доступ до рішень судів, а також, у міру можливостей, до рішень інших органів (пункт 4 Орхуської конвенції) [113].

Отже, для забезпечення належної реалізації, зокрема, екологічних прав Орхуська конвенція передбачає у статті 9 право і гарантії доступу до судового й адміністративного оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що вчинені з порушенням права на доступ до інформації чи права на участь у процесі прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля, зацікавленій громадськості.

В цьому аспекті заслуговує на увагу є постанова Центрального апеляційного господарського суду від 25 червня 2020 року у справі № 904/4470/19 [126], де визначено правомірність здійснення дій суб'єкта природокористування не лише особою, правам та інтересам якої заподіяно шкоду суб'єктом господарювання, а і іншими особами, що мають належний рівень «зацікавленості» у захисті свого права на безпечне довкілля в цілому, і зокрема, – права на доступ до екологічної інформації як його безумовної складової.

Другою не менш важливою групою суб'єктів є розпорядники інформації (суб'єкти владних повноважень – органи державної влади, інші державні органи, органи місцевого самоврядування, органи влади Автономної Республіки Крим, інші суб'єкти, що здійснюють владні управлінські функції відповідно до законодавства та рішення яких є обов'язковими для виконання; юридичні особи, що фінансуються з державного, місцевих бюджетів, бюджету Автономної Республіки Крим, – стосовно інформації щодо використання бюджетних коштів; особи, якщо вони виконують делеговані повноваження суб'єктів владних повноважень згідно із законом чи договором, включаючи надання освітніх, оздоровчих, соціальних або інших державних послуг, – стосовно інформації, пов'язаної з виконанням їхніх обов'язків; суб'єкти господарювання, які посідають домінуюче становище на ринку, або наділені спеціальними чи виключними правами, або є природними монополіями, – стосовно інформації щодо умов постачання товарів, послуг та цін на них); структурний підрозділ або відповідальна особа з питань доступу до публічної інформації розпорядників

інформації (ст. ст. 12, 13 Закону України «Про доступ до публічної інформації») [64, с. 77-79].

Отже, спеціальним суб'єктом правовідносин доступу до інформації про стан використання природних ресурсів є розпорядники таких відомостей. До розпорядників публічної інформації також належать суб'єкти господарювання, що володіють інформацією про стан довкілля; інформацією про якість харчових продуктів і предметів побуту; інформацією про аварії, катастрофи, небезпечні природні явища та інші надзвичайні події, що сталися або можуть статися і загрожують здоров'ю та безпеці громадян; іншою інформацією, що становить суспільний інтерес (суспільно необхідною інформацією) (стаття 13 Закону України «Про доступ до публічної інформації») [147].

Останнім елементом відносин із забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів є сукупність прав та обов'язків суб'єктів таких правовідносин. Нормативно-правове регулювання реалізації права особи на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів визначено передусім в положеннях Закону України «Про доступ до публічної інформації» [147].

Забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів може бути надана здійснено як у активній формі (тобто шляхом реагування розпорядником публічної інформації на відповідний інформаційний запит), або у пасивній формі шляхом забезпечення доступу до такої категорії інформації, розміщеної на офіційному веб-сайті суб'єкта чи шляхом здійснення інших форм оприлюднення відомостей про стан використання та охорони довкілля (стаття 15 Закону України «Про доступ до публічної інформації» [147]).

Згідно із частиною першою статті 19 Закону України «Про доступ до публічної інформації» визначено, що запитом на інформацію є «прохання особи до розпорядника інформації надати публічну інформацію, що знаходиться у його володінні» [147].

Відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації» Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України є розпорядником публічної інформації, що була отримана або створена в процесі реалізації повноважень, передбачених законодавчими актами і знаходиться у володінні міністерства [34; 108].

Запит на інформацію про стан використання природних ресурсів може бути подано як у письмовій формі особисто чи за допомогою засобів поштового, телекомунікаційного зв'язку.

Чинним законодавством України не встановлюється чіткої регламентації вимоги дотримання форми запиту на інформацію про стан використання природних ресурсів, що дозволяє зробити висновок про прийнятність його подання у довільній формі.

При цьому запит на екологічну інформацію повинен мати такі реквізити, як ім'я (найменування) запитувача, поштову адресу, адресу електронної пошти або номер засобу зв'язку (якщо такий є); загальний опис інформації або вид, назву, реквізити чи зміст документа, щодо якого зроблено запит (якщо запитувачу це відомо); підпис і дату (за умови подання письмового запиту).

На імперативності забезпечення прозорості та публічності обігу інформації про стан використання природних ресурсів наголошує у своїх дослідженнях О.А. Городов [27, с. 119-120].

Варто відзначити хибність підходу О.Є. Помазуєва [120, с. 55-56], який визначає звернення громадян як єдину форму реалізації права доступу до публічної інформації. Натомість, І.З. Харечко розглядаючи проблематику забезпечення доступу до інформації про стан здійснення публічного управління обґрунтовує високий рівень ефективності її оприлюднення шляхом її розміщення на офіційних ресурсах органів державної влади та місцевого самоврядування та інших суб'єктів публічного управління, що пов'язується із безоплатністю та оперативністю такої форми поширення відповідних відомостей [215, с. 114-120].

В.П. Тимошук відзначає, що реалізація адміністративних процедур у сфері доступу до інформації про стан використання природних ресурсів відбувається з дотриманням встановлених стадій. Стадіями адміністративних процедур визначаються:

- 1) подання заяви та прийняття її до розгляду державним органом, посадовою особою;
- 2) розгляд справи, вибір відповідних матеріальних правових норм;
- 3) винесення рішення;
- 4) виконання рішення;
- 5) оскарження рішення [210, с.148].

Науково-теоретичний підхід представників адміністративної науки є дещо схожим до розуміння сутності стадій адміністративних процедур є дещо схожим. Загальновизнаним є підхід, сутність якого зводиться до виділення таких стадій адміністративної процедури, як:

- 1) підготовка справи до розгляду;
- 2) розгляд і вирішення справи;
- 3) оформлення адміністративного акта, інформування про його прийняття учасників справи;
- 4) перегляд адміністративного акта [4, с. 221-225].

Відповідно до нормативно-правових положень проекту Закону України «Про адміністративну процедуру» визначено такі основні та факультативні стадії адміністративного провадження:

- 1) ініціювання адміністративного провадження (подання заяви, порядок подання заяви, її реєстрація; порушення адміністративного провадження за ініціативою адміністративного органу) або відмова у розгляді та вирішенні заяви (основна стадія);
- 2) розгляд справи по суті (основна стадія) (в тому числі шляхом проведення слухання у справі);
- 3) прийняття рішення (адміністративного акта) у справі (основна стадія);

- 4) адміністративне оскарження (факультативна стадія);
- 5) відкликання або визнання адміністративного акта недійсним (факультативна стадія);
- б) виконання адміністративного акта (основна стадія) [131].

До позитивних характеристик нормативних положень проекту Закону України відноситься запровадження стадії відкликання або визнання адміністративного акта недійсним (частина друга статті 68) [131]. Підставами для визнання адміністративного акта недійсним є встановлення факту порушення режиму законності, який передбачає забезпечення захисту публічних інтересів. При цьому нормативно-правовими положеннями має бути визначено підстави для відкликання адміністративного акта, головною серед яких є його протиправність, при цьому внаслідок відкликання такого акта не мають бути порушені права та свободи інших учасників правовідносин [131].

Доцільним є здійснення в межах даного дисертаційного дослідження розгляду питання реалізації адміністративних процедур доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів.

Початковою стадією провадження із надання доступу до відомостей про стан використання природних ресурсів є подання особою заяви та прийняття її до розгляду уповноваженим суб'єктом щодо доступу до публічної інформації, що відноситься до активної форми здійснення суб'єктивних публічних прав. На цій стадії споживач адміністративної процедури з реалізації права на доступ до публічної інформації офіційно виражає намір реалізувати своє право або обов'язок [95, с. 12].

Другою стадією є розгляд інформаційного запиту по суті [93, с. 117-120]. Розпорядником екологічної інформації відповідь на запит має бути подана впродовж п'яти робочих днів з дня отримання запиту (частина перша статті 20 Закону України «Про доступ до публічної інформації» [147]).

У разі якщо запит на інформацію стосується інформації, необхідної для захисту життя чи свободи особи, щодо стану довкілля, якості харчових

продуктів і предметів побуту, аварій, катастроф, небезпечних природних явищ та інших надзвичайних подій, що сталися або можуть статись і загрожують безпеці громадян, відповідь має бути надана не пізніше 48 годин з дня отримання запиту (частина друга статті 20 Закону України «Про доступ до публічної інформації» [147]).

Реалізація права на доступ до екологічної інформації може бути поєднано із вимогою її розпорядника стягнення оплати послуг із копіювання запитуваних відомостей, у разі якщо їх обсяг перевищує 10 сторінок: запитувач зобов'язаний відшкодувати фактичні витрати на копіювання та друк, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 13 липня 2011 року № 740 «Про затвердження граничних норм витрат на копіювання або друк документів, що надаються за запитом на інформацію» [152]. Про це протягом п'яти робочих днів з дня надходження запиту повідомляється запитувачу із зазначенням обсягу фактичних витрат, пов'язаних із копіюванням або друком документів, та реквізитів і порядку відшкодування таких витрат. Надання інформації здійснюється після підтвердження оплати вартості фактичних витрат.

Надіслані на адресу розпорядника інформації запити підлягають спеціальному обліку. Спеціальний облік запитів про надання публічної інформації здійснюється у порядку, встановленому розпорядником таких даних (пункт 3 частини першої статті 14 Закону України «Про доступ до публічної інформації» [147]).

До обов'язків запитувачів передусім належить використання публічної інформації з відповідним посиланням на джерело отримання таких даних (абзац 2 частини другої статті 10-1 Закону України «Про доступ до публічної інформації» [147]).

Надання публічної інформації не може порушувати міжнародних стандартів її поширення; зокрема, спеціальної вимогою зазначених стандартів є дотримання режиму захисту персональних даних про фізичну

особу в порядку, визначеному Законом України «Про захист персональних даних» [163].

Приміром, частина друга статті 10 Закону України «Про захист персональних даних» закріплює, що використання персональних даних допускається за умови створення належних умов для захисту цих даних.

Крім того, встановлюється ряд заборон стосовно поширення публічної інформації, що містить персональні дані, а саме:

1) розголошення відомостей стосовно суб'єктів персональних даних, доступ до персональних даних яких надається іншим суб'єктам відносин, пов'язаних з такими даними (частина друга статті 10 Закону України «Про захист персональних даних»);

2) використання персональних даних працівниками суб'єктів відносин, пов'язаних з персональними даними, поза межами здійснення ними їх функціональних повноважень (частина третя статті 10 Закону України «Про захист персональних даних» [196]).

Аналізуючи значущість забезпечення реалізації права громадськості на інформацію у справі оптимізації механізму публічного управління у сфері використання природних ресурсів, Ю.О. Легеза підкреслює, що об'єктивація зазначеного права відбувається в таких формах, як подання звернень, сприяння поширенню екологічної освіти, в тому числі шляхом відкриття інформаційно-тренінгових центрів по всій Україні, проведення науково-дослідної діяльності та науково-дослідних заходів (конференцій, круглих столів, семінарів), організація природоохоронних акцій, подання електронних петицій [98, с. 144-145].

Підставами відмови на інформаційний запит про надання доступу до інформації про стан використання природних ресурсів визначено такі обставини, як:

- запитувані відомості у розпорядника інформації є відсутніми;
- запитувані відомості відносяться до категорії таких, що є обмеженими у доступі;

– запитувачем інформації не сплачено послуги за друкування відповіді на запит у разі перебільшення встановленого обсягу;

– інформаційний запит складено з порушенням вимог, встановлених статтею 19 Закону України «Про доступ до публічної інформації» [147].

Реалізація зазначеної норми щодо обмеження доступу до інформації про стан використання природних ресурсів відзначається, зокрема, у динаміці адміністративно-судочинних правовідносин.

Зокрема, вартою уваги є рішення Третього апеляційного адміністративного суду від 28 лютого 2019 року у справі № 804/2944/18 (ЗП/0840/170/18) [125]. У досліджуваній справі запитувач публічної інформації про стан забруднення атмосферного повітря регіону було хибно адресовано до Дніпропетровської обласної державної адміністрації, якою вже в подальшому запит було скеровано за належністю – до АТ «ДТЕК ДНПРОЕНЕРГО». З врахуванням помилковості подання інформаційного запиту відповідальність Дніпропетровської обласної державної адміністрації не може бути визначена як об'єктивна необхідність, і тому адміністративна скарга не може бути задоволена в повній мірі.

Відсутність законодавчого врегулювання сутності та процедури доступу до службової інформації, в тому числі, що використання якої пов'язано із забезпеченням прав людини на безпечне довкілля, породжує ряд правових колізій та є предметом триваючої наукової дискусії. Варто наголосити, що відсутність законодавчого врегулювання обігу службової інформації, режиму доступу до неї, особливостей поширення відповідних відомостей є таким, що протирічить основним положенням та вимогам Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [75].

На нормативному рівні визначено відповідно до положень постанови Кабінету Міністрів України від 19 жовтня 2016 року № 736 [161] визначено, зокрема, режим використання такого спеціального грифу, як «для службового користування».

Варто наголосити, що відповідно до норм чинного законодавства використовується такий категоріальний ряд, як «службова інформація», «конфіденційна інформація», «інформація для службового використання», «інформація з обмеженим доступом», «інформація, що містить комерційну таємницю» тощо. При цьому відсутність єдиного комплексного науково-практичного підходу до вирішення проблем з'ясування сутності таких правових категорій своїм негативним наслідком має складнощі їх врегулювання в процесі правозастосування та правоохорони [166].

Допускається оскарження відмови про надання доступу до інформації про стан використання природних ресурсів як в адміністративному порядку (тобто до керівника розпорядника чи вищого органу), так і в порядку адміністративного судочинства.

Слід підкреслити, що функція забезпечення інформування населення про стан навколишнього природного середовища покладається на суб'єктів публічного управління у сфері екології та використання природних ресурсів. Таким суб'єктом є зокрема, Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України [34; 108], на офіційному сайті якого містяться у звітній формі відомості про стан природного довкілля в Україні взагалі й за окремими регіонами [188].

При цьому необхідно підкреслити, що подання інформації про стан використання природних ресурсів здійснюється із базисним підходом, основою якого є встановленням рівня відповідності визначеним чинним законодавством України нормативів забруднення, дотримання яких є вирішальним критерієм забезпечення безпеки навколишнього природного середовища.

Подання інформації про стан використання природних ресурсів України не враховує такої вкрай важливої інформації, як визначення тривалості життя, рівень онкозахворювань, врахування новітніх технологій із запровадження інновацій розвитку промисловості тощо. Лише врахування таких показників буде дійсно відображати взаємодію людини і довкілля,

оптимізуючи систему забезпечення її права на його безпечність [222, с. 26-28].

Яскравим прикладом такого підходу у викладенні відомостей про стан використання природних ресурсів є звітність, подана на офіційному сайті захисту довкілля та природних ресурсів України щодо стану охорони навколишнього природного середовища на території Дніпропетровської області, де зосереджено одне з найбільших у світі родовищ марганцевих руд у м. Нікополь. Окрім родовищ корисних копалин, майже 80 % земель Дніпропетровської області можуть використовуватися під сільськогосподарське виробництво (більше ніж 25 тис. км², 6,0% сільгоспугідь України).

Окрім того, територія Дніпропетровщини містить понад 280 річок, понад 3290 ставків і 1120 озер (з яких 219 озер площею три й більше гектарів) [129]. При цьому інформації щодо шкідливого впливу господарської діяльності, пов'язаної із розробкою родовищ корисних копалин (зокрема, марганцевих руд) на рівень захворюваності населення регіону не подається, відтак громадськість обмежена у забезпеченні доступу до стану використання природних ресурсів повною мірою.

Попри наявний рівень законодавчого регулювання забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів свідченням низької ефективності здійснення державної екологічної політики є офіційні статистичні дані. Зокрема, за Індексом екологічної ефективності, оприлюдненим ще у 2019 році, Україна посіла 60-ту позицію серед 180 країн світу, поруч із такими країнами, як Зімбабве, Антигуа і Барбуда, Гондурас. За оцінкою Національного інституту стратегічних досліджень збереження існуючої ситуації в найближчій перспективі може призвести до формування значних екологічних загроз і збільшення кількості надзвичайних ситуацій з негативними наслідками для населення та довкілля, в тому числі – транскордонного масштабу [221].

Причинами такої екологічної ситуації в Україні є в тому числі низька ефективність здійснення функції громадського контролю не лише за діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування, а і суб'єктів господарювання, що наділені правом спеціального постійного чи тимчасового використання природних ресурсів.

Ефективність здійснення функції громадського контролю нерозривно пов'язується із реалізацією права зацікавлених осіб доступу до інформації про стан використання природних ресурсів. До проблем забезпечення ефективності адміністративних процедур у сфері доступу до публічної інформації відносяться недостатній рівень надання суміжних консультаційних адміністративних послуг, що є складовою реалізації інформаційної функції правового регулювання здійснення державної екологічної політики. Крім того негативним є досвід із забезпеченням вимоги подання інформаційної відповіді впродовж встановленого чинного законодавством України п'ятиденного строку [64, с. 38-39; 110].

Подання інформації про стан використання природних ресурсів шляхом оприлюднення відповідної звітної документації межує із такою проблемою, як висвітлення таких відомостей не лише з порушенням строків оприлюднення, а і у формі, що не відповідає вимогам прозорості та доступності сприйняття подання [110].

На рівень ефективності забезпечення доступу до екологічної інформації впливає і рівень правової активності населення. На жаль, в Україні проблемам подолання екологічної кризи приділяється надзвичайно незначна увага, що, в тому числі, пов'язується із недовірою населення країни до дієвості механізму захисту порушеного права на безпечне довкілля. Така ситуація в тому числі сталася внаслідок численних реформаційних трансформацій, яких впродовж років незалежності зазнала система публічного управління у сфері використання природних ресурсів [98, с. 122-127].

Дані соціологічних досліджень Центру Разумкова дозволяють визнати, що найбільшою затребуваністю користується інформація про режим роботи органу державної влади та місцевого самоврядування; лише 11 % респондентів зазначили, що зацікавлені в ознайомленні з проектами рішення відповідних органів, 7,3% респондентів цікавилися проведеними результатами перевірок, моніторингу та аудитів і лише 8% – державними закупівлями та витрачанням бюджетних коштів [197].

Однією із форм забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів є здійснення Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України діяльності із підготовки щорічної Національної доповіді про стан навколишнього природного середовища в Україні та подання її на розгляд Верховної Ради України з подальшим оприлюдненням у разі її схвалення (стаття 25-1 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища») [174].

Крім того до обов'язків Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України віднесено здійснення «систематичного інформування населення через засоби масової інформації про стан навколишнього природного середовища, динаміку його змін, джерела забруднення, розміщення відходів чи іншої зміни навколишнього природного середовища і характер впливу екологічних факторів на здоров'я людей; негайного інформування про надзвичайні екологічні ситуації; передачі інформації, отриманої в результаті проведення моніторингу довкілля, каналами інформаційних зв'язків органам, уповноваженим приймати рішення щодо отриманої інформації; забезпечення вільного доступу до екологічної інформації, яка не становить державної таємниці і міститься у списках, реєстрах, архівах та інших джерелах» (частина друга статті 25-1 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» [174]).

В якості висновку дослідження проблематики реалізації адміністративних процедур у сфері доступу до інформації про стан використання природних ресурсів необхідно підкреслити, що належний

механізм забезпечення останнього відноситься до системи гарантій прозорості реалізацій функцій держави, зокрема, у частині захисту права людини на сприятливе та гідне навколишнє природне середовище.

При цьому невирішеними залишаються ряд проблем забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів, що виявляються у необхідності перегляду концептуальних підходів до її оприлюднення, зокрема, у частині формування змістовного інформаційного контенту.

Варто підкреслити, що встановлення безпечності використання природних ресурсів, що виявляється у дотриманні існуючих нормативів забруднення довкілля та лімітів спеціального природокористування, є неповним відображенням критеріїв сприятливості навколишнього середовища. Подання інформації про стан використання природних ресурсів на офіційних веб-сторінках органів державної влади та місцевого самоврядування, суб'єктів природокористування має подаватися не лише із визначенням стану погіршення навколишнього природного середовища, а і з врахуванням кореляційних зв'язків із оцінкою стану захворюваності населення регіону, а відтак і забезпечення дотримання вимог щодо безпечності довкілля передусім для життя та здоров'я людей.

Враховуючи вищезазначене, в межах майбутнього дослідження під інформацією про стан використання природних ресурсів ми пропонуємо розуміти як відомості про здійснення спеціального природокористування в межах виданих дозволів та ліцензій, про забруднення довкілля, про моніторинг розвитку природо-ресурсного потенціалу держави, що має бути відображено із врахуванням рівня захворюваності населення як складової системи прав людини, що забезпечують її природне існування та соціальне буття. Забезпечення права на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів відбувається у визначених чинним законодавством формах її оприлюднення, зокрема, в активній (подання інформаційного запиту) та пасивній (розміщення відомостей про стан забруднення довкілля

на офіційних веб-сайтах органів державної влади та місцевого самоврядування, а також суб'єктів господарювання; використання баз даних національних реєстрів, що ведуться суб'єктами публічного управління формах доступу (Державного земельного кадастру, Державного кадастру водних ресурсів тощо).

2.2 Державні природоресурсні кадастри як форма доступу до публічної інформації

Реалізація пасивної форми доступу до інформації про стан використання природних ресурсів здійснюється в тому числі у вигляді формування баз відкритих даних.

До відкритих даних належать відомості, що стали відомими суб'єкту владних повноважень внаслідок здійснення ним організаційно-владних та розпорядчих функцій. Поширення публічної інформації у формі відкритих даних, як правило, реалізується шляхом формування наборів даних – електронних документів, що містять відкриті дані та складаються зі структурованої сукупності однорідних значень (записів), включають поля даних і метадані про них [46]. Зазвичай оприлюднення відкритих даних здійснюється шляхом організації ведення державних реєстрів.

В Україні станом на 01 вересня 2020 року функціонує значна кількість баз даних – понад 13 тис. баз даних, ведення яких закріплено за 1383 розпорядниками інформації. Умовно такі бази даних можуть бути класифіковано за сферами їх групування, що дозволяє виділити такі категорії ведення державних реєстрів, як «транспорт», «держава», «фінанси», «юстиція», «податки», «екологія», «будівництво», «земля», «сільське господарство», «охорона здоров'я», «соціальний захист», «освіта та культура», «молодь та спорт», «стандарти», «економіка» [196].

З метою реалізації вимог нормативних положень Закону України «Про доступ до публічної інформації» та постанови Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2015 р. № 835 «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних» створено Єдиний державний веб-портал відкритих даних, в якому міститься 19 реєстрів:

- 1) Єдиний реєстр підприємств, щодо яких порушено впровадження у справі про банкрутство;
- 2) Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань;
- 3) Єдиний державний реєстр осіб, щодо яких застосовано положення Закону України «Про очищення влади»;
- 4) Реєстр адміністративно-територіального устрою;
- 5) Єдиний реєстр арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів) України;
- 6) Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні правопорушення;
- 7) Реєстр методик проведення судових експертиз;
- 8) Державний реєстр друкованих засобів масової інформації та інформаційних агентств як суб'єктів інформаційної діяльності;
- 9) Єдиний реєстр спеціальних бланків нотаріальних документів;
- 10) Державний реєстр атестованих судових експертів;
- 11) Єдиний реєстр нотаріусів;
- 12) Реєстр громадських об'єднань;
- 13) Реєстр громадських формувань;
- 14) Інформація про кількість проведених планових/позапланових перевірок та їх результати;
- 15) Єдиний державний реєстр нормативно-правових актів;
- 16) Інформація про суми переплат за податковими зобов'язаннями, в цілому та в розрізі основних податків;

- 17) Інформація про нарахування податків і зборів;
- 18) Інформація про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування;
- 19) Електронний реєстр чинних, блокованих та скасованих посиленних сертифікатів відкритих ключів засвідчувальних центрів та центрів сертифікації ключів [196].

Законом України «Про доступ до публічної інформації» виділено, що відкриті дані є формою публічної інформації, яка поширюється на засадах безоплатності та вільного доступу [147].

Характерними ознаками відкритих даних як форми публічної інформації є наступне: імперативність оприлюднення відкритих даних є підставою для їх подальшого використання без необхідності отримання додаткового погодження із розпорядником публічної інформації в цілому, і зокрема, інформації про стан використання природних ресурсів; допустимим є поширення відомостей, що містяться у базах відкритих даних як з метою отримання прибутку, так і без такої.

У сфері використання природних ресурсів визначено обов'язок ведення загальнонаціональних реєстрів таких об'єктів. Таким реєстром баз даних є відповідні природоресурсні кадастри.

Попри надзвичайно важливе значення ведення природоресурсних загальнодержавних кадастрів, існують ряд науково-теоретичних та практичних прогалин визначення їх сутності як методів здійснення функцій публічного управління [29, с. 69-70].

Ускладнення дослідження характеристики категорії «державний кадастр» поглиблюється наявністю проблеми її відмежування від таких суміжних категорій, як «юридичний кадастр», «фінансовий кадастр», «фіскальний кадастр», «правовий кадастр» тощо.

Кадастр (у перекладі із фр. «cadastre» - реєстр) виявляється систематизованим списком, обліком, реєстром певних об'єктів права власності, інших майнових чи особистих немайнових прав, а також

відомостей, отриманих під час здійснення публічно-управлінської діяльності адміністративних органів, збір та інформаційне оброблення яких покладається на спеціально уповноваженого суб'єкта публічного управління [226, с. 11].

Необхідним є визначити особливості ведення окремих видів природоресурсних державних кадастрів, зокрема, таким є Державний земельний кадастр, який розуміється як «єдина державна геоінформаційна система відомостей про землі, розташовані в межах державного кордону України, їх цільове призначення, обмеження у їх використанні, а також дані про кількісну і якісну характеристику земель, їх оцінку, про розподіл земель між власниками і користувачами» (ст. 1 Закону України «Про Державний земельний кадастр» [140]).

Відповідно до частини дев'ятнадцятої ст. 21 Закону України «Про Державний земельний кадастр» визначено, що «інформація про дату реєстрації заяв про внесення відомостей до Державного земельного кадастру, вхідний номер, стислий зміст заяви, а також інформація про наслідки її розгляду підлягає оприлюдненню на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин» [140].

До Державного земельного кадастру вносяться такі відомості, як: відомості про межі земельної ділянки; відомості про цільове призначення; відомості про економічну оцінку земель вносяться; відомості про угіддя земельної ділянки вносяться до Державного земельного кадастру; відомості про обмеження у використанні земель; відомості про межі частини земельної ділянки, на яку поширюється право суборенди, сервітуту; відомості про нормативну грошову оцінку земель; відомості про межі адміністративно-територіальних одиниць; відомості про речові права на земельні ділянки, що виникли до 01 січня 2013 року; відомості про розподіл земель за формами власності і видами речових прав; відомості про масив земель сільськогосподарського призначення; відомості про бонітування ґрунтів

вносяться до Державного земельного кадастру на підставі затвердженої технічної документації з бонітування ґрунтів; відомості про державний кордон України (ч.ч. 2-11 статті 21 Закону України «Про Державний земельний кадастр» [140]).

Згідно із статтею 30 Закону України «Про Державний земельний кадастр» [140] визначено імперативність обов'язку суб'єктів владних повноважень щодо забезпечення інформаційної взаємодії між адміністративними органами, до компетенції яких віднесення ведення Державного земельного кадастру та Державного реєстру речових прав на нерухоме майно за допомогою програмних засобів ведення інформаційних систем забезпечують у режимі реального часу отримання.

Стаття 31 Закону України «Про Державний земельний кадастр» [140] містить вимогу про забезпечення ведення Державного земельного кадастру, містобудівного кадастру, кадастрів інших природних ресурсів та інших інформаційних систем з врахуванням вимог інформаційної взаємодії. З цією метою Кабінетом Міністрів України розроблено та затверджено Порядок інформаційної взаємодії між кадастрами та інформаційними системами, а також перелік відомостей, обмін якими може здійснюватися в порядку такої взаємодії [156].

Облік кількості земель та якості земельних угідь ведеться щодо власників і користувачів земельних ділянок. Облік кількості земель відображає дані, що характеризують земельні ділянки за площею, складом земельних угідь відповідно до затвердженої класифікації, розподілом земель за власниками (користувачами).

Облік якості земельних угідь відображає дані, що характеризують землі за природними і набутими властивостями, впливають на їх продуктивність та економічну цінність, а також за ступенем техногенного забруднення ґрунтів (стаття 33 Закону України «Про Державний земельний кадастр» [140] та стаття 203 Земельного кодексу України [56]).

Принципами ведення Державного земельного кадастру є: принцип об'єктивності, достовірності та повноти оприлюднення відповідних відомостей; принцип безперервності ведення природоресурсного кадастру; принцип відкритості та доступності відомостей Державного земельного кадастру, законності їх одержання, поширення і зберігання (стаття 3 Закону України «Про Державний земельний кадастр» [140]).

Прогресивним є нормативне положення, що відзначає необхідність дотримання принципу відкритості систематизації відомостей про стан використання природних ресурсів. Це є надзвичайно важлива новела, адже вона дозволяє зробити доступними для здійснення функції громадського контролю щодо розпорядження земель як загальнодержавного, так і місцевого характеру.

Натомість недоступність відомостей про стан використання природних ресурсів в цілому, і зокрема – і земельних ресурсів є перешкодою визначенню необхідних природоохоронних заходів, перспектив розвитку місцевостей, а також здійснення функцій громадського контролю в цілому.

Варто відзначити, що природні ресурси відносяться до еколого-економічної категорії, а тому, вони можуть ставати предметом рейдерських протиправних дій, що виникають в тому числі через недобросовісність діяльності державних реєстраторів та інших осіб, уповноважених на здійснення адміністративних процедур у сфері використання природних ресурсів.

Так, починаючи із 02 січня 2020 року дані Державного геокадастру є доступними для представників професійної спільноти землеустрою (зокрема, для інженерів-землепорядників, інженерів-геодезистів, оцінювачів за експертною грошовою оцінкою та органів місцевого самоврядування) у частині отримання відомостей про земельні ділянки, користуючись Публічною кадастровою картою [186; 189].

Адміністративна процедура забезпечення доступу до відомостей, що містяться у Державному геокадастрі реалізується у такий спосіб, як

користування відомостями розміщеними за посиланням на сайті Держгеокадастру шляхом звернення до розділу «Публічна кадастрова карта», що розташовано в переліку «Електронних послуг» [189]. Шляхом використання ресурсу «пошукового вікна» є можливим знайти за кадастровим номером чи населеним пунктом, за яким закріплена земельна ділянка, є можливим з'ясувати її тип власності, цільове призначення та площу земельної ділянки. За необхідності можемо замовити витяг про земельну ділянку та її нормативну грошову оцінку.

Від рівня правової свідомості та доброчесності осіб, що використовують дані державних природоресурсних реєстрів залежить захищеність відомостей, що розміщуються у відкритих базах даних. Однак, наявність правових колізій у сфері державної реєстрації речових прав на використання природних ресурсів є передумовами вчинення численних рейдерських захоплень таких еколого-економічних об'єктів.

Подоланню проблем рейдерства у державних реєстрах (кадастрах) природних ресурсів є: визначення критеріїв професійної відповідності осіб, що мають доступ до інформації про облік об'єктів природокористування, їх цільове використання, сервітутні права та інші речові права.

На разі, зараз є відсутніми спеціальні вимоги, що висуваються до осіб, уповноважених до ведення державних реєстрів природних ресурсів. Так, відповідно до частини третьої статті 9 Закону України «Про Державний земельний кадастр» державним кадастровим реєстратором може бути громадянин України, який має вищу землевпорядну або юридичну освіту та стаж землевпорядної або юридичної роботи не менш як два роки [140].

Відповідно до вимог службового законодавства, що має застосовуватися із врахуванням визнання кадастрового реєстратора державним службовцем, особа, яка претендує на заняття вакантної посади кадастрового реєстратора має бути повнолітнім громадянином України, вільно володіти державною мовою, мати ступінь вищої освіти не нижче «магістра» для посад категорій «А» і «Б»; бакалавра, молодшого бакалавра -

для посад категорії «В». Додатково висуваються вимоги щодо вікового сенсу обмеження перебування на посаді – особа, що досягає шістдесятип'ятирічного віку має припинити своє перебування на посаді та звільнитися з віком. Крім того кадастровим реєстратором є особа з повною цивільною дієздатністю, у якої є відсутньою судимість за вчинення умисного кримінального правопорушення, чи така судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку; відповідно до рішення суду позбавлена права займатися діяльністю, пов'язаною з виконанням функцій держави, або займати відповідні посади; піддавалася адміністративному стягненню за правопорушення, пов'язане з корупцією, - протягом трьох років з дня набрання відповідним рішенням суду законної сили; має громадянство іншої держави; не пройшла спеціальну перевірку або не надала згоду на її проведення; підпадає під заборону, встановлену Законом України «Про очищення влади» [141].

Забезпеченню ефективності діяльності кадастрових реєстраторів сприятиме передбачення імперативних вимог до його кваліфікації, зокрема шляхом доповнення чинного законодавства такими положеннями (зокрема статті 9 Закону України «Про Державний земельний кадастр»): *«кадастровий реєстратор діє на підставі державного свідоцтва, виданого на підставі складання державного експертного оцінювання, проведеного у порядку визначеного чинним законодавством України»*. Крім того з врахуванням значення діяльності державного кадастрового реєстратора є доцільним переглянути підхід до визначення обмежень щодо наявності професійного стажу у сфері права, збільшивши вимогу щодо наявності юридичного стажу з двох років до шести років (додаток Б).

Отже, до шляхів подолання рейдерства у державних кадастрах природних ресурсах необхідно віднести і забезпечення належного рівня правової свідомості населення, в тому числі користувачів земельних, водних, лісових об'єктів тощо.

Однією із гарантій забезпечення речових прав особи на користування природним ресурсом (зокрема, земельною ділянкою) пов'язується із присвоєння такому об'єкту кадастрового номеру. Крім того є необхідним внесення даних щодо укладення договору оренди земельної ділянки, що захищає суб'єкта господарювання від розірвання правочину у разі, якщо він був укладено із державною установою, у статуті якої передбачено можливість розірвання правочину у разі зміни її керівництва.

Подолання проявів рейдерських атак на державні кадастри природних ресурсів пов'язується із позбавленням кадастрового реєстратора повноваження про скасування акту про державну реєстрацію земельної ділянки за умови, «поділу чи об'єднання земельних ділянок; <...> якщо протягом одного року з дня здійснення державної реєстрації земельної ділянки речове право на неї не зареєстровано з вини заявника» (ч. 10 ст. 24 Закону України «Про Державний земельний кадастр» [140]) (додаток Б).

В умовах неналежного рівня здійснення громадського контролю за веденням державних кадастрів природних ресурсів надання повноваження кадастровим реєстраторам скасовувати попередній запис про належність ресурсу тому чи іншому суб'єкту створює корупційні ризики для маніпуляцій із публічною кадастровою картою України.

2.3 Адміністративна відповідальність за порушення права на доступ до публічної інформації про стан використання природних ресурсів

Гарантією забезпечення належного рівня реалізації інформації про стан використання природних ресурсів є запровадження дієвого механізму юридичної відповідальності за вчинення інформаційних правопорушень. Згідно із положеннями статті 24 Закону України «Про доступ до публічної інформації» визначає, що застосування заходів юридичної відповідальності

за порушення режиму доступу до інформації про стан використання природних ресурсів у разі вчинення таких діянь, як:

- 1) ненадання відповіді на запит;
- 2) ненадання інформації на запит;
- 3) безпідставна відмова у задоволенні запиту на інформацію;
- 4) неоприлюднення інформації відповідно до статті 15 Закону України «Про доступ до публічної інформації»;
- 5) надання або оприлюднення недостовірної, неточної або неповної інформації;
- 6) несвоєчасне надання інформації;
- 7) необґрунтоване віднесення інформації до інформації з обмеженим доступом;
- 8) нездійснення реєстрації документів;
- 9) навмисне приховування або знищення інформації чи документів [147].

Адміністративна відповідальність за порушення режиму доступу до публічної інформації встановлюється відповідно до статті 212-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) [68]. Об'єктом зазначеного адміністративного правопорушення є право особи на інформацію та право особи на звернення. Згідно з статтею 9 Закону України «Про інформацію» основними видами інформаційної діяльності є створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорона та захист інформації [166].

При цьому публічна інформація є різновидом інформації взагалі, а відтак сферою, в якій здійснюються порушення законодавства України про обіг публічної інформації є коло суспільних відносин, що виникають з приводу використання, збереження, захисту, опрацювання, передання та знищення публічної інформації, що здійснюються усіма органами публічної влади та їх представниками.

Варто відзначити, що запровадження заходів адміністративної відповідальності за порушення інформаційного права особи на доступ до відомостей, що визначають сферу публічно-управлінських правовідносин було запроваджено у 1999 році шляхом доповнення КУпАП статтею 212-2 «Порушення законодавства про державну таємницю» відповідно до Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо встановлення відповідальності за порушення законодавства про державну таємницю» від 21 вересня 1999 року № 1080-XIV [139].

Спеціальний склад адміністративного правопорушення, що передбачає відповідальність за порушення права особи на доступ до інформації про стан управлінської діяльності суб'єктів владних повноважень було запроваджено лише 3 квітня 2003 року відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань забезпечення та безперешкодної реалізації права людини на свободу слова» від 3 квітня 2003 року № 676-IV, відповідно до положень якого КУпАП було доповнено статтею 212-3 «Порушення права на інформацію» [136].

Редакція статті 212-3 КУпАП неодноразово зазнавала законодавчих змін, у своєму «первісному» вигляді адміністративно-правовій охороні підлягало право особи на доступ до інформації, що має реалізовуватись своєчасно, у повному обсязі, а у разі відмови у доступі – то така відмова має бути обґрунтованою.

З прийняттям у 2014 році Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про інформацію» та Закону України «Про доступ до публічної інформації» від 27 березня 2014 року № 1170-VII [137] статтю 212-3 було викладено в такій редакції, що передбачала зміну її назви на сучасну «Порушення права на інформацію та права на звернення», та виокремлення у її частинах такого правопорушень, як:

1) неоприлюднення інформації, обов'язкове оприлюднення якої передбачено законами України «Про доступ до публічної інформації» та «Про засади запобігання і протидії корупції»;

2) порушення Закону України «Про доступ до публічної інформації», а саме: необґрунтоване віднесення інформації до інформації з обмеженим доступом, ненадання відповіді на запит на інформацію, ненадання інформації, неправомірна відмова в наданні інформації, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання недостовірної інформації; у третій частині – обмеження доступу до інформації або віднесення інформації до інформації з обмеженим доступом, якщо це прямо заборонено законом;

3) неправомірна відмова в наданні інформації, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання інформації, що не відповідає дійсності, у відповідь на адвокатський запит, запит кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, її палати або члена відповідно до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»;

4) ненадання доступу до судового рішення або матеріалів справи за заявою особи, а також інше порушення Закону України «Про доступ до судових рішень»;

5) незаконна відмова у прийнятті та розгляді звернення, інше порушення Закону України «Про звернення громадян»;

6) повторне протягом року вчинення будь-якого з порушень, передбачених частинами першою – шостою цієї статті, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню».

Подальші зміни до редакції статті 212-3 «Порушення права на інформацію та права на звернення» пов'язувались із прийняттям Закону України «Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років» від 9 квітня 2015 року № 316-VIII [144]; Закону України «Про особливості доступу до інформації у сферах постачання електричної енергії, природного газу, теплопостачання,

централізованого постачання гарячої води, централізованого питного водопостачання та водовідведення» від 10 грудня 2015 року № 887-VIII [173]; Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23 травня 2017 року

№ 2059-VIII [175]; Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення процедури реабілітації жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років» від 13 березня 2018 року № 2325-VIII [138]; Закону України «Про забезпечення прозорості у видобувних галузях» від 18 вересня 2018 року

№ 2545-VIII [150].

Практична затребуваність у реалізації заходів адміністративної відповідальності за вчинення правопорушення, передбаченого статтею 212-3 КУпАП, визначають наявні статистичні показники її застосування. З врахуванням того, що досліджуваний склад адміністративного правопорушення було запроваджено до чинного адміністративно-деліктного законодавства у 2014 році, в межах даного дослідження буде наведено офіційні статистичні дані за останні п'ять років.

Так, у 2014 році за цією статтею було порушено 273 справи, у 2015 – 466 справ, у 2016 – 654 справи, у 2017 – 1211 справ, у 2018 – 836 справ, у 2019 році – 689 справ [131]. Найбільша кількість проявів правопорушень у сфері доступу до публічної інформації впродовж досліджуваного періоду спостерігається у Київській області та у м. Києві, у чому простежуються кореляційні зв'язки із розташуванням та функціонуванням центральних органів виконавчої влади як розпорядників запитуваних відомостей.

Водночас, нами було виявлено проблеми розгляду справ, порушених за статтею 212-3 КупАП, про що свідчить високий відсоток їх закриття (2014 – 52 % (273 справи); 2015 – 55 % (258 справ); 2016 – 60 % (397 справ); 2017 – 71 % (865 справ); 2018 р. – 69 % (580 справ)) та не значний відсоток притягнених до адміністративної відповідальності осіб за цією статтею

КУпАП (2014 – 27 % (75 осіб); 2015 – 16 % (75 осіб); 2016 – 13 % (86 осіб); 2017 – 8,7 % (106 осіб); 2018 – 12,4 % (104 особи)) [131].

Чинним адміністративно-деліктним законодавством окрім встановлення механізму адміністративної відповідальності передбачається окремий спеціальний склад адміністративного правопорушення за відмову від надання чи несвоєчасне надання екологічної інформації (стаття 91-4 КУпАП [69]); за порушення вимог законодавства у сфері оцінки впливу на довкілля

(стаття 91-5 КУпАП [69]). Ґрунтовний аналіз особливостей адміністративної відповідальності за порушення законодавства у сфері доступу до інформації про стан використання природних ресурсів вимагає проведення порівняльно-правової характеристики таких суміжних складів адміністративних правопорушень, передбачених ст.ст. 91-4, 91-5, ч.ч. 1, 8,11 статті 212-3 (у частині застосування природоресурсного законодавства України) КУпАП.

Проведений у попередньому підрозділі було встановлено, що правовий режим доступу до інформації про стан використання природних ресурсів (що є складовою системи відомостей, що визначають категорію «екологічної інформації») визначається як режим доступу до публічної інформації. При цьому безпосереднім об'єктом складу адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 212-3 КУпАП, на думку Г.В. Кадникової, визначається як «суспільні відносини щодо режиму відкритої інформації, доступ до якої не може бути обмеженим» [64, с. 100-101], тоді як родовим об'єктом виступають суспільні відносини в сфері доступу до інформації, що знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації та доступу до інформації, що становить публічний інтерес [64, с. 101]. В ході аналізу правозастосовчої практики реалізації адміністративно-деліктного законодавства щодо застосування механізму адміністративної відповідальності за вчинення правопорушення, передбаченого статтею 212-3 КУпАП, здійсненого у дисертації Г.В. Кадникової, було визначено, що найчастіше об'єктом протиправного

посягання виступає режиму доступу до відкритої публічної інформації (70 %) та режиму доступу до публічної інформації з обмеженим доступом (17 %), а предметом протиправного посягання: відкрита публічна інформації з вільним режимом доступу (49 %), публічна інформація з обмеженим режимом доступу (персональні дані, комерційна таємниця, банківська таємниця, службова інформація) (29 %) та їх матеріальні носії (16 %) [64, с. 101].

Практика застосування статті 91-4 КУпАП натомість є кардинально протилежною практиці застосування статті 212-3 КУпАП. У період з 2012 рік по 2019 рік було притягнуто до адміністративної відповідальності за порушення доступу до екологічної інформації було ініційовано провадження у майже 100 справах, з них лише у 10 справах було застосовано заходи адміністративної відповідальності. Подібною є практика, що пов'язується із застосування заходів адміністративної відповідальності за вчинення адміністративної відповідальності за статтею 91-5 КУпАП – лише у 30 адміністративних справах відбувся судовий розгляд, при цьому у 20% досліджуваних справ провадження було закрито через порушення строків притягнення до адміністративної відповідальності [116].

Подібними є за своєю сутністю і прояви об'єктивної сторони складів адміністративних правопорушень, передбачених ст. 91-4, ч. 91-5, ч.ч. 1, 8,11 статті 212-3 КУпАП. Так, об'єктивна сторона правопорушення, що стосується доступу до інформації про стан використання природних ресурсів, передбаченого коментованими частинами статті 212-3 КупАП, полягає у: 1) «неоприлюдненні інформації, обов'язкове оприлюднення якої передбачено законами України "Про доступ до публічної інформації", "Про оцінку впливу на довкілля"», <...> (ч. 1 ст. 212-3); 2) «несвоєчасному внесенні документів до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля згідно із Законом України "Про оцінку впливу на довкілля", обмеження доступу до інформації, внесеної до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля» (ч. 8 ст. 212-3); 3) «нерозкритті, порушенні строків або порядку розкриття інформації у видобувних галузях відповідно до Закону України «Про забезпечення

прозорості у видобувних галузях» (ч. 11 ст. 212-3). Об'єктивна сторона складу адміністративного правопорушення, передбаченого частиною першою

статті 91-5 КУпАП, визначається як «надання завідомо неправдивих чи неповних відомостей про вплив на довкілля планованої діяльності, порушення встановлених законодавством вимог щодо здійснення оцінки впливу на довкілля, у тому числі порядку інформування громадськості та порядку проведення громадського обговорення і врахування його результатів». Об'єктивна сторона складу адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 91-4 КУпАП, полягає у «відмові від надання чи несвоєчасне надання за запитом повної та достовірної екологічної інформації, передбаченої законодавством» [69].

Фактично відбувається збіг законодавчих підходів до визначення об'єктивних елементів складів адміністративних правопорушень, що вчинюються у сфері забезпечення права особи на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів (екологічної інформації).

Виявляються особливості у визначенні суб'єктного складу та суб'єктивної сторони порушень законодавства про доступ до екологічної інформації. Згідно із ст. 212-3 КУпАП «Порушення права на інформацію та права на звернення» *суб'єктом правопорушення може бути лише посадова особа, тобто посадова особа (спеціальний суб'єкт (ч. 1-8, 10, 11 цієї статті);* таким чином, запроваджується категорія спеціального суб'єкту, якими є посадові особи, яких вже було піддано адміністративному стягненню (ч. 9 цієї статті)). Отже, більшість адміністративних правопорушень, передбачених ст. 212-3 КУпАП, у понад 90% вчинюються службовими особами. Однак з питань доступу до екологічної інформації (інформації про стан використання природних ресурсів) можуть нести відповідальність не лише посадові особи органів державної влади та місцевого самоврядування, а і суб'єкти господарювання як розпорядники публічної інформації. Однак, такий підхід

фактично позбавляє можливості застосування до таких осіб заходів адміністративної відповідальності.

Зосередження акценту на розумінні суб'єктивної сторони досліджуваних складів адміністративного правопорушення законодавцем не визначено і на встановлення підстав застосування заходів адміністративної відповідальності не встановлюється. У більшості судових рішень, що встановлюють заходи адміністративної відповідальності за порушення режиму доступу до публічної інформації в цілому, і зокрема, до інформації про стан використання природних ресурсів, дослідженню суб'єктивної сторони досліджуваних складів деліктів. Такі адміністративні правопорушення вчинюються як у формі умислу, так й у формі необережності. При цьому у 50 % справ провину правопорушнику у суді було доведено, у 21 % - не доведено, у решті справ – не зазначено. При цьому 32 % правопорушників свою вину не визнали, і лише 18 % - визнали, в решті випадків правопорушники не з'являлись до суду чи у судовому рішенні не містилась відповідна інформація.

Варто підкреслити, що відповідно до частини другої статті 24 Закону України «Про доступ до публічної інформації» визначено можливість у разі неналежного забезпечення права людини на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів може поєднуватися із відшкодування завданої шкоди життю та здоров'ю людини.

Однак при цьому аналіз змісту досліджуваних адміністративних справ питання відшкодування шкоди (моральної та/або майнової) не дозволяє зробити висновок про таку реалізації функції судового контролю. Так, лише у 27 % адміністративних справ судами було визначено, що порушення права на забезпечення доступу до інформації з використання природних ресурсів спричинило заподіяння шкоди особі, зокрема, у вигляді розголошення, створення реальної загрози чи передумов розголошенню, витоку, порушенню цілісності публічної інформації з обмеженим доступом; у вигляді ускладнення роботи особи, що запитувала інформацію. Такий підхід свідчить

про низьку правову ефективність складених протоколів про адміністративні правопорушення, де не визначено було ряд суттєвих обставин адміністративних справ у сфері доступу до інформації про стан використання природних ресурсів.

Суттєва різниця спостерігається у визначенні змісту санкцій, що можуть бути застосовані за вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 91-4 та ст. 212-3 КУпАП. Так, у разі вчинення відмови від надання чи несвоєчасне надання за запитами повної та достовірної екологічної інформації, передбаченої ст. 91-4 КУпАП передбачається можливість застосування до особи-правопорушника штрафу на службових та посадових осіб від трьох до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, тоді як за вчинення правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 212-3 (зокрема, неоприлюднення інформації про стан використання природних ресурсів як різновиду публічної інформації) може бути застосовано штрафну санкцію від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що у вісім разів перевищує санкцію, передбаченої ст. 91-4 КУпАП.

При цьому варто відзначити, що санкція правової норми, передбачена ст. 91-4 КУпАП не переглядалася ще з 2002 року, тоді як зміни до ст. 212-3 КУпАП вносились у частині регулювання доступу до інформації про стан використання та охорони довкілля у 2017 році [175].

Відсутність системного підходу та вибірккові зміни адміністративно-деліктного законодавства порушує принцип співмірності адміністративного стягнення рівню суспільної шкідливості вчиненого правопорушення. Відсутність системного комплексного підходу до забезпечення ефективності механізму адміністративної відповідальності вимагає поєднання як науково-теоретичних здобутків, так і досягнень практики застосування адміністративно-деліктного законодавства.

В цьому аспекті заслуговує на особливу увагу думка, обґрунтована у наукових розробках Д.Б. Савчишкина, що полягає у необхідності

застосування до правопорушника, що своїм діянням заподіює шкоду інформаційним правам особам, заходів, що мають не характер майнового обмеження, а саме особистого характеру впливу, адже інформація відповідно до сучасної юридичної доктрини належить до системи особистих немайнових прав. Вченим наголошується на невідповідності між характером адміністративних стягнень та сутністю адміністративних деліктів в інформаційній сфері, що знижує належний рівень карності та профілактичних властивостей цього виду стягнень [192, с. 9].

Дослідження питання класифікації адміністративних правопорушень є підставою для подальшої діяльності із систематизації структури Особливої частини адміністративно-деліктного законодавства. Так, О.Ф. Фрицький, Л.Л. Лобянська в основу класифікації адміністративних правопорушень пропонують застосовувати предметну ознаку відносин, що охороняються адміністративним законодавством [214, с. 27-30]. Обґрунтування виділення сфери державного управління як критерію класифікації адміністративних правопорушень знайшло своє втілення у наукових розробках І.О. Склярова [194, с. 93-103].

М.С. Студенікіна наполягає на доцільності класифікації лише на підставі поділу складів правопорушень на матеріальні та формальні [208, с. 71–78].

Про неможливість виокремлення критеріїв класифікації адміністративних правопорушень йдеться у науково-практичних дослідженнях Л.Л. Попова, що, на думку вченого вимагає застосування комплексного підходу, що визначається як сукупність ознак, які характеризуються єдністю правового регулювання, відносною стійкістю і повторюваністю правопорушень [121, с. 129].

В.К. Колпаков визначає доцільність здійснення класифікації адміністративних правопорушень шляхом дослідження їх сутнісних характеристик, зокрема, таких, як ступінь тяжкості вчиненого, місце та спосіб вчинення протиправного діяння тощо [73, с. 12]; науково-теоретичний

підхід до здійснення класифікації адміністративних правопорушень М.М. Вовчука в цьому аспекті корелюється із позицією В.К. Колпакова, зокрема, вченим до критеріїв систематизації адміністративних деліктів виділено ступінь суспільної небезпеки [19].

Варто підкреслити, що зростаюча роль інформації як об'єкта правовідносин у сучасному суспільстві обумовлює необхідність створення дієвого механізму адміністративної відповідальності як різновиду юридичної відповідальності, що пов'язується із виділенням окремої сфери адміністративно-правового захисту – сфери інформаційних правовідносин. На жаль, склади адміністративних правопорушень у інформаційній сфері є несистематизованими, розпорошеними у різних главах КУпАП, що унеможливорює забезпечення комплексного підходу до застосування механізму адміністративної відповідальності, відмежування суміжних складів протиправних деліктів.

О.В. Стоєцьким визначено, що в межах Особливої частини КУпАП адміністративні правопорушення, що посягають на обіг інформації та інформаційну безпеку, розміщуються у таких главах, як 5, 6, 7, 10, 12, 14, 15, 15-а [206]. Принципом побудови Особливої частини КУпАП є зосередження адміністративних деліктів за сферами дії їх негативного впливу [69;70].

Наполягає на недостатньому рівні адміністративно-деліктної визначеності протиправних діянь в інформаційній сфері у своїх дослідженнях А. М. Благодарний [12, с. 124].

О.А. Заярний при цьому обґрунтовує доцільність відокремлення як окремого родового об'єкту адміністративних правопорушень – інформаційні правовідносини, а отже, виділяє адміністративні правопорушення у сфері інформаційної безпеки, у сфері використання інформаційних технологій тощо [51, с. 81].

Г.В. Кадникова, підтримуючи ідеї О.А. Заярного, обґрунтовує доцільність виділення як особливої групи адміністративних правопорушень – адміністративні делікти у сфері обігу публічної інформації [64, с. 105-107].

С.А. Правдюк виділяє інформаційні правопорушення проти збирання інформації; інформаційні правопорушення проти захисту інформації; інформаційні правопорушення проти використання інформації; інформаційні правопорушення проти поширення інформації [128, с. 209].

З урахуванням зазначеного, розглядаючи адміністративну відповідальність як гарантійний елемент захисту права на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів, пропонуємо визначити її як передбачену санкціями адміністративно-правових норм форму негативного реагування з боку уповноважених органів на дії розпорядників таких відомостей, які були спрямовані на порушення законодавства про доступ до інформації про: стан таких складових навколишнього середовища, як повітря і атмосфера, вода, ґрунт, земля, ландшафт і природні об'єкти, біологічне різноманіття та його компоненти, включаючи генетично змінені організми, та взаємодію між цими складовими; фактори, такі як речовини, енергія, шум і випромінювання, а також діяльність або заходи, включаючи адміністративні заходи, угоди в галузі навколишнього середовища; стан здоров'я та безпеки людей, умови життя людей, стан об'єктів культури і споруд тією мірою, якою на них впливає або може вплинути стан складових навколишнього середовища або через ці складові, фактори, діяльність, - із застосуванням заходів адміністративного впливу з додержанням встановлених законом процедур.

У якості висновку до підрозділу необхідно відзначити доцільність передбачення у спеціальних законодавчих актах механізму відповідальності за недотримання режиму доступу до інформації про стан використання природних ресурсів. Забезпечення ефективності правового регулювання процедури доступу до інформації про стан використання природних ресурсів є необхідним запровадження відповідальності за бездіяльності через відсутність відомостей про стан використання природних ресурсів.

2.4 Адміністративно-правовий механізм захисту права на доступ до публічної інформації про стан використання природних ресурсів

Механізм адміністративно-правового регулювання доступу до інформації про стан використання природних ресурсів містить в своїй структурі не лише адміністративно-процедурну систему його реалізації, а і судового та позасудового юрисдикційного захисту. Загальнотеоретичний підхід до розуміння категорії механізм захисту прав і свобод людини є можливим знайти у наукових дослідженнях О.Ф. Скакун. Так, вченою визначається, що правозахисний механізм необхідно розглядати як сукупність взаємопов'язаних елементів, дія яких дозволяє відновити порушене право [4, с. 206]. Механізм захисту права особи на до інформації про стан використання природних ресурсів визначається сутнісною характеристикою такого об'єкту публічно-управлінських відносин, і складається із двох необхідних складових, якими виступають адміністративні суди та система адміністративних органів (уповноважених на розгляд та вирішення адміністративних скарг), про що зазначається у положеннях Конституції України (ст.ст. 8, 55) [78].

Норми Конституції України є нормами прямої дії, що вимагають визначення процедури їх реалізації, зокрема, в межах адміністративно-судочинного законодавства. Так, згідно з пунктом 7 частини першої статті 19 КАС України до компетенції адміністративних судів належить розгляд та вирішення спорів фізичних чи юридичних осіб із розпорядником публічної інформації щодо оскарження його рішень, дій чи бездіяльності у частині доступу до публічної інформації в цілому, і зокрема, інформації про стан використання природних ресурсів як її складової [68].

Спори у сфері доступу до інформації про стан використання природних ресурсів є відносно непоширеною категорією справ у практиці

адміністративних судів в Україні, при цьому необхідно відзначити, що окремого узагальнення статистичних показників існуючої практики адміністративних судів із їх врегулювання поки що не було оприлюднено. З врахуванням розгляду такої категорії спорів як складової спорів, пов'язаних із обігом публічної інформації, виявляється обґрунтованим наведення окремих статистичних показників динаміки позовних заяв у досліджуваній сфері. Зокрема, згідно зі статистичними даними Державної судової адміністрації України, у 2014 р. судами першої інстанції було прийнято до розгляду 848 позовних заяв, де предметом оскарження було неналежне забезпечення права особи на доступ до публічної інформації [52]; у 2015 році цей показник було збільшено втричі – 1349 справа [53].

У 2016 році кількість таких спорів визначена була на рівні 1438 справ, що окреслило певну тенденцію до стабілізації процесів реалізації права особи на доступ до публічної інформації, але вже у 2017 року по теперішній період тенденція динамічного зростання кількості адміністративних справ у досліджуваній сфері зберігається (у 2017 році таких справ було вже понад 1500). Лише 2018 рік може бути охарактеризований як рік подолання значних труднощів у забезпеченні доступу до публічної інформації, що підтверджується, зокрема, відносно низьким показником кількості адміністративних позовів у досліджуваній сфері – 1209 адміністративний позов [54]. У 2019 році окружними адміністративними судами було розглянуто лише 1126 справ [55].

При цьому у відносному співвідношенні від загальної кількості спорів, пов'язаних із забезпеченням доступу до публічної інформації, спори, пов'язані із використання природних ресурсів складають біля третини (зокрема, за результатами проведеного аналізу вибіркової сукупності справ, розглянутих окружними адміністративними судами з питань забезпечення доступу до публічної інформації у 2019 році спори, пов'язані із забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів склали 38%, при цьому 68% від їх кількості склали позови, пов'язані із

встановленням заборони доступу до інформації про стан використання земельних ресурсів, 22% - пов'язуються із затребуванням інформації, пов'язаної із здійсненням містобудівної діяльності та супровідної до неї діяльності із використання водних, лісових, земельних ресурсів, решта справ безпосередньо пов'язується і з дотриманням вимог екологічної безпеки, шумового рівня впливу як складової розуміння права людини на сприятливе довкілля [207; 113]).

Розгляд та вирішення спорів, пов'язаних із забезпеченням доступу до інформації про стан використання природних ресурсів відбувається у порядку, визначеному п. 1 ч. 1 ст. 263 КАС України встановлено, тобто у порядку спрощеного провадження [68].

Рішення про відкриття провадження у адміністративній справі судом має відповідати сукупності матеріально-правового критерію (встановлення категорії, складності та суспільного значення справи; необхідність оперативного вирішення справи (ч. 2 ст. 12 КАС України)) та процесуально-правового критерію (встановлення належності та відповідності обраного позивачем способу захисту порушеного права чи інтересу, достатності доказів та обраного способу доказування у справі, в тому числі доцільність призначення експертизи природного ресурсу чи об'єкту (наприклад, ґрунтознавчої експертизи), а також необхідність експертної оцінки нанесеного шкідливого впливу на довкілля, чи на життя та здоров'я людини) [68].

Відповідно до ч. 5 ст. 260 КАС України встановлюється імперативність вимоги щодо застосування спрощеного порядку розгляду та вирішення у спрощеному порядку [68]. Відповідно до п. 15 ч. 1 ст. 4, ч. 9 ст. 171 КАС України встановлюються вимоги до структури ухвали про обрання спрощеного порядку розгляду адміністративної справи [68].

Процесуальна правосуб'єктність сторін адміністративного позову зводиться до їх наділення такими правомочностями, як подання заяви по суті (позовної заяви; відзиву на позовну заяву; відповідь на відзив; заперечення;

пояснення третьої особи щодо позову або відзиву (ст.ст. 159-165 КАС України)); заяви з процесуальних питань (заява, клопотання, заперечення (ст. ст. 166-167 КАС України)) [68].

Реалізація процесуальної правосуб'єктності сторонами у спрощеному порядку здійснення адміністративного судочинства виявляється у наявності ряду характерних особливостей, зокрема, щодо визначення строків розгляду спору для загального провадження встановлюється, що розгляд справи має бути розпочато не пізніше ніж за 60 днів з дня відкриття провадження у справі; у разі подовження строку підготовчого провадження – не пізніше наступного дня з дня закінчення такого строку; при цьому строк розгляду справи по суті, як правило, складає до 30 днів з дня початку розгляду справи по суті (ст. 193 Кодексу адміністративного судочинства України), але не може перевищувати 60 днів) [68].

Досягнення реалізації розгляду та вирішення спору у спрощеному порядку уявляється можливим не лише завдяки скороченню тривалості встановлених чинним законодавством загальних процесуальних строків, а і шляхом перегляду системи стадій його врегулювання. Так, відповідно до ч. 3 ст. 262 КАС України спрощений порядок розгляду та вирішення спорів пов'язується із відсутністю підготовчої стадії судового розгляду справи [68].

До процесуальних особливостей врегулювання спору у порядку спрощеного провадження необхідно віднести і допустимість судового розгляду без повідомлення сторін за наявними у справі матеріалами, за відсутності клопотання будь-якої зі сторін про інше. При цьому клопотання про необхідність повідомлення сторін про судовий розгляд адміністративної справи має бути подано позивачем разом з позовом або не пізніше п'яти днів з дня отримання відзиву (ч. 7 ст. 262 КАС України), а відповідачем – протягом п'ятнадцяти днів з дня вручення відповідачу ухвали про відкриття провадження у справі (ч. 1 ст. 262, ч. 7 ст. 262 КАС України) [68].

Однак при цьому варто відзначити, що існуючий порядок повідомлення сторін про призначення судового розгляду справи за допомогою засобів

поштового зв'язку як пріоритетного способу взаємодії між судом та учасниками провадження виявляється певною мірою «архаїчним», таким, що не відповідає не лише потребам запровадження концепції електронного судочинства [20; 20] та електронного урядування [98, с. 300-302; 82; 83; 84].

Варто відзначити, що О.Ю. Іванченко, досліджуючи інститут судових послуг до їх змістовних характеристик відносить саме можливість їх надання в електронній формі [60, с. 70-72]. Розвиток інформаційних технологій створює належні необхідні умови, коли навіть у найбільш віддалених населених пунктах України є більша вірогідність належного повідомлення учасників провадження про судовий розгляд справи, ніж за допомогою сервісу поштового зв'язку.

Чинним адміністративно-судочинним законодавством України встановлюються особливості доказування у справах, що є характерними для спрощеного порядку позовного провадження. У ході судового розгляду суд досліджує письмові пояснення, викладені у заявах по суті, поданих у встановлений ухвалою суду строки, що може здійснюватися стороною особисто або ж через уповноваженого нею представника (ст. ст. 55-57 КАС України) [68].

При розгляді справ незначної складності у спрощеному порядку позовного провадження в окремих випадках допускається представництво інтересів сторін юристом без статусу адвоката (наприклад, представництво інтересів особи при розгляді відмови у забезпеченні доступу до інформації про стан використання природних ресурсів).

Спрощений порядок позовного провадження розгляду та вирішення адміністративного спору не виключає можливості усного заслуховування пояснень сторін та третіх осіб у справі, при цьому ч. 8 ст. 263 КАС України визначено, що судові дебати не проводяться [68].

Апеляційне оскарження адміністративної справи у спрощеному порядку позовного провадження здійснюється судом апеляційної інстанції без повідомлення учасників справи (у порядку письмового провадження) за

наявними у справі матеріалами, якщо справу в першій інстанції також було розглянуто у спрощеному порядку без повідомлення сторін (ч. 1 ст. 311 КАС України).

При цьому у справах, розглянутих у порядку спрощеного позовного провадження, суд може визнати касаційну скаргу необґрунтованою та відмовити у відкритті касаційного провадження, якщо:

а) Верховний Суд викладав у своїй постанові висновок щодо правильного застосування норми права, порушеного в касаційній скарзі, і суд апеляційної інстанції переглянув судові рішення відповідно до такого висновку;

б) правильне застосування норми права є очевидним і не викликає розумних сумнівів щодо її застосування чи тлумачення (ч. 2 ст. 333 КАС України) [68].

Чинним законодавством визначається недопустимість здійснення касаційного оскарження у справах незначної складності, крім випадків, якщо:

а) касаційна скарга стосується питання права, яке має фундаментальне значення для формування єдиної правозастосовної практики;

б) особа, яка подає касаційну скаргу, відповідно до КАС України позбавлена можливості спростовувати обставини, встановлені оскарженим судовим рішенням, при розгляді іншої справи;

в) справа становить значний публічний інтерес;

г) суд першої інстанції відніс справу до категорії незначної складності помилково [68].

Адміністративні справи, предметом позовних яких є забезпечення доступу до публічної інформації, характеризуються спеціальним суб'єктним складом адміністративно-процесуальних правовідносин, що пов'язується із особливостями предмета спорів у досліджуваній сфері.

Відповідачем у такій категорії спорів є розпорядники інформації, якими є:

а) суб'єкти владних повноважень – органи державної влади, інші державні органи, органи місцевого самоврядування, органи влади Автономної Республіки Крим, інші суб'єкти, що здійснюють владні управлінські функції відповідно до законодавства та рішення яких є обов'язковими для виконання;

б) юридичні особи, що фінансуються з державного, місцевих бюджетів, бюджету Автономної Республіки Крим, – стосовно інформації щодо використання бюджетних коштів;

в) особи, якщо вони виконують делеговані повноваження суб'єктів владних повноважень згідно із законом чи договором, включаючи надання освітніх, оздоровчих, соціальних або інших державних послуг, – стосовно інформації, пов'язаної з виконанням їхніх обов'язків;

г) суб'єкти господарювання, які посідають домінуюче становище на ринку, або наділені спеціальними чи виключними правами, або є природними монополіями – стосовно інформації щодо умов постачання товарів, послуг та цін на них (ч. 1 ст. 13 Закону України «Про доступ до публічної інформації») [147].

Позивачами у адміністративному спорі про доступ до інформації про стан використання природних ресурсів є :

– фізичні особи, які захищають власні інтереси на забезпечення захисту права на безпечне довкілля;

– громадські організації, метою функціонування яких відповідно до їх статутних документів є забезпечення захисту екологічних прав громадян (що підтверджується як положеннями міжнародних актів, так і результатами національної судової практики, зокрема, прикладами є рішення у справі № 813/7397/13-а [124]);

– «громадськість» означає одну або більше фізичних чи юридичних осіб, їхнє об'єднання, організації або групи, які діють згідно з національним законодавством або практикою;

– «зацікавлена громадськість» означає громадськість, на яку справляє або може справити вплив процес прийняття рішень з питань, що стосуються навколишнього середовища, або яка має зацікавленість в цьому процесі; для цілей даного визначення недержавні організації, які сприяють охороні навколишнього середовища та відповідають вимогам національного законодавства, вважаються такими, що мають зацікавленість (ч. 5 ст. 2 Орхуської Конвенції [113]).

Отже, для забезпечення належної реалізації, зокрема, екологічних прав Орхуська конвенція передбачає у статті 9 право і гарантії доступу до судового й адміністративного оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що вчинені з порушенням права на доступ до інформації чи права на участь у процесі прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля.

Пунктом 3 статті 9 Орхуської конвенції на її Договірні Сторони покладається зобов'язання, зокрема, забезпечувати доступ громадськості до процедур оскарження дій та бездіяльності державних органів і приватних осіб, що порушують вимоги національного екологічного законодавства.

При цьому відповідно до Орхуської конвенції представники громадськості мають право оспорювати порушення національного законодавства у сфері довкілля незалежно від того, належать такі порушення до прав на інформацію і на участь громадськості при прийнятті рішень, гарантованих Орхуською конвенцією, чи ні (згідно з Керівництвом із провадження Орхуської конвенції (ООН, 2000 рік)). Орхуська конвенція забезпечує доступ до правосуддя як на підставі власних положень, так і в порядку забезпечення дотримання національного природоохоронного законодавства [113].

Варто підкреслити, що до системи осіб, наділених ініціювати провадження у адміністративній справі, пов'язаної із забезпеченням належності доступу до інформації про стан використання природних ресурсів відносяться і благодійні організації. Так, згідно із Законом України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» сферами благодійної

діяльності є, зокрема, екологія, охорона довкілля та захист тварин (стаття 3) [133]. Благодійній організації, до статутних цілей якої включено діяльність у сфері екології, охорони довкілля та захисту тварин, Орхуська конвенція надає право на доступ до правосуддя з питань довкілля у розумінні пункту 4 статті 9 цієї Конвенції [113].

Юридичні особи приватного та публічного права також можуть бути позивачами у адміністративних спорах, де предмет позовних вимог є забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів. Так, у рішенні від 03.07. 2019 року Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду у справі № 826/3969/16 [123], порушеної за позовом приватного підприємства юридична фірма «Імператив плюс» до Публічного акціонерного товариства «Центренерго» про визнання протиправною викладену в листі відмову відповідача надати на запит належним чином завірену копію паспорта потенційно небезпечного об'єкта Трипільської ТЕС (одна з позовних вимог) було встановлено таке. Колегія суддів у даній справі «дійшла висновку, що запитувана позивачем інформація стосується стану довкілля і становить суспільний інтерес. Позаяк ПАТ «Центренерго» володіє паспортом потенційно небезпечного об'єкта, відповідно й інформацією, яку містить цей документ, то як розпорядник цієї інформації повинен її надати. Водночас треба зауважити, що якщо існують чи існували обмеження у доступі до запитуваної інформації, яку містить паспорт потенційно небезпечного об'єкта (усієї чи певного її обсягу), розпорядник, з дотриманням вимог частини другої статті 6 Закону України № 2939-VI, мав би мотивовано пояснити, в чому вони полягають, чим зумовлені, яка саме інформація не може бути надана. Якщо таких обмежень немає, розпорядник зобов'язаний надати запитувану інформацію в повному обсязі. Судячи зі встановлених обставин цієї справи, відмова відповідача у наданні запитуваної інформації (паспорта потенційно небезпечного об'єкта) не була обґрунтованою. Понад те, якщо зважити, що така інформація стосується діяльності підприємства, яке негативно впливає на довкілля,

відповідач як розпорядник не може ухилятися від її надання, покликаючись на свою статутну діяльність, якою, на його думку, обмежується обсяг його підзвітності/публічності як розпорядника інформації» [123].

Отже, важливою є позиція суду, що момент державної реєстрації юридичної особи не повинен співвідноситися із моментом порушення права особи на безпечне довкілля.

Забезпечення вільного доступу особи до інформації про стан використання природних ресурсів шляхом оскарження рішень, дій чи бездіяльності розпорядників публічної інформації до суду є ознакою демократичної правової держави.

Відповідно до ч. 2 ст. 23 Закону України «Про доступ до публічної інформації» запитувач має право оскаржити:

- 1) відмову в задоволенні запиту на інформацію;
- 2) відтермінування задоволення запиту на інформацію;
- 3) ненадання відповіді на запит на інформацію;
- 4) надання недостовірної або неповної інформації;
- 5) несвоєчасне надання інформації;
- 6) невиконання розпорядниками обов'язку оприлюднювати інформацію відповідно до ст. 15 цього Закону;
- 7) інші рішення, дії чи бездіяльність розпорядників інформації, що порушили законні права та інтереси запитувача [147].

Успішність та ефективність здійснення функції судового контролю залежить в тому числі від врахування нормативних вимог при визначення позовних вимог, пов'язаних із забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів. Між тим варто відзначити, що вимоги щодо бездіяльності розпорядника такої категорії інформації є одними із найпопулярнішими, що, як правило, пов'язується із оформлення прав на використання земельної ділянки. При цьому варто відзначити, що ефективність здійснення функції судового контролю пов'язується не лише із задоволенням позовних вимог про бездіяльність розпорядника інформації, а і

про визначення характеру та різновиду вчиненого порушення режиму доступу до відомостей про використання природних ресурсів (ч. 2 ст. 23 Закону України «Про доступ до публічної інформації») [147], що дозволяє оптимізувати реалізації не лише правозахисної функції юридичної відповідальності, а і попереджувальної.

Предметом позовних вимог у спорах, пов'язаних із забезпеченням доступу до інформації про стан використання природних ресурсів, є не лише дії чи бездіяльність її розпорядника, а його рішення. Прикладом такого адміністративного оскарження є рішення Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду у справі №367/3673/15-а від 18 квітня 2018 року, де встановлено, що органи державної влади і місцевого самоврядування зобов'язані письмово повідомляти громадянина про результати перевірки заяви чи скарги і суть прийнятого рішення [122].

У досліджуваній адміністративній справі позивачка зверталася за захистом свого порушеного права до суду через прострочення строків розгляду її звернення Київської обласної державної адміністрації впродовж більш ніж п'яти років її скарги в порядку; що поєднувалось із стягненням з відповідача на її користь моральної шкоди. Позовні вимоги були задоволені із посиланням на вимоги ст. 56 Конституції України [78], де гарантується право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної чи моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень [122].

Судовий контроль повинен спрямовуватись і на забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів у повному та необхідному обсязі, що вимагає від її розпорядника не лише розміщення таких відомостей на офіційних засобах зв'язку (в тому числі інтернет-ресурсів), таким чином створюючи умови для реалізації пасивної форми доступу, а і супроводження такого поширення інформації належними

роз'ясненнями. Так, відповідно до ч. 2 ст. 22 Закону України «Про доступ до публічної інформації» неправомірною є відмова від надання відповіді на інформаційний запит у зв'язку з тим, що необхідні відомості знаходяться у відкритому доступі на офіційних інтернет-ресурсах органів державної влади та місцевого самоврядування чи інших розпорядників публічної інформації [147].

Таким чином, до обов'язків суду при розгляді та вирішенні спорів, пов'язаних із врегулюванням спорів у сфері доступу до інформації про стан використання природних ресурсів, відноситься: встановлення наявності чи відсутності перешкод у позивача для задоволення своїх інформаційних потреб шляхом ознайомлення з офіційно оприлюдненою інформацією; визначення можливості у позивача чи у особи, в інтересах якої подається позов, реалізації права на доступ до публічної інформації через офіційні державні реєстри (кадастри) чи офіційні інтернет-сторінки суб'єктів публічного управління; забезпечити реалізацію права особи не лише на доступ до публічної інформації, а і необхідність надання додаткових роз'яснень про природоресурсну діяльність.

Забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів не відноситься до категорії абсолютних прав. Такий доступ може бути обмежено у разі, якщо поширення запитуваних відомостей може спричинити настання загрози для реалізації вимог національної безпеки, безпеки життєдіяльності людини та суспільства. Обмеженню у доступі підлягають відомості, які хоча і стосуються використання природних ресурсів, однак при цьому за своєю сутністю відносяться до категорії інформації, що містить державну таємницю [142], чи такі відомості, що є конфіденційною інформацією, чи інформацією з службовим доступом. Наведені міркування підтверджуються наявною судовою практикою. Так, у справі 826/3969/16 рішенням Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду від 03 липня 2019 року було встановлено, що обмеженню

підлягає інформація, що містить технологічні характеристики експлуатації об'єкта підвищеної екологічної небезпеки [123].

Таким об'єктом відповідно до ч.ч. 3,7 статті 1 Закону № 2245-III об'єкт підвищеної небезпеки - об'єкт, на якому використовуються, виготовляються, переробляються, зберігаються або транспортуються одна або кілька небезпечних речовин чи категорій речовин у кількості, що дорівнює або перевищує нормативно встановлені порогові маси, а також інші об'єкти як такі, що відповідно до закону є реальною загрозою виникнення надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру; потенційно небезпечний об'єкт – об'єкт, на якому можуть використовуватися або виготовляються, переробляються, зберігаються чи транспортуються небезпечні речовини, біологічні препарати, а також інші об'єкти, що за певних обставин можуть створити реальну загрозу виникнення аварії [170].

Таким чином, розгляд та вирішення публічно-правових спорів у сфері доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів відноситься до системи належних процесуальних гарантій захисту права особи на доступ до публічної інформації, що є складовою формування та впровадження концепції «good governance».

Отже, необхідним є запровадження до норм чинного адміністративно-судочинного законодавства України категорії «зацікавленої громадськості» як суб'єкта, уповноваженого на подання публічно-правового спору з питань забезпечення захисту права на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів.

Сприятиме забезпеченню функції судового контролю у сфері доступу до інформації про стан використання природних ресурсів удосконалення здійснення процедури оскарження рішень, дій чи бездіяльності її розпорядників у адміністративного порядку як різновиду юрисдикційних форм захисту прав та інтересів учасників інформаційних правовідносин.

Захист права особи на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів у адміністративному порядку пов'язується із

застосуванням заходів захисту порушеного права шляхом подання скарги до вищого у ієрархії субординації органів державної влади органу чи іншого адміністративного органу (в межах тлумачення цієї категорії відповідно до проекту Закону України «Про адміністративну процедуру» [132], а до його прийняття – відповідно до вимог Закону України «Про звернення громадян» [164]). Характер рекомендаційного впливу мають рішення Уповноваженого Верховної Ради з прав людини у разі ініціювання адміністративного оскарження до такого органу державної влади [185], чи до іншого адміністративного органу. Оперативності врегулювання спорів у сфері доступу до інформації про стан використання природних ресурсів сприятиме застосування адміністративного порядку їх вирішення, що відзначається у наукових розробках І.П. Голосніченка, Л.М. Черненка [26].

Забезпечення ефективності службової дисципліни пов'язується І.Л. Бородіним із запровадженням імперативної вимоги здійснення оскарження дій, рішень чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень в цілому, і зокрема, щодо діяльності посадових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування [14, с. 90].

Стадіями розгляду та вирішення справи у сфері забезпечення доступу до публічної інформації у адміністративному порядку є попередня обробка звернень-скарг; дослідження обставин справи; прийняття рішення за скаргою; оскарження рішення у спорі (факультативна стадія); виконання прийнятого рішення. Відповідно до ст. 16 Закону України «Про звернення громадян» встановлюється визначення категорії адміністративної скарги, під якою розуміється право людини звернутися у порядку підлеглості до вищестоящего органу чи посадової особи з проханням розглянути на предмет правомірності дій чи рішень суб'єктів (органів) публічної адміністрації [164]. Чинним законодавством України встановлюється термін подання адміністративної скарги, що становить один місяць з моменту, коли людина дізналася про управлінське рішення, дію чи бездіяльність особи ([164]).

Відповідно до положень ч. 1 ст. 75 проєкту Закону України «Про адміністративну процедуру» № 3475 від 14.05.2020 р. визначається строк подання адміністративної скарги. Зберігається процедура обчислення строку на адміністративний акт протягом тридцяти календарних днів з дня доведення його до відома особи, яка була учасником адміністративного провадження щодо прийняття зазначеного акта. При «особа, на права, свободи чи інтереси якої негативно впливає адміністративний акт, але яка не була учасником адміністративного провадження щодо його прийняття, має право подати скаргу на такий адміністративний акт протягом тридцяти календарних днів з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про негативний вплив зазначеного акта на її права, свободи чи інтереси». Скарга на бездіяльність адміністративного органу може бути подана в будь-який час після спливу строку прийняття адміністративного акта [131].

Однак вбачається за доцільне застосування уніфікованого підходу до визначення процедури реалізації права особи на захист порушеного права. Так, як було з'ясовано, право подання адміністративного позову пов'язується із встановлення шестимісячного строку з дня, коли особи дізналась чи могла дізнатись про відповідний управлінський акт, дію чи бездіяльність суб'єкту владних повноважень по відношенню реалізацією нею її прав та свобод. Еквівалентний підхід до визначення строків подання адміністративної скарги та строків подання адміністративного позову сприятиме актуалізації реалізації права особи на звернення. Крім того виявляється за доцільне встановити вимогу до розгляду та вирішення адміністративної скарги щодо забезпечення її правової ефективності, що має досягатися в тому числі шляхом застосування заходів дисциплінарної відповідальності до порушників суб'єктивних публічних прав приватної особи.

Варто наголосити, що процедура адміністративного оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади та місцевого самоврядування в окремих країнах Європейського Союзу носить імперативний характер застосування. Так, достатньо ефективним є

здійснення адміністративного оскарження у позасудовому порядку у Федеративній Республіці Німеччини [3, с. 71-72].

Достатньо розгалуженою є система адміністративного оскарження, що є запровадженою у Великій Британії; так, до її складових входять консультаційна агенція; радник; Департамент органу місцевого самоврядування; Департамент юридичних послуг; Підкомітет з питань скарг; Омбудсмен [61, с. 143]. Обґрунтовує необхідність запровадження здійснення адміністративного оскарження у позасудовому порядку на імперативних засадах у своєму дисертаційному дослідженні Д.О. Власенко [18, с. 160-161].

Крім того, варто підтримати необхідність створення офісу Уповноваженого з інформаційних прав особи, який має функціонувати як складова системи адміністративного оскарження. Крім того, з огляду на визначену чинним законодавством процедуру розгляду та вирішення адміністративних справ з питань забезпечення доступу до публічної інформації та з метою підвищення ефективності його адміністративно-правового захисту виявляється логічним перегляд переліку видів адміністративних позовів, що звільняються від сплати судового збору [183].

Звільнення від сплати судового збору за подання адміністративного позову про захист права на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів відповідає вимогам ст. ст. 13,14 Конституції України, де прямо зазначається, що Український народ є власником «землі, її надр, атмосферного повітря, водних та інших природних ресурсів, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони», вирішує проблему дискримінаційного підходу до забезпечення доступу до правосуддя, зокрема, з питань застосування майнового цензу, що з урахуванням особливо важливого значення такого права як складової реалізації функції громадського контролю за забезпеченням охорони навколишнього природного середовища є необхідним у контексті розбудови публічно-сервісної держави концепту «good governance».

Висновки до розділу 2:

Ефективність режиму доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів залежить від ефективності його адміністративних процедур та забезпечується функціонуванням механізму адміністративної відповідальності у випадку їх неналежної реалізації, а також встановленням дієвого адміністративно-правового механізму захисту права на інформацію. Аналіз сучасного стану речей у зазначеній сфері дозволив виявити, що українське інституційне поле режиму доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів вимагає пошуку шляхів оптимізації реалізації його складових, що підтверджується такими аргументаційними положеннями:

1. Обґрунтовано авторський підхід до визначення категорії «адміністративної процедури» як встановленої чинним законодавством компетенційної функціональної послідовності управлінських дій адміністративних органів (або адміністративного органу), що своїм результатом має прийняття та/або виконання адміністративного акта з метою забезпечення прав та свобод людини, пріоритетної реалізації забезпечення публічних інтересів у їх складному взаємозв'язку із приватними інтересами.

Підкреслено, що право на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів визначається як відносне право, тобто право, обмеження якого допускається із міркувань забезпечення вимог національної безпеки, державної та інших видів таємниць, що підтверджується наявною практикою ЄСПЛ зокрема, у частині аргументації забезпечення обмеження доступу до екологічної інформації (зокрема, до технічної документації про особливості конструкції атомної електростанції), що викладено у рішенні у «Sdružení Jihočeské Matky» (Співдружність матерів Південної Чехії) проти Чеської Республіки» (заява № 19101/03, від 10 липня 2006 року).

Визначено, що суб'єктний склад адміністративно-процедурних правовідносин із забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів складається із таких осіб, як: запитувачі інформації (фізичні, юридичні особи, об'єднання громадян без статусу юридичної особи, крім суб'єктів владних повноважень); розпорядники інформації (органи державної влади та місцевого самоврядування, суб'єкти господарювання, суб'єкти дозвільно-ліцензійних адміністративних проваджень щодо набуття спеціальних природоресурсних прав); треті особи («зацікавлена громадськість» зокрема).

Підкреслено, що рівень правової ефективності реалізації пасивної форми доступу до публічної інформації в цілому, і зокрема, у сфері використання природних ресурсів, залежить від належності здійснення повноважень із забезпечення інформування населення про стан навколишнього природного середовища, що покладається на суб'єктів публічного управління у сфері екології та використання природних ресурсів.

Акцентовано увагу, що подання інформації про стан використання природних ресурсів здійснюється із базисним підходом, основою якого є встановлення рівня відповідності визначеним чинним законодавством України нормативам забруднення, дотримання яких є вирішальним критерієм забезпечення безпеки навколишнього природного середовища, однак при цьому не враховує такого показника ефективності реалізації державної екологічної політики, як визначення тривалості життя людини, рівня онкозахворювань, врахування новітніх технологій із запровадження інновацій розвитку промисловості тощо.

2. Визначено, що реалізація пасивної форми доступу до інформації про стан використання природних ресурсів здійснюється в тому числі у вигляді формування баз відкритих даних. До відкритих даних віднесено відомості, що стали відомими суб'єкту владних повноважень внаслідок здійснення ним організаційно-владних та розпорядчих функцій. Встановлено, що поширення публічної інформації у формі відкритих даних, як правило, реалізується

шляхом формування наборів даних – електронних документів, що містять відкриті дані та складаються зі структурованої сукупності однорідних значень (записів), включають поля даних і метаінформацію про них. Підкреслено, що оприлюднення відкритих даних здійснюється шляхом організації ведення державних реєстрів (кадастрів). Визначено, що станом на 1 вересня 2020 року в Україні створено понад 13 тис. баз даних, ведення яких закріплено за 1383 розпорядниками інформації. З'ясовано, що у сфері використання природних ресурсів створюються відповідні загальнонаціональні реєстри - природоресурсні державні кадастри.

Визначено, що принципами ведення державних природоресурсних кадастрів є: принцип об'єктивності, достовірності та повноти оприлюднення відповідних відомостей; принцип безперервності ведення природоресурсного кадастру; принцип відкритості та доступності відомостей природоресурсного кадастру, законності їх одержання, поширення і зберігання.

З врахуванням еколого-економічної характеристики природних ресурсів визначено, що відомості, які містяться у державних кадастрах є об'єктом рейдерських протиправних дій, обумовлених в тому числі і у зв'язку із недобросовісністю діяльності державних реєстраторів та інших осіб, уповноважених на здійснення адміністративних процедур у сфері використання природних ресурсів.

3. Визначено, що гарантією забезпечення належного рівня реалізації інформації про стан використання природних ресурсів є запровадження дієвого механізму юридичної відповідальності за вчинення інформаційних правопорушень. Встановлено, що застосування заходів юридичної відповідальності за порушення режиму доступу до інформації про стан використання природних ресурсів у разі вчинення таких діянь, як:

- 1) ненадання відповіді на запит;
- 2) ненадання інформації на запит;
- 3) безпідставна відмова у задоволенні запиту на інформацію;

- 4) неоприлюднення інформації відповідно до статті 15 Закону України «Про доступ до публічної інформації»;
- 5) надання або оприлюднення недостовірної, неточної або неповної інформації;
- 6) несвоєчасне надання інформації;
- 7) необґрунтоване віднесення інформації до інформації з обмеженим доступом;
- 8) нездійснення реєстрації документів;
- 9) навмисне приховування або знищення інформації чи документів.

Наголошено, що чинним адміністративно-деліктним законодавством України окрім встановлення механізму адміністративної відповідальності передбачаються окремі спеціальні склади адміністративних правопорушень за відмову від надання чи несвоєчасне надання екологічної інформації (ст. 91-4 КУпАП); за порушення вимог законодавства у сфері оцінки впливу на довкілля (ч. 1 ст. 91-5 КУпАП) при наявності норми загальної дії – ч.ч. 1, 2, 8, 11 ст. 212-3 КУпАП, що визначає застосування заходів примусового обмежувального державного впливу у разі порушення права особи на доступ до публічної інформації в цілому.

Визначено, що подібними є за своєю сутністю і закріплення об'єктивної сторони складів адміністративних правопорушень, передбачених ст. 91-4, ч. 91-5, ч.ч. 1, 2, 8, 11 ст. 212-3 КУпАП, на підставі чого обґрунтовано доцільність внесення змін до зазначених адміністративно-деліктних норм.

З'ясовано сутність адміністративної відповідальності як гарантійного елементу захисту права на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів, що пропонуємо визначити її як передбачену санкціями адміністративно-правових норм форму негативного реагування з боку уповноважених органів на дії розпорядників таких відомостей, які були спрямовані на порушення законодавства про доступ до інформації про: стан таких складових навколишнього середовища, як повітря і атмосфера, вода,

грунт, земля, ландшафт і природні об'єкти, біологічне різноманіття та його компоненти, включаючи генетично змінені організми, та взаємодію між цими складовими; фактори, такі як речовини, енергія, шум і випромінювання, а також діяльність або заходи, включаючи адміністративні заходи, угоди в галузі навколишнього середовища; стан здоров'я та безпеки людей, умови життя людей, стан об'єктів культури і споруд тією мірою, якою на них впливає або може вплинути стан складових навколишнього середовища або через ці складові, фактори, діяльність, - із застосуванням заходів адміністративного впливу з додержанням встановлених законом процедур.

4. Визначено, що структура механізму захисту права особи на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів обумовлено його сутнісною характеристикою і складається із двох необхідних складових, якими виступають адміністративні суди та система адміністративних органів (уповноважених на розгляд та вирішення адміністративних скарг). З'ясовано, що спори у сфері доступу до інформації про стан використання природних ресурсів є відносно непоширеною категорією справ у практиці адміністративних судів в Україні. У відносному співвідношенні від загальної кількості спорів, пов'язаних із забезпеченням доступу до публічної інформації, спори, пов'язані із використанням природних ресурсів складають біля третини (зокрема, за результатами проведеного аналізу вибіркової сукупності справ, розглянутих окружними адміністративними судами з питань забезпечення доступу до публічної інформації у 2019 році спори, пов'язані із забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів склали 38%, при цьому 68% від їх кількості склали позови, пов'язані із встановленням заборони доступу до інформації про стан використання земельних ресурсів, 22% - пов'язуються із затребуванням інформації щодо здійснення містобудівної діяльності та супровідної до неї діяльності із використання водних, лісових, земельних ресурсів, решта справ безпосередньо пов'язується і з дотриманням вимог екологічної безпеки,

шумового рівня впливу як складової розуміння права людини на сприятливе довкілля).

Визначено, що розгляд та вирішення спорів, пов'язаних із забезпеченням доступу до інформації про стан використання природних ресурсів, відбувається у порядку спрощеного провадження.

Встановлено, що реалізація захисту права особи на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів у адміністративному порядку пов'язується із застосуванням державних правообмежувальних заходів захисту порушеного права шляхом подання скарги до вищого у ієрархії субординації органів державної влади органу чи іншого адміністративного органу (в межах тлумачення цієї категорії відповідно до проекту Закону України «Про адміністративну процедуру», а до його прийняття – відповідно до вимог Закону України «Про звернення громадян»).

Окремі теоретико-методологічні та практичні проблеми розділу розкрито в авторських публікаціях [38;39;43].

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОСТУПУ ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРО СТАН ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

3.1 Міжнародні та європейські стандарти забезпечення реалізації права на доступ до публічної інформації про стан використання природних ресурсів

Визначення забезпечення доступу до публічної інформації як складова системи гарантій реалізації ідеї прозорості та відкритості здійснення публічного управління вперше було проголошено у Рекомендаціях № R (81) 19 Комітету Міністрів Ради Європи 1981 р. «Про доступ до інформації, що знаходиться у розпорядженні державних органів».

Доступ до публічної інформації в цілому, зокрема, у сфері використання природних ресурсів є елементом механізму здійснення функції громадського контролю за діяльністю владних суб'єктів. Крім того, специфічні характерні особливості забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів визначають механізм реалізації публічного інтересу у задоволенні загальнодержавних потреб із використання та охорони навколишнього природного середовища [146].

Умовно розробка та прийняття міжнародних стандартів правового регулювання доступу до публічної інформації в цілому, і зокрема, - у сфері використання природних ресурсів може бути відображено у такі етапи. Першою групою стали міжнародно-правові акти, що визначають загальні засади реалізації прав та свобод людини та громадянина. До групи таких актів відносяться Загальна декларація прав людини 1948 р. [48]; Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод [75]; Міжнародний пакт про громадянські і політичні права [107]; Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та

доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуську конвенцію) [74]; Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства [112]; Страсбурзьку конвенцію про захист осіб стосовно автоматизованої обробки даних особистого характеру [202]; Конвенцію про кіберзлочинність [76]; Рекомендацію Ради Європи від 1981 р. № R (81) 19 «Про доступ до інформації, що знаходиться у розпорядженні державних органів» [146].

Другу групу складають міжнародно-правові акти з питань правового регулювання обігу інформації з обмежених доступом. Вперше на міжнародному рівні механізм забезпечення доступу до обмеженої в обігу інформації було закріплено у Директиві 95/46/ЕС Європейського парламенту і Ради від 24.10.1995 «Про захист фізичних осіб при обробці персональних даних і про вільне переміщення таких даних» [35] та Директиві 97/66/ЕС Європейського парламенту і Ради від 15.12.1997 «Стосовно обробки персональних даних і захисту права на невтручання в особисте життя в телекомунікаційному секторі» [36].

Зазначені міжнародно-правові акти поки що не ратифіковані Верховною Радою України, однак їх впровадження вимагається Угодою про Асоціацію [212]. Важлива роль у міжнародних документах відводиться регулюванню процедур обміну таємною інформацією та забезпечення конфіденційності персональних даних [119].

У Рекомендаціях № R (81) 19 Комітету Міністрів Ради Європи 1981 року «Про доступ до інформації, що знаходиться у розпорядженні державних органів» визначено такі принципи доступу до інформації, що знаходиться у розпорядженні державних органів:

- 1) кожен у межах юрисдикції держави-члена повинен мати право на отримання за запитом інформації, що знаходиться у розпорядженні органів державної влади, крім законодавчих органів та судової влади;
- 2) для забезпечення доступу до інформації мають бути передбачені ефективні і належні засоби;

3) не може бути відмовлено у доступі до інформації на тій підставі, що особа, котра подає запит, не має особливого інтересу у цьому питанні;

4) доступ до інформації надається на основі рівності;

5) ці принципи застосовуються з урахуванням лише таких обмежень і заборон, які є необхідними в демократичному суспільстві для захисту законних інтересів суспільства (наприклад, національної безпеки, суспільної безпеки, громадського порядку, економічного добробуту країни, запобігання злочинам або для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно), а також для захисту приватного життя та інших законних приватних інтересів, які, однак, мають охоронятися з урахуванням конкретних потреб конкретної особи в отриманні інформації, наявної в органах державної влади, що стосується її особисто;

6) будь-який запит про надання інформації повинен розглядатися в розумні терміни;

7) орган державної влади, що відмовляє в доступі до інформації, має обґрунтувати причини такої відмови з посиланням на законодавство чи практику;

8) будь-яка відмова в наданні інформації має бути предметом оскарження [146].

Відповідно до Модельного закону про свободу інформації міжнародної неурядової організації «Артикль 19» визначено такі принципи обігу публічної інформації:

1) принцип максимального оприлюднення, що означає, що вся інформація, яку зберігають державні органи влади, підлягає оприлюдненню, і що цю презумпцію може бути подолано тільки в дуже обмеженому числі випадків, оскільки публічні органи мають обов'язок оприлюднювати інформацію, і кожний член суспільства має кореспондуюче право отримувати інформацію;

2) принцип обов'язковості оприлюднення публічними органами наступних категорій інформації: наступні категорії інформації: оперативна

інформація про те, як публічний орган функціонує, включаючи його витрати, цілі, перевірену звітність, стандарти, досягнення тощо, особливо якщо орган надає безпосередні послуги суспільству; інформація про будь-які запити, скарги чи інші безпосередні дії, які члени суспільства можуть здійснити по відношенню до цього публічного органу; інструкції стосовно процедур, за допомогою яких члени суспільства можуть взяти участь у формулюванні та реалізації політики чи внести законодавчі пропозиції; типи інформації, якими володіє ця інституція, і форма, в якій ця інформація зберігається; зміст будь-яких адміністративних чи політичних рішень, що впливають на суспільство, разом з причинами прийняття подібних рішень і матеріалами щодо обґрунтування їхньої необхідності;

3) стимулювання функціонування відкритого уряду, оскільки інформування громадян про їхні права і сприяння культурі відкритості уряду є важливим при реалізації законодавства про свободу інформації, адже досвід зарубіжних країн показує, що публічна служба, яка ігнорує законодавчі приписи, може підірвати навіть найбільш прогресивне законодавство;

4) процедури сприяння доступу, що повинен реалізовуватись на трьох різних рівнях: на рівні органу публічного управління; оскарження до незалежного адміністративного органу; оскарження в суді, а також від усіх публічних органів повинно вимагатись встановлення відкритих та доступних внутрішніх систем для забезпечення права громадськості отримувати інформацію, тобто загалом, органи повинні призначити певну особу, яка відповідає за обробку інформаційних запитів відповідно до закону;

5) вартість інформаційних послуг не повинна перешкоджати особам подавати інформаційні запити та інші принципи; 6) обмежена сфера винятків, тобто усі індивідуальні запити щодо отримання інформації від публічних органів повинні прийматися, навіть якщо публічні органи не зможуть довести, що ця інформація підпадає під дію обмеженого режиму винятків [109].

Розробці та прийняттю міжнародних стандартів забезпечення доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів передувало його реалізація на внутрішньонаціональному нормативно-правовому рівні окремих зарубіжних країн світу.

Академік Ю.С. Шемшученко, зокрема, відносить Швецію до групи країн, розвиток нормативно-правової бази забезпечення доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів є одним з найбільш ефективним, певною мірою, зразковим, оскільки вже у 1766 році відбулося закріплення права особи на отримання інформації про здійснення управлінської діяльності [219, с. 219].

Правове регулювання забезпечення доступу до публічної інформації в сучасних умовах в Швеції здійснюється відповідно до положень Закону «Про свободу друку», як зазначає Л. О. Окунькова, був прийнятий 1949 р. та відредагований 1994 р. Цей нормативно-правовий акт разом із Законом «Про свободу слова», «Про форму правління» та деякими іншими законами визначаються конституційні засади здійснення публічного управління в Швеції. Параграф 1 глави 2 Закону «Про форму правління», як Л. А. Окуньков у своїх наукових розробках, гарантує всім громадянам «у їх стосунках із суспільством» свободу висловлювань та свободу інформації [79, с. 702].

Іншою зарубіжною країною, правові традиції якої справили відповідний вплив на розвиток нормативно-правових засад обігу публічної інформації, є Французької Республіки. Так, у ст. 11 Декларації прав людини та громадянина Французької Республіки 1789 р., що включена до преамбули Конституції Франції 1958 р., зазначено, що «вільний обмін думками належить до найцінніших прав людини. Таким чином, усі люди можуть вільно висловлюватися, писати та робити публікації за умови, що вони відповідатимуть за будь-яке зловживання цією свободою у випадках, передбачених законодавством» [228].

Французька Республіка належить до групи країн, де діє спеціальний кодифікаційний акт у сфері обігу інформації, зокрема, таким є Комунікаційний кодекс 1992 року. Крім того до складових системи інформаційного законодавства належать такі нормативно-правові акти, як Закон «Про доступ до інформації» 1978 р., Цивільний кодекс (ст. 9) та Кримінально-процесуальний кодекс (ст.ст. 40, 283, 306) [230].

Варто додатково звернути увагу на положення інформаційного законодавства Федеративної Республіки Німеччини, відповідно до якого закріплюється право вільно виражати та поширювати свою думку усно, письмово чи шляхом зображення, а також безперешкодно отримувати інформацію із загальнодоступних джерел; гарантується свобода друку і свобода інформації через радіомовлення і кінопродукцію [79, с. 182]. Німецьке право, так само як і українське законодавство, має суворі вимоги до охорони конфіденційності переговорів так званих носіїв професійної таємниці – осіб з духовним саном чи юристів, особливо адвокатів з кримінального права [91; с. 18].

Досліджуючи особливості забезпечення доступу до публічної інформації Д.П. Василенко та В.І. Маслак відзначають, що інші країни-члени ЄС також мають закони, що регулюють порядок обігу публічної інформації, з обмеженим доступом. Такими нормативно-правовими актами для Чехії є «Порядок доступу до інформації» та «Акт про класифікацію інформації»; для Естонії – «Акт про суспільну інформацію» та «Акт про державні таємниці»; для Литви – «Закон про умови передання інформації громадськості» та «Закон про державну таємницю»; для Латвії – «Закон про свободу інформації» та «Закон про державну таємницю»; для Польщі – «Про доступ до інформації» та «Акт про захист інформації, яка класифікується» [16, с. 130].

Як відзначає Т. Мендел, типовий Закон про свободу інформації повинен «містити у собі право громадськості на доступ до інформації, що

перебуває в розпорядженні обраної народом влади, і накладає на обрану народом владу обов'язок публікувати ключові види інформації» [105, с. 3].

В.Й. Шишко зазначає, що закони про доступ до публічної інформації існують у більшості демократичних держав, і вони є реальним правовим механізмом здійснення одного з основних прав людини – права на доступ до публічної інформації, що є, у свою чергу, вимогою європейського законодавства та необхідною умовою інтеграції в Європейське співтовариство [223, с. 238].

Отже, країнами у яких існують закони про доступ до публічної інформації в цілому, і зокрема, з питань забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів, є: Сполучені Штати Америки (Закон про свободу доступу до інформації), Великобританія (Закон про свободу інформації), Латвія (Закон про свободу інформації), Естонія (Закон про свободу інформації), Словаччина (Закон про вільний доступ до інформації), Болгарія (Закон про доступ до публічної інформації), Словенія (Закон про доступ до публічної інформації), Угорщина (Закон про захист інформації) тощо [219; 224, с. 238-239].

Розробка та прийняття Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006 року № 3477-IV визначило необхідність врахування європейської судової правозастосовчої практики при визначенні спірних відносин в цілому, і зокрема, у сфері доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів [135].

Варто відзначити, що впродовж незалежності України Європейським Судом з прав людини було розглянуто та прийнято рішення у ряді публічно-правових спорів з питань забезпечення права людини на безпечне довкілля в цілому, і зокрема, - у сфері доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів, які є необхідним розглянуто в межах даного наукового дослідження. Однією із перших справ була справа «Дубецька та інші проти України» (заява № 30499/03 від 10.02.2011 р.) [200].

У зазначеному спорі предметом позовних вимог є відшкодування шкоди, заподіяної навколишньому природному середовищу внаслідок господарської діяльності Центральної збагачувальної фабрики «Червоноградська», функціонування якої попри її відповідність встановленому порядку державного ліцензування. Відповідно до проведеного позивачем експертного оцінювання діяльності Центральної збагачувальної фабрики «Червоноградська» було встановлено заподіяння нею шкідливого впливу на навколишнього природного середовища (зокрема, селам та селищам, розташованих у Львівській області України) [200].

Так, згідно з оцінкою, наданою Державним комітетом України по геології та використанню надр разом з Державним геологічним підприємством «Західукргеологія», фабрика була головним забруднювачем ґрунтових вод, зокрема, через потрапляння до вод інфільтрату з породного відвалу. У своїй оцінці автори, зокрема, дійшли висновку, що: «Весь комплекс вуглевидобутку, що діє в районі понад 40 років, негативно впливає на довкілля: створені породні відвали шахт та центральної збагачувальної фабрики, з яких в атмосферу і ґрунти розсіюється пил з вмістом токсичних компонентів, <...> системи водовідливу шахт з утворенням ставів-накопичувачів <...> центральної збагачувальної фабрики є джерелами забруднення поверхневих та підземних вод <...> породи териконів вміщують комплекс токсичних важких металів, вилуговування яких зумовлює забруднення ними ґрунтів, поверхневих і підземних вод. Дуже серйозним забруднювачем довкілля є стави-накопичувачі шахтних вод <...> і шламосховищ центральної збагачувальної фабрики <...>, що при найменшому порушенні ізоляції зумовлює забруднення поверхневих і підземних вод <...> [200].

До системи факторів, що визначають обґрунтованість аргументації висунутих заявниками вимог, було віднесено: 1) *заподіяння майнової шкоди нерухомому майну заявників відбулося внаслідок просідання ґрунтів, спричиненого вуглевидобувною діяльністю, що 1 січня 1999 року було*

підтверджено директором шахти згідно з інформацією, наданою заявниками (п. 24 Рішення Європейського Суду з прав людини від 10 лютого 2011 року у справі «Дубецька та інші проти України» (Заява № 30499/03)) (при цьому було наявним позадоговірне зобов'язання забруднювача щодо відшкодування заподіяних реальних збитків); 2) відсутність задоволення вимог позивачів щодо задоволення їх потреб у повній мірі у постачанні питної води (централізовано чи локально), що в тому числі пов'язувалось із забрудненням підземних ґрунтових вод (п. 25 аналізованого рішення ЄСПЛ); 3) виникнення хронічних хвороб у заявників, що пов'язується із функціонуванням гірничодобувного підприємства (п. 28 аналізованого рішення ЄСПЛ); 4) демографічні зміни у змістовній характеристиці, що, зокрема, полягали у зниженні привабливості регіону для проживання молодого покоління та його прагненні до переїзду (п. 29 аналізованого рішення ЄСПЛ) [200].

Через погіршення стану екологічної безпеки навколишнього природного середовища на відповідній місцевості заявники не могли відчужити нерухоме майно, що їм належало, що створювало перешкоди до реалізації можливості переїзду до більш сприятливого з точки зору безпечності довкілля регіону. Необхідною передумовою правомірності реалізації права на звернення до ЄСПЛ за захистом порушеного права особи, зокрема, на особисте приватне життя (ст. 8 Конвенції про захист прав людини), права людини на належність доступу до інформації про стан використання природних ресурсів (ст. 10 Конвенції про захист прав людини) є вичерпаність всіх можливих механізмів захисту. Так, в межах досліджуваної справи було отримано ряд адміністративних актів, виконання приписів яких повинно було відновити порушене право заявників, водночас низька ефективність державного контролю та нагляду за реалізацією таких правозастосовчих вимог унеможливило їх здійснення. Так, відповідно до п.п. 31-47 ЄСПЛ було встановлено, що у досліджуваній справі не лише було прийнято управлінські рішення, спрямовані на покращення екологічної

ситуації в регіоні, так і адміністративні акти, спрямовані на забезпечення переїзду заявників до іншої місцевості для постійного проживання [200]. Зазначена аргументація з позиції ЄСПЛ визнана достатньою для задоволення вимог заявників, що полягає у визнанні порушення права особи на приватне та особисте життя людини (ст. 8 Конвенції про захист прав людини) [200].

Справа «Гримковська проти України» (заява № 38182/03 21.07.2011 р.) безпосередньо стосується як порушення права на безпечне довкілля, так і порушення права особи на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів (зокрема, земельних ресурсів для забудови) [198]. У зазначеній справі порушувалось питання будівництва автомагістралі, що спричинило підвищення рівня шумового забруднення навколишнього природного середовища, а відтак негативно впливає на рівень сприятливості його для проживання людини. Так, відповідно до п.п. 10-12 рішення ЄСПЛ у справі «Гримковська проти України» (заява № 38182/03 21.07.2011 р.) визначено, що «через зміни у русі транспорту її будинок зрештою став фактично непридатним для життя; <...> її будинок значної шкоди від вібрації та шуму, які створювали кілька сотень вантажних автомобілів, що проїжджали щогодини» [198]. Внаслідок будівництва автомагістралі відбулося суттєве забруднення атмосферного повітря, що підтверджується відповідним висновком екологічної експертизи (п.п. 10-11 рішення ЄСПЛ у справі «Гримковська проти України» (заява № 38182/03 21.07.2011 р.)) [198]. Заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу (зокрема, стану використання атмосферного повітря), пов'язано із будівництвом автомагістралі, спричинило виникнення хронічних захворювань членів сім'ї заявників чи власне самих заявників, що підтверджується відповідними висновками (п.п. 14-17 рішення ЄСПЛ у справі «Гримковська проти України» (заява № 38182/03 21.07.2011 р.)) [198]). Так, відповідно до п. 17 рішення ЄСПЛ у справі «Гримковська проти України» (заява № 38182/03 21.07.2011 р.)) [198] на підставі експертного висновку щодо Краснодарської дитячої лікарні від 12 липня 2003 року рекомендовано сину заявниці змінити

місце проживання, враховуючи, що дитина з народження проживає в екологічно забрудненому районі (значне забруднення повітря та ґрунту солями важких металів, сульфідним ангідридом, граничними та неграничними вуглеводнями), необхідна зміна його місця проживання». У досліджуваній справі було порушено право особи на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів, зокрема, у частині надання достовірних відомостей про підвищення рівня небезпеки дорожнього руху, що пов'язувалось із будівництвом автомагістралі (п. 32). Вище зазначена аргументація обґрунтувала рішення ЄСПЛ про визнання прийнятності такої заяви, задоволенні її вимог у частині порушення положень ст.ст. 8, 13 Конвенції про захист прав людини, а також у необхідності застосування положень ст. 41 Конвенції щодо доцільності належності сатисфакції правозастосовчих заходів [198].

Рішення ЄСПЛ від 4 вересня 2014 року у справі «Дземюк проти України» (заява № 42488/02 від 04.09.2014 р.) [198] є показовим з точки зору задоволення вимог заявників, що пов'язуються не лише у порушенні права особи на безпечне довкілля, але і щодо забезпечення його сприятливості.

Таким чином, європейська та світова правові тенденції у сфері охорони навколишнього природного середовища можуть бути як людиноцентричні, спрямовані не лише на забезпечення безпеки використання природних ресурсів, а і забезпечення його сприятливості, що виявляється у забезпеченні права людини на охорону її здоров'я, забезпечення приватності її особистого життя.

3.2 Напрями вдосконалення адміністративно-правового регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів

Визначення авторських шляхів удосконалення нормативно-правового регулювання режиму доступу до публічної інформації про стан використання

природних ресурсів в Україні базується на вищенаведеній характеристиці провідних інститутів інформаційного та адміністративного права з урахуванням специфіки напряму дослідження, що зосереджено на аналізі адміністративних процедур реалізації доступу до публічної інформації, визначенні підстав та порядку застосування заходів адміністративної відповідальності за порушення законодавства у сфері обігу екологічної інформації та встановленні складових адміністративно-правового механізму захисту права на доступ до публічної інформації.

На підставі проведеного дослідження обґрунтованим видається висновок про доцільність здійснення подальшого реформування системи забезпечення доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів.

Варто підкреслити, що ефективність реалізації права на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів залежить від ефективності системи адміністративно-правового захисту такого права, як в порядку адміністративного оскарження у порядку субординації, так і в порядку адміністративного судочинства. У підрозділі 2.4 було визначено, що основним порядком захисту забезпечення належного доступу до публічної інформації залишається судовий порядок, при цьому спостерігається низький рівень ефективності існуючого адміністративного порядку його захисту. З метою обґрунтування висновків дисертаційної роботи у частині удосконалення організаційного правового забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів висувається теза про доцільність створення спеціального органу в галузі публічного управління – Уповноваженого із захисту інформаційних прав.

Запровадження спеціального інституту Уповноваженого із захисту інформаційних прав та його територіальних представництв, як вбачається, сприятиме досудовому врегулюванню юридичних конфліктів, предметом яких є порушення вимог доступу до публічної інформації.

Оптимізації здійснення адміністративного оскарження рішень суб'єктів владних повноважень в цілому, і зокрема, з питань доступу до інформації про стан використання природних ресурсів сприятиме і систематизація адміністративно-процедурного законодавства. Прийняття Закону України «Про адміністративну процедуру» дозволяє уніфікувати механізм адміністративного оскарження управлінських рішень. Однак при цьому попри безумовну прогресивність таких законодавчих змін варто наголосити, що певні проблемні питання здійснення оскарження рішень, дій чи бездіяльності розпорядників інформації про стан використання природних ресурсів залишаються. Чинним законодавством України не передбачаються спеціальні процедури оскарження рішень, дій або бездіяльності розпорядників інформації про стан використання природних ресурсів, попри надзвичайно важливість таких відомостей для забезпечення належного та гідного рівня життя людини.

При цьому у підрозділі 2.1 встановлено, що процедурно є допустимим збільшення строків для надання відповіді на інформаційний запит, якщо її підготовка вимагає опрацювання значного обсягу відомостей (інформація про стан використання природних ресурсів, зокрема, ресурсів надр може бути такою за своєю сутністю) (ч. 4 ст. 20 Закону України «Про доступ до публічної інформації» [147]).

Такий законодавчий підхід по суті вимагає застосування рівнозначного підходу до встановлення спеціальних строків позовної давності, а також строків адміністративного оскарження у субординаційному порядку чи до спеціально уповноваженого адміністративного органу, наприклад, до Уповноваженого Верховної Ради з прав людини.

Так, відповідно до положень ст. 17 Закону України «Про звернення громадян» визначено, що строком подання адміністративної скарги є один рік з моменту його прийняття, але не пізніше одного місяця з часу ознайомлення громадянина з прийнятим рішенням. Скарги, подані з порушенням зазначеного терміну, не розглядаються [164].

Для звернення до адміністративного суду з позовом про захист права на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів має бути здійснено впродовж шестимісячного часового періоду, обчислення якого здійснюється з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення своїх прав, свобод чи інтересів (ч. 2 ст. 122 КАС України) [68].

Натомість, відповідно до положень чинного цивільного законодавства України право на інформацію (ст. 302 Цивільного кодексу України) належить до системи особистих немайнових прав, що визначає її соціальне буття, а право на безпечне довкілля (ст. ст. 270, 293 Цивільного кодексу України) відноситься до системи особистих немайнових прав, реалізація яких забезпечує її природне існування, що визначає недоцільність застосування строкових обмежень до їх захисту (п. 1 ч.1 ст. 268 Цивільного кодексу України) [217].

З врахуванням зазначеного, виявляється недоцільним застосовувати часові обмеження у реалізації права особи на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів. Запровадження із прийняттям Закону України «Про адміністративну процедуру» інституту публічного правонаступництва робить можливим вирішення проблеми виконання судових рішень із розгляду та вирішення спорів в сфері публічно-управлінських відносин, що корелюється із авторською пропозицією про перегляд вимог, що висуваються у частині правового регулювання здійснення оскарження рішень, дій чи бездіяльності у адміністративному порядку чи у порядку адміністративного судочинства.

Отже, з метою забезпечення ефективності здійснення права на оскарження рішень, дій чи бездіяльності у сфері реалізації доступу до інформації про стан використання природних ресурсів у адміністративному порядку чи у порядку адміністративного судочинства є необхідним здійснити перегляд законодавчих підходів до визначення строків подання скарги.

Так, є необхідно внести зміни до ст. 17 Закону України «Про звернення громадян» шляхом її доповнення частиною четвертою такого змісту: «До

скарг на рішення, дії чи бездіяльність, що пов'язано із забезпеченням права особи на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів, не застосовуються вимоги щодо обмеження часу її подання».

З врахуванням обґрунтування доцільності у підрозділі 1.2 застосування критеріїв допустимості обмеження у доступі до інформації про стан використання природних ресурсів є необхідним внесення змін до ч. 1 ст. 22 Закону України «Про доступ до публічної інформації», де визначити, що інформація про стан використання природних ресурсів відноситься до інформації, доступ до якої може бути обмежений, у частині подання запиту, що стосується впливу суб'єкта господарювання на довкілля у разі встановлення сукупності факторів: необхідності дотримання вимог національної безпеки, оборони, розслідуванню чи запобіганню злочину, інтересам збереження рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів; шкода від оприлюднення чи іншої форми поширення такої інформації переважає публічний інтерес в її отриманні; поширення такої інформації може спричинити виникнення техногенної екологічної катастрофи.

Реалізація такої авторської пропозиції вимагає доповнення частини першої статті 22 Закону України «Про доступ до публічної інформації» абзацом другим такого змісту:

«Правомірною є відмова у наданні екологічної інформації (інформації про стан використання природних ресурсів) з метою дотримання вимог національної безпеки, оборони, розслідуванню чи запобіганню злочину, інтересам збереження рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів; шкода від оприлюднення цієї чи іншої форми поширення такої інформації переважає публічний інтерес в її отриманні; поширення такої інформації може спричинити виникнення техногенної екологічної катастрофи».

З метою забезпечення належного захисту права особи на доступ до інформації про використання природних ресурсів є необхідним передбачити

можливість його реалізації без обмежень строків позовної давності шляхом внесення таких змін до чинного КАС України. Зокрема, виявляється за доцільне доповнити ч. 2 ст. 122 КАС України абзацом четвертим такого змісту:

«До скарг на рішення, дії чи бездіяльність, що пов'язано із забезпеченням права особи на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів, не застосовуються вимоги строків позовної давності».

Подолання існуючих проблем доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів пов'язується із встановленням нормативної регламентації критеріїв її оприлюднення на офіційних веб-сторінках розпорядників такої категорії відомостей. Реалізація такої пропозиції пов'язується із визначенням на законодавчому рівні строків оприлюднення інформації про стан використання природних ресурсів органами державної влади у сфері охорони навколишнього природного середовища, а також розпорядників такої інформації (зокрема, такими є органи, уповноважені на ведення державних реєстрів природних ресурсів; суб'єкти господарювання, що використовують природні ресурси на підставі наданого дозволу (ліцензії)).

З врахуванням вище зазначеного є необхідним внесення змін до Закону України «Про доступ до публічної інформації» шляхом його доповнення статтею 15-1 наступного змісту:

«Стаття 15-1. Оприлюднення інформації про стан використання природних ресурсів її розпорядниками

1. Інформація про стан використання природних ресурсів – це відомості про здійснення спеціального природокористування в межах виданих спеціальних дозволів та ліцензій, забруднення довкілля, а також визначення прогнозів розвитку природо-ресурсного потенціалу держави, що має бути відображено із врахуванням рівня захворюваності населення як складової системи

прав людини, що забезпечують її природне існування та соціальне буття.

2. Інформація про стан використання природних ресурсів має оприлюднюватися один раз на рік не пізніше 1 січня року наступного за звітним роком.

3. Доступ до інформації про стан використання природних ресурсів може бути обмежено у частині відомостей, що містять дані, які характеризуються як інформація, що містить технічні та технологічні характеристики господарської діяльності (зокрема, технічні характеристики забудови об'єктів ядерної та атомної енергетики, хімічної промисловості тощо).

Доступ до інформації про стан використання природних ресурсів може бути обмежено на підставі обґрунтованої відповіді розпорядника інформації.

4. Оскарження рішення про відмову у наданні доступу до інформації про стан використання природних ресурсів можуть бути оскаржені до керівника розпорядника інформації, вищого адміністративного органу, а також у судовому порядку.

Правом оскарження відмови у наданні доступу до інформації про стан використання природних ресурсів володіють: фізичні та юридичні особи, права та інтереси яких порушено; зацікавлена громадськість як громадськість, на яку справляє або може справити вплив процес прийняття рішень з питань, що стосуються навколишнього середовища, або яка має зацікавленість в цьому процесі; для цілей даного визначення недержавні організації, які сприяють охороні навколишнього середовища та відповідають вимогам національного законодавства, вважаються такими, що мають зацікавленість».

У попередньому розділі було акцентовано на низькій ефективності застосування заходів адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень у сфері доступу до інформації про стан використання

природних ресурсів, зокрема, у частині дублювання адміністративних деліктів, передбачених ст. 91-4, ч. 1 ст. 91-5, ч.ч. 1, 2, 8, 11 ст. 212-3 КУпАП, що вимагає перегляду законодавчих підходів до її реалізації.

Статтею 212-3 КУпАП передбачено адміністративну відповідальність за:

1) неоприлюднення інформації, обов'язкове оприлюднення якої передбачено законами України «Про доступ до публічної інформації», «Про оцінку впливу на довкілля», «Про особливості доступу до інформації у сферах постачання електричної енергії, природного газу, теплопостачання, централізованого постачання гарячої води, централізованого питного водопостачання та водовідведення», «Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917–1991 років», «Про відкритість використання публічних коштів» та «Про засади запобігання і протидії корупції»;

2) порушення Закону України «Про доступ до публічної інформації», а саме: необґрунтоване віднесення інформації до інформації з обмеженим доступом, ненадання відповіді на запит на інформацію, ненадання інформації, неправомірна відмова в наданні інформації, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання недостовірної інформації;

3) порушення вимог Закону України «Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917–1991 років», а саме необґрунтоване віднесення інформації до інформації з обмеженим доступом, ненадання відповіді на запит на інформацію, ненадання інформації, неправомірна відмова в наданні інформації, неповне надання інформації, неповідомлення про подовження строку розгляду запиту, відстрочення розгляду запиту, крім випадків, визначених цим Законом;

4) обмеження доступу до інформації або віднесення інформації до інформації з обмеженим доступом, якщо це прямо заборонено законом;

5) неправомірна відмова в наданні інформації, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання інформації, що не відповідає дійсності, у відповідь на адвокатський запит, запит кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, її палати або члена відповідно до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»;

6) ненадання доступу до судового рішення або матеріалів справи за заявою особи, а також інше порушення Закону України «Про доступ до судових рішень»;

7) незаконна відмова у прийнятті та розгляді звернення, інше порушення Закону України «Про звернення громадян»;

8) несвоєчасне внесення документів до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля згідно із Законом України «Про оцінку впливу на довкілля», обмеження доступу до інформації, внесеної до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля;

9) неправомірна відмова в наданні інформації, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання недостовірної інформації на звернення Національної комісії з реабілітації, регіональної комісії з реабілітації відповідно до Закону України «Про реабілітацію жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму 1917–1991 років»;

10) нерозкриття, порушення строків або порядку розкриття інформації у видобувних галузях відповідно до Закону України «Про забезпечення прозорості у видобувних галузях».

Як зазначає, Г.В. Кадникова, структура адміністративно-деліктної норми статті 212-3 КУпАП є фрагментарною за визначенням її змісту, має «клаптикову будову», що відображає відсутність чіткої державної політики у сфері адміністративно-правового захисту суспільних інформаційних відносин [64, с. 168-169].

Зважаючи на встановлені у підрозділі 2.3 цього дослідження негативні тенденції застосування ст. 91-4, ч. 1 ст. 91-5, ч.ч. 1, 2, 8, 11 ст. 212-3 КУпАП, є необхідним внесення змін до чинного адміністративно-деліктного

законодавства. Є необхідним з метою удосконалення правової ефективності механізму адміністративної відповідальності за вчинення правопорушення у сфері доступу до інформації про стан використання природних ресурсів у частині оптимізації застосування положень ст.ст. 91-4, ч. 1 ст. 91-5, ч.ч. 1, 2, 8, 11 ст. 212-3 КУпАП.

Зокрема, існування спеціальної норми, що встановлює адміністративну відповідальність за вчинення правопорушення, передбаченого ст. 91-4 КУпАП – «Відмова від надання чи несвоєчасне надання екологічної інформації», за своїм сутнісним змістом дублює положення частин першої, другої, восьмої, одинадцятої ст. 212-3, частини першої ст. 91-5 КУпАП. При цьому санкція, передбачена за порушення режиму доступу до інформації про стан використання природних ресурсів (як складової екологічної інформації) є меншою, ніж санкції вище зазначених статей у понад 8 разів, що вимагає їх уніфікації. З цією метою є необхідним викласти розмір санкцій, передбаченої за вчинення правопорушення, встановленого ч. 1 ст. 91-4 КУпАП у відповідності до розміру санкції, визначеною ч. 1 ст. 212-3 КУпАП, а саме: *«тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян»*.

Вище зазначені міркування, а також необхідність оптимізації застосування спеціальної адміністративно-деліктної норми обґрунтовують доцільність викладення статті 91-4 КУпАП у такій редакції:

«Стаття 91-4. Порушення вимог законодавства про доступ до екологічної інформації та оцінки впливу на довкілля

Відмова від надання чи несвоєчасне надання за запитами повної та достовірної екологічної інформації (в тому числі інформації про стан таких складових навколишнього середовища, як повітря і атмосфера, вода, ґрунт, земля, ландшафт і природні об'єкти, біологічне різноманіття та його компоненти, включаючи генетично змінені організми, та взаємодію між цими складовими; фактори, такі як речовини, енергія, шум і випромінювання, а також діяльність або заходи, включаючи

адміністративні заходи, угоди в галузі навколишнього середовища; стан здоров'я та безпеки людей, умови життя людей, стан об'єктів культури і споруд тією мірою, якою на них впливає або може вплинути стан складових навколишнього середовища або через ці складові, фактори, діяльність), передбаченої законодавством, а також неоприлюднення інформації, обов'язкове оприлюднення якої передбачено законами України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про оцінку впливу на довкілля», -

тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

Несвоєчасне внесення документів до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля згідно із Законом України «Про оцінку впливу на довкілля», обмеження доступу до інформації, внесеної до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля, -

тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Нерозкриття, порушення строків або порядку розкриття інформації у видобувних галузях відповідно до Закону України «Про забезпечення прозорості у видобувних галузях» -

тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до шістдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Надання завідомо неправдивих чи неповних відомостей про вплив на довкілля планованої діяльності, порушення встановлених законодавством вимог щодо здійснення оцінки впливу на довкілля, у тому числі порядку інформування громадськості та порядку проведення громадського обговорення і врахування його результатів, -

тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб, громадян - суб'єктів підприємницької діяльності від п'ятдесяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян».

З врахуванням визначених особливостей суб'єктного складу процесуальних правовідносин, що виникають у зв'язку із розглядом та вирішенням публічно-правових спорів у сфері доступу до екологічної інформації є необхідним запровадження до норм чинного адміністративно-судочинного законодавства України категорії «зацікавленої громадськості» як суб'єкта, уповноваженого на подання публічно-правового спору з питань забезпечення захисту права на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів (екологічної інформації). Реалізація такої авторської пропозиції пов'язується із внесенням змін до ч. 1 ст. 4 КАС України, де передбачити, що «зацікавленою громадськістю» є «громадськість, на яку справляє або може справити вплив процес прийняття рішень з питань, що стосуються навколишнього середовища, або яка має зацікавленість в цьому процесі (в тому числі недержавні організації, які сприяють охороні навколишнього середовища та відповідають вимогам національного законодавства, вважаються такими, що мають зацікавленість)».

Удосконалення здійснення функції судового контролю із врегулювання спорів у сфері доступу до публічної інформації пов'язується із подоланням ряду колізійних проблем. Так, однозначності нормативного врегулювання вимагає здійснення дефінітивної категоріальної характеристики таких понять, як «суспільно необхідна інформація», «неповна інформація», «повна інформація», «відкриті дані» тощо, що досягається, зокрема, активізацією систематизаційних процесів чинного інформаційного законодавства, результатом якої має стати розробка та прийняття Інформаційного кодексу України.

До необхідних напрямів реформування чинного законодавства відноситься доцільність уніфікації підходів до визначення строків реалізації права особи на захист порушеного права. Так, як було з'ясовано, право подання адміністративного позову пов'язується із встановлення шестимісячного строку з дня, коли особи дізналась чи могла дізнатись про відповідний управлінський акт, дію чи бездіяльність суб'єкту владних

повноважень по відношенню реалізацією нею її прав та свобод. Еквівалентний підхід до визначення строків подання адміністративної скарги та строків подання адміністративного позову сприятиме актуалізації реалізації права особи на звернення. З метою реалізації такої авторської пропозиції є необхідним внесення змін до проекту ст.75 Закону України «Про адміністративну процедуру» такого змісту:

«Скарга на адміністративний акт може бути подана протягом шести місяців з дня доведення його до відома особи, яка була учасником адміністративного провадження щодо прийняття зазначеного акта».

Реалізація авторської пропозиції вимагає внесення змін до проекту Закону України «Про адміністративну процедуру» № 3475 від 14.05.2020 р. шляхом заміни в абзаці першому частини першої статті 75 словосполучення «тридцяти календарних днів» на словосполучення «шести місяців».

Варто підтримати необхідність створення офісу Уповноваженого з інформаційних прав особи, який має функціонувати як складова системи адміністративного оскарження. Крім того, з огляду на визначену чинним законодавством процедуру розгляду та вирішення адміністративних справ з питань забезпечення доступу до публічної інформації та з метою підвищення ефективності його адміністративно-правового захисту виявляється логічним перегляд переліку видів адміністративних позовів, що звільняються від сплати судового збору [183].

Звільнення від сплати судового збору за подання адміністративного позову про захист права на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів відповідає вимогам ст. ст. 13,14 Конституції України, де прямо зазначається, що Український народ є власником «землі, її надр, атмосферного повітря, водних та інших природних ресурсів, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони», вирішує проблему дискримінаційного підходу до забезпечення доступу до правосуддя, зокрема, з питань застосування майнового цензу, що з урахуванням особливо

важливого значення такого права як складової реалізації функції громадського контролю за забезпеченням охорони навколишнього природного середовища є необхідним у контексті розбудови публічно-сервісної держави концепту «good governance». З врахуванням вище зазначеного пропонується внести зміни до Закону України «Про судовий збір» шляхом доповнення частини статті 5 пунктом двадцять четвертим наступного змісту:

«позивачі - за подання позовів щодо оскарження рішень у сфері захисту довкілля».

Висновки до розділу 3:

1. Встановлено, що розробка та прийняття міжнародних стандартів правового регулювання доступу до публічної інформації в цілому, і зокрема, - у сфері використання природних ресурсів відбулось у такі етапи. Впродовж першого етапу прийнято ряд міжнародно-правових актів, що визначили загальні засади реалізації прав та свобод людини та громадянина (Загальна декларація прав людини; Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод; Міжнародний пакт про громадянські і політичні права; Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства; Страсбурзька конвенція про захист осіб стосовно автоматизованої обробки даних особистого характеру; Конвенції про кіберзлочинність; Рекомендації Ради Європи від 1981 р. № R (81) 19 «Про доступ до інформації, що знаходиться у розпорядженні державних органів». Наступний період розвитку системи міжнародно-правових стандартів з реалізації інформаційних прав пов'язується із розробкою спеціальних нормативних актів та угод з питань правового регулювання обігу інформації про стан використання природних ресурсів (Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з

питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція); Стокгольмська Конвенція про стійкі органічні забруднювачі).

Визначено, що розробці та прийняттю міжнародних стандартів забезпечення доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів передувало їх реалізація на внутрішньонаціональному нормативно-правовому рівні окремих зарубіжних країн світу таких, як: Сполучені Штати Америки (Закон про свободу доступу до інформації), Великобританія (Закон про свободу інформації), Латвія (Закон про свободу інформації), Естонія (Закон про свободу інформації), Словаччина (Закон про вільний доступ до інформації), Болгарія (Закон про доступ до публічної інформації), Словенія (Закон про доступ до публічної інформації), Угорщина (Закон про захист інформації) тощо.

2. Визначено, що здійснення удосконалення доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів кореляційно співвідноситься із впровадженням моделі публічно-сервісної держави, діяльність якої орієнтована на забезпечення принципу прозорості прийняття управлінських рішень.

Для підвищення ефективності захисту права особи на інформацію про стан використання природних ресурсів підтримано ідею створення спеціального органу в галузі публічного управління – Уповноваженого із захисту інформаційних прав.

Зроблено висновок, що реформування адміністративно-правового регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів має спрямовуватися на: 1) оптимізацію здійснення адміністративної процедури розгляду та надання відповіді на інформаційний запит споживача публічної інформації шляхом доповнення Закону України «Про доступ до публічної інформації» окремою спеціальною нормою; 2) підвищення правової ефективності реалізації адміністративно-правових заходів захисту права особи на доступ до публічної інформації про стан використання природних ресурсів шляхом перегляду нормативних вимог до

визначення строків позовної давності у досліджуваній категорії адміністративних спорів; 3) перегляд змістовного підходу до визначення складу адміністративно-процесуальних відносин у сфері забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів у частині встановлення статусу «зацікавленої громадськості»; 4) вдосконалення реалізації права особи на перегляд управлінських рішень у досліджуваній сфері шляхом подовження строків реалізації права на адміністративне оскарження; 5) оптимізації механізму адміністративної відповідальності шляхом внесення змін до ст.ст. 91-4, 91-5, 212-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення; 6) вжиття організаційно-правових заходів запобігання «рейдерським атакам» на зміст державних природоресурсних кадастрів, зокрема, у частині перегляду підходів до визначення критеріїв відповідності професійної діяльності кадастрових реєстраторів, а також шляхом перегляду їх функціональних повноважень (додаток Б).

Окремі теоретико-методологічні та практичні проблеми розділу розкрито в авторських публікаціях [40; 41; 45].

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення й нове вирішення наукового завдання щодо адміністративно-правового регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів. За результатами дисертаційної роботи сформульовано такі основні висновки:

1. Інформацію як об'єкт правовідносин класифіковано за такими критеріями, як: зміст інформація (інформація, що містить персональні дані, інформація довідково-енциклопедичного характеру, інформація про стан довкілля (екологічна інформація), про товар (роботу, послугу), науково-технічна, податкова, правова, статистична, соціологічна, та інші види інформації); рівень доступу (публічна інформація та інформація із обмеженим доступом (конфіденційну, таємну і службову); адміністративно-правовий статус розпорядника інформації (інформація, оприлюднення якої відбувається приватною особою та інформація, оприлюднення якої відбувається публічною особою).

2. До джерел інформації про стан використання природних ресурсів віднесено дані моніторингу довкілля, реєстри, автоматизовані бази даних, кадастри природних ресурсів, архіви, а також довідки, видані органами державної влади та місцевого самоврядування. З врахуванням положень чинного законодавства України, положень ратифікованих Верховною Радою України положень міжнародних концепцій у сфері охорони довкілля до складових інформації про стан використання природних ресурсів віднесено відомості про: стан навколишнього середовища, а також стан взаємодії та рівні забруднення складових навколишнього середовища, таких як повітря та атмосфера, вода, ґрунт, земля, надра, ландшафт, природні об'єкти, біологічне різноманіття та його компоненти, включаючи генетично змінені організми; джерела і фактори, такі, як матеріали, речовини, продукція, енергія, шум, вібрація, електромагнітне випромінювання та радіація, які впливають або

можуть вплинути на складові навколишнього середовища, та здоров'я людей; діяльність, яка впливає або може вплинути на складові навколишнього середовища, та здоров'я людей; заходи, включаючи адміністративні заходи, угоди в галузі навколишнього середовища, політику, законодавство, плани і програми, що впливають або можуть впливати на складові навколишнього середовища, та здоров'я людей; аналіз затрат і результатів та інший економічний аналіз та припущення, використані в процесі прийняття рішень з питань, що стосуються навколишнього середовища; витрати, пов'язані із здійсненням природоохоронних заходів за рахунок фондів охорони навколишнього природного середовища, інших джерел фінансування; стан здоров'я та безпеки людей, умови життя людей, стан об'єктів культури і споруд тією мірою, якою на них впливає або може вплинути стан складових навколишнього середовища; екологічні прогнози; загроза виникнення і причини надзвичайних екологічних ситуацій, результати ліквідації цих явищ, рекомендації щодо заходів, спрямованих на зменшення їхнього негативного впливу на складові навколишнього середовища та здоров'я людей.

3. Визначено, що адміністративно-правове регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів характеризується значним масивом нормативно-правових актів. З'ясовано, що стан правового забезпечення доступу до публічної інформації характеризується надлишковою формалізацією. Обґрунтовано, що вирішення проблеми надмірного відомчого регулювання суспільних відносин в цілому, і зокрема, з питань забезпечення доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів пов'язується із виключенням із сфери компетенції більшості центральних органів виконавчої влади, крім вузького кола міністерств, права видавати нормативні акти, що обмежують права та свободи громадян, у першу чергу право на отримання відомостей.

4. З'ясовано, що адміністративно-правове регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів здійснюється як у активній формі (тобто шляхом реагування розпорядником

публічної інформації на відповідний інформаційний запит), або у пасивній формі (шляхом забезпечення доступу до такої категорії інформації, розміщеної на офіційному веб-сайті суб'єкта чи шляхом здійснення інших форм оприлюднення відомостей про стан використання та охорони довкілля).

До стадій здійснення адміністративних процедур щодо забезпечення доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів, що реалізуються в активній формі, віднесено: 1) подання особою заяви та прийняття її до розгляду уповноваженим суб'єктом щодо доступу до публічної інформації, що відноситься до активної форми здійснення суб'єктивних публічних прав; 2) розгляд інформаційного запиту по суті; 3) надання відповіді на інформаційний запит споживача відповідної адміністративної послуги; 4) оскарження дотримання вимог правомірності надання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів (факультативна стадія).

5. На підставі застосування комплексного підходу до здійснення діяльності із використання природних ресурсів обґрунтовано доцільність об'єднання існуючих Державного земельного кадастру, Державного водного кадастру, Державного кадастру родовищ і проявів корисних копалин, Державного кадастру родовищ підземних вод, Державного лісового кадастру як загальнонаціональних реєстрів природних об'єктів та природних ресурсів, із відомостями Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень як економічної складової природоресурсної діяльності.

Наголошено, що неналежний рівень професійної правосвідомості та доброчесності осіб, що використовують дані державних природоресурсних кадастрів, спричинює виникнення порушень щодо дотримання режиму доступу до відомостей, розміщених у таких відкритих базах даних. Визначено, що подоланню проблем рейдерства у державних реєстрах (кадастрах) природних ресурсів сприятиме визначення критеріїв професійної відповідності осіб, що мають доступ до інформації про облік об'єктів природокористування, їх цільове використання, сервітутні права та інші

речові права. Обґрунтовано, що забезпеченню ефективності діяльності кадастрових реєстраторів сприятиме передбачення імперативних вимог до їх кваліфікації, шляхом доповнення чинного законодавства такими положеннями (зокрема, статті 9 Закону України «Про Державний земельний кадастр»): *«кадастровий реєстратор діє на підставі державного свідоцтва, виданого на підставі складання державного експертного оцінювання, проведеного у порядку визначеного чинним законодавством України»*. Крім того з врахуванням значення діяльності державного кадастрового реєстратора є доцільним переглянути підхід до визначення обмежень щодо наявності професійного стажу у сфері права, збільшивши його з двох років до шести років.

Аргументовано необхідність перегляду підходів до визначення функціональної компетентності кадастрових реєстраторів шляхом позбавлення їх повноваження про скасування акту про державну реєстрацію земельної ділянки за умови, *«поділу чи об'єднання земельних ділянок; <...> якщо протягом одного року з дня здійснення державної реєстрації земельної ділянки речове право на неї не зареєстровано з вини заявника»* (ч. 10 ст. 24 Закону України «Про Державний земельний кадастр»).

6. Визначено, що подібними є за своєю сутністю прояви об'єктивної сторони складів адміністративних правопорушень, передбачених ст. 91-4, ч. 91-5, ч.ч. 1, 2, 8, 11 ст. 212-3 КУпАП, на підставі чого обґрунтовано доцільність внесення змін до зазначених адміністративно-деліктних норм.

З метою оптимізації застосування спеціальної адміністративно-деліктної норми обґрунтовано доцільність викладення статті 91-4 КУпАП у такій редакції:

«Стаття 91-4. Порушення вимог законодавства про доступ до екологічної інформації, інформації про стан використання природних ресурсів та оцінки впливу на довкілля

Відмова від надання чи несвоєчасне надання за запитами повної та достовірної екологічної інформації (в тому числі інформації про стан таких

складових навколишнього середовища, як повітря і атмосфера, вода, ґрунт, земля, ландшафт і природні об'єкти, біологічне різноманіття та його компоненти, включаючи генетично змінені організми, та взаємодію між цими складовими; фактори, такі як речовини, енергія, шум і випромінювання, а також діяльність або заходи, включаючи адміністративні заходи, угоди в галузі навколишнього середовища; стан здоров'я та безпеки людей, умови життя людей, стан об'єктів культури і споруд тією мірою, якою на них впливає або може вплинути стан складових навколишнього середовища або через ці складові, фактори, діяльність), передбаченої законодавством, а також неоприлюднення інформації, обов'язкове оприлюднення якої передбачено законами України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про оцінку впливу на довкілля», -

тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

Несвоєчасне внесення документів до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля згідно із Законом України «Про оцінку впливу на довкілля», обмеження доступу до інформації, внесеної до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля, -

тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Нерозкриття, порушення строків або порядку розкриття інформації у видобувних галузях відповідно до Закону України «Про забезпечення прозорості у видобувних галузях» -

тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до шістдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Надання завідомо неправдивих чи неповних відомостей про вплив на довкілля планованої діяльності, порушення встановлених законодавством вимог щодо здійснення оцінки впливу на довкілля, у тому числі порядку

інформування громадськості та порядку проведення громадського обговорення і врахування його результатів, -

тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб, громадян - суб'єктів підприємницької діяльності від п'ятдесяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян».

7. Визначено, що судовий контроль повинен спрямовуватись на забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів у повному та належному обсязі, що вимагає від її розпорядника не лише розміщення таких відомостей на офіційних засобах зв'язку (в тому числі інтернет-ресурсах), таким чином створюючи умови не лише для реалізації пасивної форми доступу, а і для супроводження такого поширення інформації належними роз'ясненнями. До обов'язків суду при розгляді та вирішенні спорів, пов'язаних із врегулюванням спорів у сфері доступу до інформації про стан використання природних ресурсів, віднесено: встановлення наявності чи відсутності перешкод у позивача для задоволення своїх інформаційних потреб шляхом ознайомлення з офіційно оприлюдненою інформацією; визначення можливості у позивача чи у особи, в інтересах якої подається позов, реалізації права на доступ до публічної інформації через офіційні державні реєстри (кадастри) чи офіційні інтернет-сторінки суб'єктів публічного управління; забезпечення реалізації права особи не лише на доступ до публічної інформації, а і необхідність надання додаткових роз'яснень про природоресурсну діяльність.

Обґрунтовано необхідність визначення категорії «зацікавленої громадськості» як суб'єкта, уповноваженого на подання публічно-правового спору з питань забезпечення захисту права на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів.

8. На підставі здійсненого аналізу результатів судової практики ЄСПЛ (справа «Дубецька та інші проти України» (Заява № 30499/03), «Дземюк проти України» (заява № 42488/02 від 04.09.2014 р.), «Гримковська проти України» (заява № 38182/03 21.07.2011 р. та ін.) визначено, що відповідно до

європейських нормативних стандартів право на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів розуміється як складова права людини не лише на безпечне довкілля, а і сприятливе, що обґрунтовує доцільність оприлюднення відомостей як про забруднення навколишнього природного середовища, так і здійснення експертного оцінювання співвідношення такого негативного впливу на тривалість життя людини, рівень онкозахворювань, врахування новітніх технологій із запровадження інновацій розвитку промисловості тощо.

9. Подолання існуючих проблем доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів пов'язується із встановленням нормативної регламентації критеріїв її оприлюднення на офіційних веб-сторінках розпорядників такої категорії відомостей. Реалізація такої пропозиції пов'язується із визначенням на законодавчому рівні строків оприлюднення інформації про стан використання природних ресурсів органами державної влади у сфері охорони навколишнього природного середовища, а також і розпорядників такої інформації (зокрема, такими є органи, уповноважені на ведення державних реєстрів природних ресурсів; суб'єкти господарювання, що використовують природні ресурси на підставі наданого дозволу (ліцензії)). З врахуванням вище зазначеного є необхідним внесення змін до Закону України «Про доступ до публічної інформації» шляхом його доповнення статтею 15-1 наступного змісту:

«Стаття 15-1. Оприлюднення інформації про стан використання природних ресурсів її розпорядниками

1. Інформація про стан використання природних ресурсів – це відомості про здійснення спеціального природокористування в межах виданих спеціальних дозволів та ліцензій, забруднення довкілля, а також визначення прогнозів розвитку природо-ресурсного потенціалу держави, що має бути відображено із врахуванням рівня захворюваності населення як складової системи прав людини, що забезпечують її природне існування та соціальне буття.

2. Інформація про стан використання природних ресурсів має оприлюднюватися один раз на рік не пізніше 1 січня року наступного за звітним роком.

3. Доступ до інформації про стан використання природних ресурсів може бути обмежено у частині відомостей, що містять дані, які характеризуються як інформація, що містить технічні та технологічні характеристики господарської діяльності (зокрема, технічні характеристики забудови об'єктів ядерної та атомної енергетики, хімічної промисловості тощо).

4. Доступ до інформації про стан використання природних ресурсів може бути обмежено на підставі обґрунтованої відповіді розпорядника інформації.

5. Оскарження рішення про відмову у наданні доступу до інформації про стан використання природних ресурсів можуть бути оскаржені до керівника розпорядника інформації, вищого адміністративного органу, а також у судовому порядку.

6. Правом оскарження відмови у наданні доступу до інформації про стан використання природних ресурсів володіють: фізичні та юридичні особи, права та інтереси яких порушено; зацікавлена громадськість як громадськість, на яку справляє або може справити вплив процес прийняття рішень з питань, що стосуються навколишнього середовища, або яка має зацікавленість в цьому процесі; для цілей даного визначення недержавні організації, які сприяють охороні навколишнього середовища та відповідають вимогам національного законодавства, вважаються такими, що мають зацікавленість».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- 1) Авер'янов В. Б., Андрійко О. Ф., Битяк Ю. П. Адміністративне право України. Академічний курс : підруч. для студ. юрид. спец. вищих навч. закл.: у 2 т. / за ред. В. Б. Авер'янова. Київ: Юридична думка, 2004. Т. 1: Загальна частина. 584 с.
- 2) Адміністративна відповідальність в Україні : навч. посіб. / Комзюк А. Т., Гуменюк В. А., Джагупов Г. В. [та ін.]; за заг. ред. А. Т. Комзюка. Харків: Видавництво Харківський Національний університет внутрішніх справ, 2007. 80 с.
- 3) Адміністративна процедура та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України / упоряд. В. П. Тимошук. Київ: Факт, 2003. 496 с.
- 4) Адміністративне право. Повний курс : підручник / В. Галуцько, П. Діхтієвський, О. Кузьменко, С. Стеценко та ін. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
- 5) Андрейцев В. І. Екологічне право і законодавство суверенної України: проблеми реалізації державної екологічної політики: монографія. Дніпро: Нац. гірничий ун-т, 2011. 373 с.
- 6) Андрейцев В. І. Екологічний ризик в системі правовідносин екологічної безпеки: проблеми практичної теорії. *Право України*. 1999. № 1. С. 62-69.
- 7) Афанасьев В.Г. Социальная информация и управление обществом. Москва: Политиздат, 1975. 408 с.
- 8) Балюк Г. І. Проблеми правового регулювання впровадження концепції сталого розвитку у вітчизняну освіту. *Університетські наукові записки* / Хмельниц. ун-т упр. та права, Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Ін-т законодавства Верхов. Ради України. 2012. № 1. С. 615–616.

- 9) Бандурка О. М., Тищенко М. М. Адміністративний процес : підруч. для вищих навч. закл. Київ: Літера ЛТД, 2002. 288 с.
- 10) Банчук О. Верховна Рада підтримала законопроект про адміністративну процедуру в першому читанні. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/oleksandr-banchuk-verhovna-rada-pidtrimala-zakonoproekt-pro-administrativnu-proceduru-v-pershomu-chitanni> (дата звернення: 01.11.2020).
- 11) Бахрах Д. Н. Особенности социального управления. *Правоведение*. 1972. № 2. С. 17-21.
- 12) Благодарний А. М. Особливості адміністративної відповідальності за правопорушення в інформаційній сфері. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. № 11. С. 123–126.
- 13) Блінова Г.О. Адміністративно-правові засади інформаційного забезпечення органів публічної адміністрації в Україні: актуальні питання теорії та практики: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2019. 545 с.
- 14) Бородін І. Л. Адміністративно-правові способи захисту прав та свобод людини і громадянина: монографія. Херсон : Вид-во «Олді-плюс», 2003. 218 с.
- 15) Брижко В.М. До питання застосування у правотворчості понять “інформація” та “дані”. *Правова інформатика*. 2005. № 4(8). С. 31-37.
- 16) Василенко Д. П., Маслак В. І. Законодавство провідних країн світу у сфері захисту інформації. *Вісник КДУ імені Михайла Остроградського*. 2010. № 2 (61). Ч. 1. С. 128–132.
- 17) Відкриті дані. Державне агентство з питань електронного урядування. URL: <https://www.e.gov.ua/ua/projects/opendata> (дата звернення: 01.11.2020).
- 18) Власенко Д. О. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів публічної адміністрації з надання адміністративних послуг: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2016. 222 с.

- 19) Вовчук М. М. Методи і процедури класифікації адміністративних деліктів. *Адміністративне право і процес*. 2012. № 2. URL: <http://applaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/2-2-2012/item/48-metody-i-protsedury-klasyfikatsiyi-administratyvnykh-deliktiv-vovchuk-m-m> (дата звернення: 01.11.2020).
- 20) Впровадження електронного голосування: основні аспекти. URL: <https://www.idea.int/sites/default/files/publications/introducing-electronic-voting-essential-considerations-UK.pdf> (дата звернення: 01.11.2020).
- 21) Гаврилов О. А. Курс правовой информатики: учебник для вузов. Москва: Издательство НОРМА-ИНФРА, М. 2000. 432 с.
- 22) Галуцько В. В. Публічний інтерес в адміністративному праві. *Форум права*. 2010. Вип. 4. С. 178–182. URL: <http://www.nbuuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-4/10gvvvar.pdf> (дата звернення: 01.11.2020).
- 23) Гетьман А. П. Процедури реалізації матеріальних норм у галузі екологічного контролю. *Вісник Академії правових наук України*. 1999. № 2. С. 86–92.
- 24) Гірничий закон України: Відомості Верховної Ради України. 1999. № 50. ст.433
- 25) Глушков В.М. Основы безбумажной информатики. Москва, 1982. 552 с.
- 26) Голосніченко І. П., Черненко Л. М. Правовий інститут адміністративного оскарження в регулюванні діяльності органів державної реєстрації актів цивільного стану. URL: http://irbis-nbuuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/VKPI_soc_2012_2_25.pdf (дата звернення: 01.11.2020).
- 27) Городов О. А. Основы информационного права России: учебное пособие. Москва: Юрид. центр Пресс, 2003. 305 с.

- 28) Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18. № 19-20. № 21-22. ст.144
- 29) Гоштинар С. Сучасні цілі Державного земельного кадастру та їх науково-практична актуальність. *Актуальні проблеми державного управління*. 2011. №2. С. 69-73.
- 30) Григор'єв В. А. Поляризація інтересів у системі публічної влади: конституційно-правові аспекти. *Часопис Київського університету права*. 2009. № 2. С. 76–83.
- 31) Денисова О. С. Роль преси у правовому інформуванні громадян України: дис. ... канд. юрид.наук: 12.00.01. Донецьк, 2003. 176 с.
- 32) Демський Е. Ф. Адміністративне процесуальне право України: навч. посібник для вузів. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 495 с.
- 33) Державне управління в Україні / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. Київ: Юрінком Інтер, 1999. 437 с.
- 34) Деякі питання оптимізації системи центральних органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 травня 2020 року № 425. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/425-2020-п#Text> (дата звернення: 01.11.2020).
- 35) Директива 95/46/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 24 жовтня 1995 року. "Про захист фізичних осіб при обробці персональних даних і про вільне переміщення таких даних". *Інформація і право*. 2013. № 3. С. 152-171. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_242/print1359106886760987 (дата звернення: 01.11.2020).
- 36) Директива 97/66/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 15 грудня 1997 року "Про обробку персональних даних і захист прав осіб у телекомунікаційному секторі". *Правова інформатика*. 2004. № 3. С.

- 76-84. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_243 (дата звернення: 01.11.2020).
- 37) Діденко Т. І. До проблеми співвідношення публічних та приватних інтересів у врегулювання екологічних відносин. *Актуальні проблеми публічного та приватного права*: тези доп. IV Міжнар. наук.-пр. конф. (25 жовтня 2013 р.). Запоріжжя: КПУ, 2013. С. 98–99.
- 38) Діхтієвський В.П. Адміністративно-правові засади реалізації доступу до інформації про стан використання природних ресурсів. *Юридичний бюлетень*. 2020. № 13. С.111-117.
- 39) Діхтієвський В.П. Державні природоресурсні кадастри як форма доступу до публічної інформації. *Юридичний бюлетень*. 2020. № 15. С. 81-84.
- 40) Діхтієвський В.П. До питання дискреційних повноважень державних органів, передбачених правовими актами Естонської Республіки та України. *Адміністративний акт: теорія та практика*: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 9 жовтня 2017 року). За редакцією д.ю.н., професора В.М. Бевзенка. Київ: ВД «Дакор», 2018. С. 70-74.
- 41) Діхтієвський В.П. Забезпечення доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів: стан та перспективи правового регулювання. *Новітні тенденції розвитку адміністративного права як науки, навчальної дисципліни та галузі права* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 23 вересня 2020 р. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. С. 69-73.
- 42) Діхтієвський В.П. Інформація як об'єкт правовідносин. *Вісник Запорізького національного університету. Серія. Юридичні науки*. 2020. Випуск 3. С. 84-90.
- 43) Діхтієвський В.П., Невмержицький Є.В. Повноваження суб'єктів публічного управління у сфері протидії корупції в Україні: проблеми

- боротьби та механізми посилення. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2018. № 3. С. 59-65.
- 44) Діхтієвський В.П. Нормативно-правові засади доступу до інформації про стан використання природних ресурсів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 4. С. 19-24.
- 45) Діхтієвський В.П. Форми доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів. *Правова освіта та правова наука в умовах сучасних трансформаційних процесів: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 20 листопада 2020 р.)*. Запоріжжя: ЗНУ, 2020. С. 66-69.
- 46) Дурман М. О., Тохтарова І. М. Відкриті дані як інструмент інформаційного забезпечення прозорості публічної влади. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2017. № 1. URL: nbuv.gov.ua/j-pdf/Ttpdu_2017_1_15.pdf (дата звернення: 01.11.2020).
- 47) Електронне урядування: навч. посібник / Семенченко А. І. [та ін.]. Херсон: Грані, 2014. 391 с.
- 48) Загальна Декларація прав людини: прийнята 10 грудня 1948 року. *Голос України*. 2008. № 236. 10 грудня
- 49) Загальна декларація прав людини 1948 р. Інформаційне законодавство: зб. законодав. актів: у 6 т. / за заг. ред. Ю. С. Шемшученка, І. С. Чижа. Київ: Юрид. думка, 2005. Т. 5: Міжнародно-правові акти в інформаційній сфері. С. 5–17.
- 50) Закупень Т. В., Соболев С. Ю. Информация и ее правовое регулирование. *Журнал российского права*. 2004. № 1. С. 34-37.
- 51) Заярний О. А. Класифікація адміністративних інформаційних правопорушень як метод наукового дослідження адміністративної делікатності та інструмент удосконалення адміністративно-деліктного законодавства. *Адміністративне право і процес*. 2014. № 4 (10). С. 80–100.

- 52) Звіт судів першої інстанції про розгляд справ в порядку адміністративного судочинства за 2014 рік та за перше півріччя 2015 року. URL: <http://court.gov.ua> (дата звернення: 01.11.2020).
- 53) Звіт судів першої інстанції про розгляд справ в порядку адміністративного судочинства за 2015 рік та за перше півріччя 2016 року. URL: <http://court.gov.ua> (дата звернення: 01.11.2020).
- 54) Звіт судів першої інстанції про розгляд справ в порядку адміністративного судочинства за 2018 рік. URL: <http://court.gov.ua> (дата звернення: 01.11.2020).
- 55) Звіт судів першої інстанції про розгляд справ в порядку адміністративного судочинства за 2019 рік. URL: <https://data.gov.ua/dataset/a40f55e4-f8c0-469a-9b38-56ae00611adf/resource/97efb1c0-7c25-45a8-b3df-8526b8b61682> (дата звернення: 01.11.2020).
- 56) Земельний кодекс України: Закон України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 3-4. Ст. 27.
- 57) Золотухіна Л. О. Міжнародні та національні стандарти забезпечення реалізації та захисту публічного інтересу. *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. № 3. С. 133-136.
- 58) Золотухіна Л.О. Публічний інтерес як адміністративно-правова категорія: дис.... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя: ЗНУ, 2019. 486 с.
- 59) Золотухіна Л. О. Сутність адміністративно-правової категорії «публічний інтерес»: постановка проблеми. *Чинники розвитку юридичних наук у XXI столітті* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Дніпро, 4-5 листопада 2016 р. Дніпро: ГО «Правовий світ», 2016. С.90-92.

- 60) Іванченко О.Ю. Адміністративно – правовий аспект надання судових послуг в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя: ЗНУ, 2018. 214 с.
- 61) Іващенко О. Ю. Оскарження адміністративних послуг у Великій Британії та Україні (порівняльно-правовий аналіз): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Київ, 2012. 20 с.
- 62) Йоганесбурзькі принципи. Національна безпека, свобода висловлювань і доступ до інформації. URL: <http://library.khpg.org/index.php?id=944255597> (дата звернення: 01.11.2020).
- 63) Кадникова Г.В. Адміністративні процедури як елемент правового режиму доступу до публічної інформації. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. № 3. С. 75–80.
- 64) Кадникова Г.В. Правовий режим доступу до публічної інформації: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя: ЗНУ, 2019. 267 с.
- 65) Кадникова Г.В. Правове регулювання режиму доступу до публічної інформації. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 4. С. 116–121.
- 66) Каракаш І.І. Природноресурсове право України. Підручник. Київ: Істина, 2005. 376 с.
- 67) Кобецька Н. Р. Дозвільне та договірне регулювання використання природних ресурсів в Україні: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.06. Київ, 2016. 424 с.
- 68) Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 6 липня 2005 року № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36. № 37. Ст. 446.
- 69) Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року. № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст.1122.

- 70) Кодекс України про адміністративні правопорушення: Науково-практичний коментар / за заг. ред. А.С. Васильєва, О.І. Миколенка. Харків: ТОВ «Одіссей», 2010. 1024 с.
- 71) Коліушко І. Б. Виконавча влада та проблеми адміністративної реформи в Україні: монографія. Київ: Факт, 2002. 260 с.
- 72) Колпаков В. К., Коломоєць Т. О. Вступ до навчального курсу «Адміністративне право України»: навч. лекція. Київ: ІнЮре, 2014. 240 с.
- 73) Колпаков В. К. Становлення і розвиток законодавства про адміністративну відповідальність. *Науковий вісник Київського нац. ун-т. внутр. справ*: наук.-теор. журнал. 2010. № 2. С. 8–16.
- 74) Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля: ратифікована Законом № 832-XIV від 6 липня 1999 р. *Правове регулювання інформаційної діяльності в Україні*: станом на 1 січня 2001 р. / упоряд. С. Е. Демський; відп. ред. С. П. Павлюк. Київ: Юрінком Інтер, 2001. С. 62–67.
- 75) Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: ратифікована Законом України № 475/97-ВР від 17 липня 1997 р. *Офіційний вісник України*. 1998. № 13, № 32.
- 76) Конвенція про кіберзлочинність від 23.11.2001 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_575 (дата звернення: 01.11.2020).
- 77) Конституція США. Свобода слова. Рішення Верховного Суду США / пер. з англ.; під. ред. Морін Гарісон та Стіва Гілберта. Київ: Оптима, 2004. 252 с.
- 78) Конституція України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
- 79) Конституции государств Европейского Союза / под общ. ред. Л. А. Окунькова. Москва: Инфра-М, 1997. 803 с.

- 80) Конституция Франции 1795 г. Документы истории Великой французской революции / отв. ред. А. В. Адо. Москва: Изд-во Моск. ун-та, 1990. Т. 1. С. 314–349.
- 81) Конституция Франции 1958 года с изменениями, внесенными 23 июля 2008 года. URL: https://www.conseil-constitutionnel.fr/sites/default/files/as/root/bank_mm/constitution/constitution_russe_version_aout2009.pdf (дата звернення: 01.11.2020).
- 82) Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 р. № 649-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-%D1%80#Text> (дата звернення: 01.11.2020).
- 83) Концепції розвитку електронної демократії в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08 листопада 2017 р. № 797-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/797-2017-%D1%80#Text> (дата звернення: 01.11.2020).
- 84) Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 01.11.2020).
- 85) Копылов В. А. Информационное право. Москва: Юристъ, 1997. 472 с.
- 86) Костицький В. Екологічна функція держави та економіко-правовий механізм охорони довкілля. *Право України*. 2004. № 1. С. 147–148.
- 87) Коваленко Л. П. Деякі питання щодо систематизації інформаційного законодавства *Теорія і практика правознавства*. 2013. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2013_1_17 (дата звернення: 01.11.2020).

- 88) Коваленко Л. П. Інформаційне право України: проблеми становлення та розвитку: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2014. 419 с.
- 89) Коваленко Л.П., Правовий захист громадян на доступ до інформації. *Інформація і право*. 2015.№2. С. 26-31.
- 90) Коваленко Н. В. Теорія адміністративно-правових режимів: монографія. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 432 с.
- 91) Короткова П. Е. Становление, развитие и функционирование института адвокатской тайны: на примере России и ряда зарубежных стран: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11. Москва, 2009. 27 с. URL: <http://law.edu.ru/book/book.asp?bookID=1374578> (дата звернення: 01.11.2020).
- 92) Кудрявцев Ю. В. Нормы права как социальная информация. Москва, 1981. 144 с.
- 93) Кузьменко О. В. Структура адміністративного процесу: оновлення виміру. *Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених*: зб. наук. праць: у 2 ч. Сімферополь : Кримський юрид. ін-т Харківського ун-ту внутр. справ; ПП «Ельїньо», 2005. Ч. 1. С. 117–121.
- 94) Кузьменко О. В. Теоретичні засади адміністративного процесу : монографія. Київ: Атіка, 2005. 352 с.
- 95) Лагода О. С. Адміністративна процедура: теорія і практика застосування: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Ірпінь, 2007. 21 с.
- 96) Легеза Ю. О. Адміністративно-правові засади публічного управління у сфері використання природних ресурсів: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя: ЗНУ, 2018. 512 с.
- 97) Легеза Ю. О. Адміністративно-правові методи публічного управління у сфері використання природних ресурсів. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 5. С. 111–115.

- 98) Легеза Ю.О., Колпаков В.К., Коломоець Т.О. Довкілля як об'єкт адміністративно-правової охорони *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 1. С. 300-302 .
- 99) Легеза Ю. О. Оскарження результатів діяльності суб'єктів публічного управління сферою використання природних ресурсів. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2016. № 5. С. 59–64.
- 100) Легеза Ю. О. Становлення і розвиток нормативно-правового регулювання екологічної діяльності в Україні. *Пріоритети розвитку юридичної науки в XXI столітті* : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 8-9 квітня 2016 р.). Харків : Східноукраїнська наукова юридична організація, 2016. С. 33–35.
- 101) Легеза Ю. О. Участь громадськості в публічному управлінні у сфері використання природних ресурсів. *Право та державне управління*. 2017. № 2. С. 62–69.
- 102) Ловцов Д.А. Информационные правоотношения: особенности и продуктивная классификация. *Информационное право*. 2009. № 1. С. 3-6.
- 103) Лученко Д. В. Механізм оскарження в адміністративному праві: теоретичні й прикладні аспекти: монографія. Харків: Право, 2017. 440 с.
- 104) Максименко Ю. Є. Щодо структури інформаційного кодексу України. URL: <http://goal-int.org/shhodo-strukturi-informacijnogo-kodeksu-ukraini/> (дата звернення: 01.11.2020).
- 105) Мендел Т. Типовий закон про суспільне мовлення. Артикль 19. Київ, 2010. 15 с.
- 106) Методичні рекомендації «Оцінка ризику для здоров'я населення від забруднення атмосферного повітря», затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я від 13.04.2007 р. № 184. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/98354___98354 (дата звернення: 01.11.2020).

- 107) Міжнародний пакт про громадянські і політичні права : прийнято 16 грудня 1966 року Генеральною Асамблеєю ООН. Док. ООН A/RES/2200 A (XXI); ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР N 2148—VIII (2148—08) від 19.10.73). URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_043 (дата звернення: 01.11.2020).
- 108) Місія і стратегія. URL: <https://mepr.gov.ua/content/misiya-ta-strategiya.html> (дата звернення: 01.11.2020).
- 109) Модельний закон про свободу інформації міжнародної неурядової організації «Артикль 19». *Міжнародні стандарти забезпечення свободи вираження поглядів*: зб. публікацій Артиклю 19 / за ред. Т. Шевченка, Т. Олексюк. Київ: Фенікс, 2008. 224 с.
- 110) Моніторинг забезпечення міськими радами доступу до публічної інформації *Центр політичних студій та аналітики*. URL: <http://www.cpsa.org.ua/vydannya/monitorynh-zabezpechennya-miskumy-radamy-dostupu-do-publichnojiinformatsiji/> (дата звернення: 01.11.2020).
- 111) Огородов Д.В. Правовые отношения в информационной сфере: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.14. Москва, 2002. 25 с.
- 112) Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства від 22 липня 2000 року. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=998_163 (дата звернення: 01.11.2020).
- 113) Орхуська конвенція URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_015#Text (дата звернення: 01.11.2020).
- 114) Основи інформаційного права України: навч. посіб.; за ред. М.Я. Швеця, Р.А. Калюжного. Київ: Знання, 2004. 274 с.
- 115) Основні положення Закону України «Про доступ до публічної інформації» в контексті інформації про стан довкілля: посібник для суб'єктів господарювання. МБО «Екологія – Право - Людина». URL:

- http://epl.org.ua/wp-content/uploads/2015/05/1129_EPL_Buklet_001_Inkl_Cover.pdf (дата звернення: 01.11.2020).
- 116) Офіційні статистичні дані інформаційної системи «Єдиний реєстр судових рішень». URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua> (дата звернення: 01.11.2020).
- 117) Петрова Т.Л. Историко-правовые аспекты принятия первой Конституции Норвегии 17 мая 1814 года. *Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена*. 2006. №5. С. 95-100.
- 118) Питання розпорядження геологічною інформацією: Постанова Кабінету Міністрів України від 7 листопада 2018 р. № 939. *Офіційний вісник України*. 2018. № 91. Ст. 3019.
- 119) План дій «Україна – Європейський Союз». Європейська політика сусідства: схвалено Кабінетом Міністрів України 12.02.2005 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_693/print 1390908416635159 (дата звернення: 01.11.2020).
- 120) Помазуев А. Е. Административные процедуры доступа граждан к публичной информации: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.14. Москва, 2007. 249 с.
- 121) Попов Л. Л. Административное право и административная деятельность органов внутренних дел. Москва: Академия МВД СССР, 1990. 429 с.
- 122) Постанова Верховного Суду від 18 квітня 2018 року № 367/3673/15-а. URL: www.reyestr.court.gov.ua/Review/73532464 (дата звернення: 01.11.2020).
- 123) Постанова Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду від 03 липня 2019 року № 826/3969/16. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/82819949> (дата звернення: 01.11.2020).

- 124) Постанова Львівського апеляційного адміністративного суду від 11 лютого 2015 року № 876/14017/13. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42747992> (дата звернення: 01.11.2020).
- 125) Постанова Третього апеляційного адміністративного суду від 28 лютого 2019 року № 804/2944/18(ЗП/0840/170/18). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/80196884> (дата звернення: 01.11.2020).
- 126) Постанова Центрального апеляційного господарського суду від 25.06.2020 року № 904/4470/19. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/90229627> (дата звернення: 01.11.2020).
- 127) Потреба часу – створення Інформаційного кодексу України. URL: http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=70301&cat_id=64654 (дата звернення: 01.11.2020).
- 128) Правдюк С. А. Класифікація інформаційних правопорушень. *Порівняльно-аналітичне право*. 2013. № 4. С. 209–211.
- 129) Природні ресурси: Дніпропетровська обласна державна адміністрація. URL: <http://adm.dp.gov.ua/OBLADM/obl dp.nsf/document.xsp?id=A3078D6BCA CAA956C2256FE4004A633E> (дата звернення: 01.11.2020).
- 130) Про адміністративні правопорушення в Україні у 2014 – 2019 роках. Статистичний збірник. Київ. 2014–2019. Державна служба статистики України. URL: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Arhiv_u/15/Arch_ap_bl.htm (дата звернення: 01.11.2020).
- 131) Про адміністративну процедуру: проект Закону України від 14.05.2020 р. № 3475 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68834 (дата звернення: 01.11.2020).

- 132) Про адміністративну процедуру: проект Закону України від 28 грудня 2018 року. № 9456 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=65307 (дата звернення: 01.11.2020).
- 133) Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 06.10.2016 № 1664-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 47. ст.798
- 134) Про видавничу справу: Закон України від 5 червня 1997 р. № 318/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 32. Ст. 206.
- 135) Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 року № 3477-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 30. ст.260
- 136) Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань забезпечення та безперешкодної реалізації права людини на свободу слова: Закон України від 3 квітня 2003 року № 676-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 28. Ст.214.
- 137) Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про інформацію» та Закону України «Про доступ до публічної інформації»: Закон України від 27 березня 2014 року № 1170-VII. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 22. ст. 816.
- 138) Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення процедури реабілітації жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років: Закон України від 13 березня 2018 року № 2325-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2018. № 20. ст.189.
- 139) Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо встановлення відповідальності за порушення законодавства про державну таємницю: Закон України від 21 вересня 1999 року № 1080-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 49. Ст.429.

- 140) Про Державний земельний кадастр: Закон України від 7 липня 2011 року № 3613-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 8. Ст.61.
- 141) Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 4. Ст.43.
- 142) Про державну таємницю: Закон України від 21 січня 1994 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 16. Ст. 93.
- 143) Про додаткові заходи із забезпечення відкритості діяльності органів державної влади: Указ Президента України від 1 серпня 2002 р. № 683/2002. *Офіційний вісник України*. 2002. № 31. С. 192. Ст. 1463.
- 144) Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років: Закон України від 9 квітня 2015 року № 316-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 26. ст.218.
- 145) Про доступ громадськості до інформації, що є в розпорядженні державних органів, та свободу інформації: Рекомендація № 854 (1979 р.) Парламентської Асамблеї Ради Європи. URL: <http://cedem.org.ua/library/rekomendatsiya-854-1979-pro-dostup-gromadskosti-do-derzhavnoyi-dokumentatsiyi-ta-svobodu-informatsiyi/> (дата звернення: 01.11.2020).
- 146) Про доступ до інформації, що знаходиться у розпорядженні державних органів: Рекомендація № R (81) 19 Комітету Міністрів Ради Європи 1981 р. URL: <http://cedem.org.ua/library/re81-19-pro-dostup-do-informatsiyi-shho-znahodytsya-u-rozporядzhenni-derzhavnyh-organiv/> (дата звернення: 01.11.2020).
- 147) Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 року № 2939-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 32. Ст. 314.
- 148) Про доступ до судових рішень: Закон України від 22 грудня 2005 року № 3262-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 15. Ст. 128.

- 149) Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні: Закон України від 16 листопада 1992 р. № 2782-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 1. Ст. 1.
- 150) Про забезпечення прозорості у видобувних галузях: Закон України від 18 вересня 2018 року № 2545-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2018. № 44. ст.354
- 151) Про затвердження Вимог до переліку та змісту документів для надання експертного висновку про рівень надзвичайної ситуації: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 04.09.2014р. № 905. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1193-14#Text> (дата звернення: 01.11.2020).
- 152) Про затвердження граничних норм витрат на копіювання або друк документів, що надаються за запитом на інформацію: постанова Кабінету Міністрів України від 13.07.2011 р. № 740. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/740-2011-п#Text> (дата звернення: 01.11.2020).
- 153) Про затвердження Методичних рекомендацій з розрахунку та узагальнення індикаторних показників моніторингу якості питної води та стану питного водопостачання: наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 4 березня 2013 року № 78. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN85472.html (дата звернення: 01.11.2020).
- 154) Про затвердження Положення про державну систему моніторингу довкілля: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 березня 1998 року № 391. *Офіційний вісник України*. 1998. № 13. Ст.91.
- 155) Про затвердження Порядку адміністрування Державного земельного кадастру: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2012 року № 836. *Офіційний вісник України*. 2013. № 8.

- 156) Про затвердження Порядку інформаційної взаємодії між Державним земельним кадастром, іншими кадастрами та інформаційними системами: Постанова Кабінету Міністрів України від 3 червня 2013 р. № 483. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/483-2013-п#n10> (дата звернення: 01.11.2020).
- 157) Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 травня 2011 року № 615. *Офіційний вісник України*. 2011. № 45. Ст. 1832.
- 158) Про затвердження Порядку охорони геодезичних пунктів : Постанова Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 836. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/836-2017-п#Text> (дата звернення: 01.11.2020).
- 159) Про затвердження Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля та Порядку ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля: Постанова Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 року № 1026. *Офіційний вісник України*. 2018. № 2. Стаття 58.
- 160) Про затвердження Порядку функціонування національної системи оцінки антропогенних викидів та абсорбції парникових газів, які не регулюються Монреальським протоколом про речовини, що руйнують озоновий шар: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 квітня 2006 року № 554. *Офіційний вісник України*. 2006 р. № 17. Стаття 1266.
- 161) Про затвердження Типової інструкції про порядок ведення обліку, зберігання, використання і знищення документів та інших матеріальних носіїв інформації, що містять службову інформацію: Постанова Кабінету Міністрів України від 19 жовтня 2016 р. № 736. *Офіційний вісник України*. 2016. № 85. С. 102. Ст. 2783

- 162) Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 5 липня 1994 р. № 80/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 31. Ст. 286.
- 163) Про захист персональних даних: Закон України від 1 червня 2010 р. № 2297-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 34. Ст. 481.
- 164) Про звернення громадян: Закон України від 2 жовтня 1996 р. № 393/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 47. Ст. 256.
- 165) Про екологічну експертизу : Закон України від 09 лютого 1995 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/45/95-вр#Text> (втратив чинність).
- 166) Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 року № 2657-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 48. Ст. 650.
- 167) Про нафту і газ: Закон України від 12 липня 2001 року № 2665-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 50. Ст.262.
- 168) Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2018. № 31. Ст. 241.
- 169) Про національну інфраструктуру геопросторових даних: Закон України 13 квітня 2020 року № 554-IX. *Офіційний вісник України*. 2020. № 38. Ст. 1237.
- 170) Про об'єкти підвищеної небезпеки: Закон України від 18 січня 2001 року. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/T012245?an=1045&ed=2014_04_09 (дата звернення: 01.11.2020).
- 171) Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2019. № 16. ст.70.
- 172) Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки: Закон України від 9 січня 2007 р. № 537-V. *Відомості Верховної Ради України*. 2007. № 12. Ст. 102.

- 173) Про особливості доступу до інформації у сферах постачання електричної енергії, природного газу, теплопостачання, централізованого постачання гарячої води, централізованого питного водопостачання та водовідведення: Закон України від 10 грудня 2015 року № 887-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 4. Ст.42.
- 174) Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 року № 1264-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. ст.546.
- 175) Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23 травня 2017 року № 2059-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 29. Ст.315.
- 176) Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці : постанова Кабінету Міністрів України від 9 серпня 1993 р. № 611. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/611-93-п#Text> (дата звернення: 01.11.2020).
- 177) Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації: Закон України від 23 вересня 1997 р. № 539/97-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/539/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 01.11.2020).
- 178) Про порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 4 січня 2002 р. *Офіційний вісник України*. 2002. № 2. С. 234. Ст. 57.
- 179) Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів №№ 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Закон України від 17 липня 1997 р. № 475/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 40. Ст. 263.
- 180) Про ратифікацію Конвенції про оцінку впливу на навколишнє природне середовище у транскордонному аспекті: Закон України від

- 19.03.1999 № 534-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 18. Ст.153.
- 181) Про ратифікацію Протоколу про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє природне середовище у транскордонному аспекті» від 01.07.2015 № № 562- VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 32. Ст. 319.
- 182) Про реалізацію експериментального проекту із запровадження проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами шляхом електронних торгів: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2018 р. № 848. *Офіційний вісник України*. 2018. № 86. Ст. 2826.
- 183) Про судовий збір: Закон України від 8 липня 2011 р. № 3674-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 14. Ст. 8.
- 184) Про телебачення та радіомовлення: Закон України 21 грудня 1993 р. № 3759-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 10. Ст. 43.
- 185) Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 року № 776/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-вр#Text> (дата звернення: 01.11.2020).
- 186) Публічна кадастрова карта. URL: https://map.land.gov.ua/?cc=3461340.1719504707,6177585.367221659&z=6.5&l=kadastr&bl=ortho10k_all (дата звернення: 01.11.2020).
- 187) Рассолов М.М. Информационное право / М.М. Рассолов. Москва, 1999. 312 с.
- 188) Регіональні доповіді про стан навколишнього природного середовища у 2016 році. *Офіційний сайт Міністерства екології та природних ресурсів*. URL: <https://menr.gov.ua/news/31778.html> (дата звернення: 01.11.2020).
- 189) Рейдерство через Держгеокадастр: як запобігти та зберегти землю? URL: <https://agravery.com/uk/posts/show/rejderstvo-cerez->

- derzgeokadastr-ak-zapobigti-ta-zberegiti-zemlu (дата звернення: 01.11.2020).
- 190) Романко С.М. Теоретичні засади права на екологічну інформацію. *Теорія і практика правознавства*. 2014. Вип. 2 (6). С. 1-13.
- 191) Савченко С. В. Співвідношення приватних і публічних інтересів: досвід України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2013. № 3–2. С. 53–57.
- 192) Савчишкин Д. Б. Административная ответственность в области связи и информатизации: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 2011. 16 с.
- 193) Семилетов С. И. Информация как особый нематериальный объект права. *Государство и право*. 2000. № 5. С. 67–74.
- 194) Скляр И.А. Административная ответственность и проблемы прав человека в России. *Вестник ННГУ. Серия Право*. 1998. № 1. С. 93-103.
- 195) Словарь иностранных слов. 14-е изд., испр. Москва, 1987. 608 с.
- 196) Система відкритих даних в дії: Уряд відкриває понад 300 реєстрів та наборів даних. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=248569951 (дата звернення: 01.11.2020).
- 197) Соціологічні опитування. *Центр Разумкова*. URL: <http://razumkov.org.ua/ukr/socpolls.php> (дата звернення: 01.11.2020).
- 198) Справа «Гримковська проти України»: Рішення Європейського Суду з прав людини від 21 липня 2011 року № 38182/03. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_729#Text (дата звернення: 01.11.2020).
- 199) Справа «Дземюк проти України»: Рішення Європейського Суду з прав людини від 4 вересня 2014 року № 42488/02. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_a51#Text (дата звернення: 01.11.2020).

- 200) Справа «Дубецька та інші проти України»: Рішення Європейського Суду з прав людини від 10 лютого 2011 року № 30499/03. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_689#Text (дата звернення: 01.11.2020).
- 201) Справа Sdružení Jihočeské Matky'. Співдружність матерів Південної Чехії проти Чеської Республіки. Рішення Європейського суду з прав людини щодо доступу до інформації 10 липня 2006 року № 19101/03 / За заг. редакцією Шевченко Т.С., Розкладай І.Є. К.: Москаленко О.М., 2014. 200 с.
- 202) Страсбурзька конвенція про захист осіб стосовно автоматизованої обробки даних особистого характеру від 28 січня 1981 року. URL: <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/PDF/Ukrainian/108-Ukrainian.pdf> (дата звернення: 01.11.2020).
- 203) Стрелець Т.О. Судова практика у справах зі спорів, що виникають у відносинах із забезпечення доступу до екологічної інформації. «Судовий захист природного довкілля та екологічних прав»: матеріали Міжнародного судового форуму (м. Київ, 7 листопада 2019 року) : Збірник матеріалів. Київ, 2019. С. 91-97.
- 204) Стефанчук Р. О. Особисті немайнові права фізичної особи (поняття, зміст, система, особливості здійснення та захисту): монографія / відп. ред. Я. М. Шевченко. Київ: КНТ, 2008. 626 с.
- 205) Стеценко С.Г. Сучасний погляд на предмет адміністративного права. *Публічне право*. 2016. №1. С. 20-26.
- 206) Стоєцький О. В. Адміністративна відповідальність за порушення у сфері інформаційної безпеки України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.07. Запоріжжя, 2013. – 19 с.
- 207) Стокгольмська конвенція про стійкі органічні забруднювачі. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_a07#Text (дата звернення: 01.11.2020).

- 208) Студеникина М. С. Состав административного проступка. Ученые записки ВНИИСЗ. 1968. № 15. 134 с.
- 209) Тернущак М. М. Зміст категорії «публічний інтерес» в адміністративно-судочинському провадженні. *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. № 4. С. 282-283. URL: http://www.pap.in.ua/4_2015/86.pdf (дата звернення: 01.11.2020).
- 210) Тимошук В. П. Процедура прийняття адміністративних актів: питання правового регулювання: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2009. 214 с.
- 211) Тихомиров Ю. А. Публичное право. Москв: БЕК, 1995. 496 с.
- 212) Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. База даних «Законодавство України». URL:http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 01.11.2020).
- 213) Улютіна О. А. Адміністративно-правові засади охорони навколишнього природного середовища та природокористування: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2011. 209 с.
- 214) Фрицький О.Ф., Лобянська Л.Л. Співідношення конституційно-правової відповідальності. *Актуальні проблеми держави і права*. 2003. №3. С. 27-30.
- 215) Харечко І. З. Доступ до публічної інформації в умовах інформаційного суспільства: поняття, механізми. *Інформаційне забезпечення трансформаційного співробітництва України*: матеріали I Міжнарод. наук.-практ. Інтернет-конф. (м. Луцьк, 14–15 травня 2013 р.): у 2 т. / за заг. ред. А. М. Митко. Луцьк: Межа-Друк, 2013. Т. 1. С. 114–120.
- 216) Хоменко А. В. Поняття, ознаки та види публічно-правових спорів у сфері використання природних ресурсів. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2017. №4. Ч. 1. С. 152-157.

- 217) Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. ст.356
- 218) Шемшученко Ю. С., Погорілко В. Ф. Адміністративно-правова охорона природи Української РСР. Київ: Наук. думка, 1973. 128 с.
- 219) Шемшученко Ю. С. Інформаційне законодавство: зб. законодавчих актів: у 6-ти тт. / Ю. С. Шемшученко, І. С. Чиж, В. Ф. Погорілко та ін.; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Державний комітет телебачення і радіомовлення України; Ю. С. Шемшученко (заг. ред.), І. С. Чиж (заг. ред.). Київ: Юридична думка, 2005. Т. 4: Інформаційне законодавство країн Європи і Азії. 384 с.
- 220) *Шемшученко Ю. С.* Правовые проблемы экологии. К., 1989. 231 с.
- 221) Що не так з екологією в Україні? URL: <https://www.dw.com/uk/що-не-так-з-екологією-в-україні-відео/a-53895782> (дата звернення: 01.11.2020).
- 222) Шепель М.А. Адміністративні спори у сфері захисту права людини на безпечне довкілля: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2020. 233 с
- 223) Шепель М.А. Забезпечення права на доступ до екологічної інформації як предмет адміністративного позову. *Актуальні питання правової теорії та юридичної практики: матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (м. Одеса, 12-13 серпня 2016 р.). Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2016. С. 96-97.
- 224) Шишко В. Й. Міжнародний досвід реалізації права доступу громадян до публічної інформації. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія юридична. 2016. Вип. 2. С. 235–244.
- 225) Щодо забезпечення адміністрування плати за землю: лист Державної фіскальної служби України від 13.07.2017 р. № 18473/7/99-

- 99-12-02-03-17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v8473872-17#Text> (дата звернення: 01.11.2020).
- 226) Юридична енциклопедія: в 6 т. / Редкол.: Ю.С.Шемшученко (голова редкол.) та ін. К.: «Укр. енцикл.», 2001. Т.3: К-М. 792 с.
- 227) Яковлева А., Афонська Т. Сучасний тлумачний словник української мови. Київ: А-Я, 2017. 677 с.
- 228) Constitution de 1958, Ve République – 4 octobre 1958. URL: <http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/la-constitution/la-constitution-du-4-octobre-1958/texte-integral-de-la-constitution-de-1958.5074.html> (дата звернення: 01.11.2020).
- 229) Dikhtiiievskyi V.P. Information on the use of natural resources as a component of the right of access to public information. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2020. № 2. P. 104-110.
- 230) Cours de droit constitutionnel: présentation de l'histoire constitutionnelle de la France. URL: <http://www.droitconstitutionnel.net/cours-histoire.htm> (дата звернення: 01.11.2020).
- 231) Council of Europe Convention on Access to Official Documents CETS № 205 URL: http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/205?_coeconventions_WAR_coeconventionsportlet_languageId=ru_RU (дата звернення: 01.11.2020).

ДОДАТКИ

Додаток А

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ, В ЯКИХ ОПУБЛІКОВАНІ ОСНОВНІ НАУКОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Діхтієвський В.П., Невмержицький Є.В. Повноваження суб'єктів публічного управління у сфері протидії корупції в Україні: проблеми боротьби та механізми посилення. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2018. № 3. С. 59–65.
2. Dikhtiiievskiy V.P. Information on the use of natural resources as a component of the right of access to public information. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2020. № 2. P. 104–110.
3. Діхтієвський В.П. Нормативно-правові засади доступу до інформації про стан використання природних ресурсів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 4. С. 19–24.
4. Діхтієвський В.П. Інформація як об'єкт правовідносин. *Вісник Запорізького національного університету. Серія. Юридичні науки*. 2020. Вип. 3. С. 84–90.
5. Діхтієвський В.П. Адміністративно-правові засади реалізації доступу до інформації про стан використання природних ресурсів. *Юридичний бюлетень*. 2020. № 13. С.111–117.
6. Діхтієвський В.П. Державні природоресурсні кадастри як форма доступу до публічної інформації. *Юридичний бюлетень*. 2020. № 15. С. 81–84.
7. Діхтієвський В.П. До питання дискреційних повноважень державних органів, передбачених правовими актами Естонської Республіки

та України. *Адміністративний акт: теорія та практика* : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 9 жовтня 2017 р.). Київ : ВД «Дакор», 2018. С. 70–74.

8. Діхтієвський В.П. Політичні та адміністративні складові Державної служби у діяльності органів публічного управління. *Державна служба в Україні: шляхи реформування* : матеріали круглого столу (м. Київ, 22 травня 2019 р.). Київ : Національна академія прокуратури України, 2019. С. 73–75.

9. Діхтієвський В.П. Забезпечення доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів: стан та перспективи правового регулювання. *Новітні тенденції розвитку адміністративного права як науки, навчальної дисципліни та галузі права* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 23 вересня 2020 р.). Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. С. 69–73.

10. Діхтієвський В.П. Форми доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів. *Правова освіта та правова наука в умовах сучасних трансформаційних процесів* : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 20 листопада 2020 р.). Запоріжжя : ЗНУ, 2020. С. 66–69.

Порівняльна таблиця до проекту Закону України «Про оптимізацію механізму доступу до інформації про стан використання природних ресурсів»

Чинна редакція	Пропоновані зміни	Нова редакція
Кодекс адміністративного судочинства України (Відомості Верховної Ради України. 2005. № 35-36, № 37. Ст.446)		
<p>ч. 2 статті 122. Строк звернення до адміністративного суду</p> <p>2. Для звернення до адміністративного суду за захистом прав, свобод та інтересів особи встановлюється шестимісячний строк, який, якщо не встановлено інше, обчислюється з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення своїх прав, свобод чи інтересів.</p> <p>Для звернення до адміністративного суду суб'єкта владних повноважень встановлюється тримісячний строк, який, якщо не встановлено інше, обчислюється з дня виникнення підстав, що дають суб'єкту владних повноважень право на пред'явлення визначених законом вимог. Цим Кодексом</p>	<p>Доповнити ч. 2 ст. 122 КАС України абзацом четвертим такого змісту:</p> <p><i>«До скарг на рішення, дії чи бездіяльність, що пов'язано із забезпеченням права особи на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів, не застосовуються вимоги строків позовної давності»</i></p>	<p>ч. 2 статті 122. Строк звернення до адміністративного суду</p> <p>2. Для звернення до адміністративного суду за захистом прав, свобод та інтересів особи встановлюється шестимісячний строк, який, якщо не встановлено інше, обчислюється з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення своїх прав, свобод чи інтересів.</p> <p>Для звернення до адміністративного суду суб'єкта владних повноважень встановлюється тримісячний строк, який, якщо не встановлено інше, обчислюється з дня виникнення підстав, що дають суб'єкту владних повноважень право на пред'явлення визначених законом вимог. Цим Кодексом</p>

<p>та іншими законами можуть також встановлюватися інші строки для звернення до адміністративного суду суб'єкта владних повноважень.</p> <p>Для звернення до адміністративного суду з позовами у спорах за участю суб'єктів владних повноважень з приводу проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства та позовами у спорах, що виникають у зв'язку з проведенням та/або визначенням результатів конкурсу з визначення приватного партнера та концесійного конкурсу, встановлюється тримісячний строк з дня, коли особа дізналася або мала дізнатися про порушення своїх прав, свобод чи інтересів.</p>		<p>та іншими законами можуть також встановлюватися інші строки для звернення до адміністративного суду суб'єкта владних повноважень.</p> <p>Для звернення до адміністративного суду з позовами у спорах за участю суб'єктів владних повноважень з приводу проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства та позовами у спорах, що виникають у зв'язку з проведенням та/або визначенням результатів конкурсу з визначення приватного партнера та концесійного конкурсу, встановлюється тримісячний строк з дня, коли особа дізналася або мала дізнатися про порушення своїх прав, свобод чи інтересів.</p> <p><i>До скарг на рішення, дії чи бездіяльність, що пов'язано із забезпеченням права особи на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів, не застосовуються вимоги строків</i></p>
---	--	---

<p>Норма відсутня</p>	<p>Доповнити ч. 1 ст. 4 таким положенням: <i>«зацікавлена громадськість - це громадськість, на яку справляє або може справити вплив процес прийняття рішень з питань, що стосуються навколишнього середовища, або яка має зацікавленість в цьому процесі (в тому числі недержавні організації, які сприяють охороні навколишнього середовища та відповідають вимогам національного законодавства, вважаються такими, що мають зацікавленість)».</i></p>	<p><i>позовної давності.</i></p> <p>Ч. 1 ст. 4: зацікавлена громадськість - це громадськість, на яку справляє або може справити вплив процес прийняття рішень з питань, що стосуються навколишнього середовища, або яка має зацікавленість в цьому процесі (в тому числі недержавні організації, які сприяють охороні навколишнього середовища та відповідають вимогам національного законодавства, вважаються такими, що мають зацікавленість).</p>
<p>Кодекс України про адміністративні правопорушення</p>		
<p>Стаття 91⁴. Відмова від надання чи несвоєчасне надання екологічної інформації Відмова від надання чи несвоєчасне надання за запитами повної та достовірної екологічної інформації, передбаченої законодавством, - тягне за собою</p>	<p>Викласти статтю 91-4 у такій редакції: <i>«Відмова від надання чи несвоєчасне надання за запитами повної та достовірної екологічної інформації (в тому числі інформації про стан таких складових навколишнього середовища, як</i></p>	<p>Стаття 91-4. Порухення вимог законодавства про доступ до екологічної інформації та оцінки впливу на довкілля Відмова від надання чи несвоєчасне надання за запитами повної та достовірної екологічної інформації (в тому числі інформації про стан таких складових</p>

<p>накладення штрафу на службових та посадових осіб від трьох до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p>	<p><i>повітря і атмосфера, вода, ґрунт, земля, ландшафт і природні об'єкти, біологічне різноманіття та його компоненти, включаючи генетично змінені організми, та взаємодію між цими складовими; фактори, такі як речовини, енергія, шум і випромінювання, а також діяльність або заходи, включаючи адміністративні заходи, угоди в галузі навколишнього середовища; стан здоров'я та безпеки людей, умови життя людей, стан об'єктів культури і споруд тією мірою, якою на них впливає або може вплинути стан складових навколишнього середовища або через ці складові, фактори, діяльність), передбаченої законодавством, а також неоприлюднення інформації,</i></p>	<p>навколишнього середовища, як повітря і атмосфера, вода, ґрунт, земля, ландшафт і природні об'єкти, біологічне різноманіття та його компоненти, включаючи генетично змінені організми, та взаємодію між цими складовими; фактори, такі як речовини, енергія, шум і випромінювання, а також діяльність або заходи, включаючи адміністративні заходи, угоди в галузі навколишнього середовища; стан здоров'я та безпеки людей, умови життя людей, стан об'єктів культури і споруд тією мірою, якою на них впливає або може вплинути стан складових навколишнього середовища або через ці складові, фактори, діяльність), передбаченої законодавством, а також неоприлюднення інформації, обов'язкове оприлюднення якої передбачено законами України «Про охорону навколишнього природного</p>
---	--	---

	<p>обов'язкове оприлюднення якої передбачено законами України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про оцінку впливу на довкілля», - тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;</p> <p>Несвоєчасне внесення документів до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля згідно із Законом України «Про оцінку впливу на довкілля», обмеження доступу до інформації, внесеної до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля, - тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>Нерозкриття, порушення строків або порядку розкриття</p>	<p>середовища», «Про оцінку впливу на довкілля», - тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;</p> <p>Несвоєчасне внесення документів до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля згідно із Законом України «Про оцінку впливу на довкілля», обмеження доступу до інформації, внесеної до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля, - тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>Нерозкриття, порушення строків або порядку розкриття інформації у видобувних галузях відповідно до Закону України «Про забезпечення прозорості у видобувних галузях» - тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від</p>
--	--	--

	<p><i>інформації у видобувних галузях відповідно до Закону України «Про забезпечення прозорості у видобувних галузях» - тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до шістдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Надання завідомо неправдивих чи неповних відомостей про вплив на довкілля планованої діяльності, порушення встановлених законодавством вимог щодо здійснення оцінки впливу на довкілля, у тому числі порядку інформування громадськості та порядку проведення громадського обговорення і врахування його результатів, - тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб, громадян - суб'єктів підприємницької діяльності від п'ятдесяти до двохсот</i></p>	<p><i>двадцяти п'яти до шістдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Надання завідомо неправдивих чи неповних відомостей про вплив на довкілля планованої діяльності, порушення встановлених законодавством вимог щодо здійснення оцінки впливу на довкілля, у тому числі порядку інформування громадськості та порядку проведення громадського обговорення і врахування його результатів, - тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб, громадян - суб'єктів підприємницької діяльності від п'ятдесяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян».</i></p>
--	---	---

	<i>неоподатковуваних мінімумів доходів громадян».</i>	
<p>Стаття 91⁻⁵. Порушення вимог законодавства у сфері оцінки впливу на довкілля Надання завідомо неправдивих чи неповних відомостей про вплив на довкілля планованої діяльності, порушення встановлених законодавством вимог щодо здійснення оцінки впливу на довкілля, у тому числі порядку інформування громадськості та порядку проведення громадського обговорення і врахування його результатів, - тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб, громадян - суб'єктів підприємницької діяльності від п'ятдесяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Недотримання під час провадження господарської діяльності, експлуатації об'єктів, інших втручань у природне середовище і ландшафти, у тому</p>	<p>Виключити ч. 1 ст. 91-5: «Надання завідомо неправдивих чи неповних відомостей про вплив на довкілля планованої діяльності, порушення встановлених законодавством вимог щодо здійснення оцінки впливу на довкілля, у тому числі порядку інформування громадськості та порядку проведення громадського обговорення і врахування його результатів, - тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб, громадян - суб'єктів підприємницької діяльності від п'ятдесяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян».</p>	<p>Стаття 91⁻⁵. Порушення вимог законодавства у сфері оцінки впливу на довкілля Недотримання під час провадження господарської діяльності, експлуатації об'єктів, інших втручань у природне середовище і ландшафти, у тому числі з видобуванням ресурсів корисних копалин, використанням техногенних родовищ корисних копалин, екологічних умов, передбачених у висновку з оцінки впливу на довкілля, рішенні про провадження планованої діяльності та проектах будівництва, розширення, перепрофілювання, ліквідації (демонтажу) об'єктів, інших втручань у природне середовище і ландшафти, у тому числі з видобуванням корисних копалин, використанням техногенних родовищ корисних копалин, а також змін у цій</p>

<p>числі з видобуванням ресурсів корисних копалин, використанням техногенних родовищ корисних копалин, екологічних умов, передбачених у висновку з оцінки впливу на довкілля, рішенні про провадження планованої діяльності та проектах будівництва, розширення, перепрофілювання, ліквідації (демонтажу) об'єктів, інших втручань у природне середовище і ландшафти, у тому числі з видобуванням корисних копалин, використанням техногенних родовищ корисних копалин, а також змін у цій діяльності або подовження строків її провадження - до моменту забезпечення виконання таких екологічних умов - тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб, громадян - суб'єктів підприємницької діяльності від двохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян</p>		<p>діяльності або подовження строків її провадження - до моменту забезпечення виконання таких екологічних умов - тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб, громадян - суб'єктів підприємницької діяльності від двохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян</p>
---	--	---

<p>Стаття 212⁻³. Порушення права на інформацію та права на звернення Неоприлюднення інформації, обов'язкове оприлюднення якої передбачено законами України "Про доступ до публічної інформації", "Про оцінку впливу на довкілля", "Про особливості доступу до інформації у сферах постачання електричної енергії, природного газу, теплопостачання, централізованого постачання гарячої води, централізованого питного водопостачання та водовідведення", "Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років", "Про відкритість використання публічних коштів" та "Про запобігання корупції", - тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних</p>	<p>1) Виключити із ч. 1 словосполучення «Про оцінку впливу на довкілля»; 2) Виключити частини 8, 11 ст. 212-3</p>	<p>Стаття 212⁻³. Порушення права на інформацію та права на звернення Неоприлюднення інформації, обов'язкове оприлюднення якої передбачено законами України "Про доступ до публічної інформації", "Про особливості доступу до інформації у сферах постачання електричної енергії, природного газу, теплопостачання, централізованого постачання гарячої води, централізованого питного водопостачання та водовідведення", "Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років", "Про відкритість використання публічних коштів" та "Про запобігання корупції", - тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p>
---	---	--

<p>мінімумів доходів громадян. Порушення Закону України "Про доступ до публічної інформації", а саме: необґрунтоване віднесення інформації до інформації з обмеженим доступом, ненадання відповіді на запит на інформацію, ненадання інформації, неправомірна відмова в наданні інформації, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання недостовірної інформації, - тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Порушення вимог Закону України "Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років", а саме необґрунтоване віднесення інформації до інформації з обмеженим доступом, ненадання відповіді на запит на інформацію, ненадання інформації, неправомірна відмова</p>		<p>Порушення Закону України "Про доступ до публічної інформації", а саме: необґрунтоване віднесення інформації до інформації з обмеженим доступом, ненадання відповіді на запит на інформацію, ненадання інформації, неправомірна відмова в наданні інформації, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання недостовірної інформації, - тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Порушення вимог Закону України "Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років", а саме необґрунтоване віднесення інформації до інформації з обмеженим доступом, ненадання відповіді на запит на інформацію, ненадання інформації, неправомірна відмова в наданні інформації, неповне надання</p>
--	--	--

<p>в наданні інформації, неповне надання інформації, неповідомлення про подовження строку розгляду запиту, відстрочення розгляду запиту, крім випадків, визначених цим Законом, -</p> <p>тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>Обмеження доступу до інформації або віднесення інформації до інформації з обмеженим доступом, якщо це прямо заборонено законом, -</p> <p>тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від шістдесяти до вісімдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>Неправомірна відмова в наданні інформації, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання інформації, що не відповідає дійсності, у відповідь на адвокатський запит, запит кваліфікаційно-дисциплінарної</p>		<p>інформації, неповідомлення про подовження строку розгляду запиту, відстрочення розгляду запиту, крім випадків, визначених цим Законом, -</p> <p>тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>Обмеження доступу до інформації або віднесення інформації до інформації з обмеженим доступом, якщо це прямо заборонено законом, -</p> <p>тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від шістдесяти до вісімдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>Неправомірна відмова в наданні інформації, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання інформації, що не відповідає дійсності, у відповідь на адвокатський запит, запит кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, її палати або члена відповідно</p>
--	--	---

<p>комісії адвокатури, її палати або члена відповідно до Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" - тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>Ненадання доступу до судового рішення або матеріалів справи за заявою особи, а також інше порушення Закону України "Про доступ до судових рішень" - тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>Незаконна відмова у прийнятті та розгляді звернення, інше порушення Закону України "Про звернення громадян" - тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів</p>		<p>до Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" - тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>Ненадання доступу до судового рішення або матеріалів справи за заявою особи, а також інше порушення Закону України "Про доступ до судових рішень" - тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>Незаконна відмова у прийнятті та розгляді звернення, інше порушення Закону України "Про звернення громадян" - тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>Повторне протягом року вчинення будь-</p>
--	--	--

<p>громадян. Несвоєчасне внесення документів до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля згідно із Законом України "Про оцінку впливу на довкілля", обмеження доступу до інформації, внесеної до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля, - тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Повторне протягом року вчинення будь-якого з порушень, передбачених частинами першою - восьмою цієї статті, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню, - тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від шістдесяти до вісімдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до тридцяти годин. Неправомірна відмова</p>		<p>якого з порушень, передбачених частинами першою - восьмою цієї статті, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню, - тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від шістдесяти до вісімдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до тридцяти годин. Неправомірна відмова в наданні інформації, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання недостовірної інформації на звернення Національної комісії з реабілітації, регіональної комісії з реабілітації відповідно до Закону України "Про реабілітацію жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років" - тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних</p>
---	--	--

<p>в наданні інформації, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання недостовірної інформації на звернення Національної комісії з реабілітації, регіональної комісії з реабілітації відповідно до Закону України "Про реабілітацію жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років" - тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>Нерозкриття, порушення строків або порядку розкриття інформації у видобувних галузях відповідно до Закону України "Про забезпечення прозорості у видобувних галузях" - тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти до шістдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p>		<p>мінімумів доходів громадян.</p>
--	--	------------------------------------

Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 року № 2939-VI (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 32, ст. 314)		
Норма відсутня	Доповнити статтю 15-1 наступного змісту: «Стаття 15-1. Оприлюднення інформації про стан використання природних ресурсів розпорядниками 1. Інформація про стан використання природних ресурсів – це відомості про здійснення спеціального природокористування в межах виданих спеціальних дозволів та ліцензій, забруднення довкілля, а також визначення прогнозів розвитку природо-ресурсного потенціалу держави, що має бути відображено із врахуванням рівня захворюваності населення як складової системи прав людини, що забезпечують її природне існування та соціальне буття. 2. Інформація про стан використання природних ресурсів має оприлюднюватися один раз на рік не	Стаття 15-1. Оприлюднення інформації про стан використання природних ресурсів розпорядниками 1. Інформація про стан використання природних ресурсів – це відомості про здійснення спеціального природокористування в межах виданих спеціальних дозволів та ліцензій, забруднення довкілля, а також визначення прогнозів розвитку природо-ресурсного потенціалу держави, що має бути відображено із врахуванням рівня захворюваності населення як складової системи прав людини, що забезпечують її природне існування та соціальне буття. 2. Інформація про стан використання природних ресурсів має оприлюднюватися один раз на рік не пізніше 1 січня року наступного за звітним роком. 3. Доступ до інформації про стан

	<p><i>пізніше 1 січня року наступного за звітним роком.</i></p> <p><i>3.Доступ до інформації про стан використання природних ресурсів може бути обмежено у частині відомостей, що містять дані, які характеризуються як інформація, що містить технічні та технологічні характеристики господарської діяльності (зокрема, технічні характеристики будови об'єктів ядерної та атомної енергетики, хімічної промисловості тощо).</i></p> <p><i>4.Доступ до інформації про стан використання природних ресурсів може бути обмежено на підставі обґрунтованої відповіді розпорядника інформації.</i></p> <p><i>5.Оскарження рішення про відмову у наданні доступу до інформації про стан використання природних ресурсів можуть бути оскаржені до</i></p>	<p>використання природних ресурсів може бути обмежено у частині відомостей, що містять дані, які характеризуються як інформація, що містить технічні та технологічні характеристики господарської діяльності (зокрема, технічні характеристики будови об'єктів ядерної та атомної енергетики, хімічної промисловості тощо).</p> <p>4.Доступ до інформації про стан використання природних ресурсів може бути обмежено на підставі обґрунтованої відповіді розпорядника інформації.</p> <p>5.Оскарження рішення про відмову у наданні доступу до інформації про стан використання природних ресурсів можуть бути оскаржені до керівника розпорядника інформації, вищого адміністративного органу, а також у судовому порядку. Правом оскарження відмови у наданні доступу до інформації</p>
--	---	--

	<p><i>керівника розпорядника інформації, вищого адміністративного органу, а також у судовому порядку. Правом оскарження відмови у наданні доступу до інформації про стан використання природних ресурсів володіють: фізичні та юридичні особи, права та інтереси яких порушено; зацікавлена громадськість як громадськість, на яку справляє або може справити вплив процес прийняття рішень з питань, що стосуються навколишнього середовища, або яка має зацікавленість в цьому процесі; для цілей даного визначення недержавні організації, які сприяють охороні навколишнього середовища та відповідають вимогам національного законодавства, вважаються такими, що мають зацікавленість. До скарг на рішення,</i></p>	<p>про стан використання природних ресурсів володіють: фізичні та юридичні особи, права та інтереси яких порушено; зацікавлена громадськість як громадськість, на яку справляє або може справити вплив процес прийняття рішень з питань, що стосуються навколишнього середовища, або яка має зацікавленість в цьому процесі; для цілей даного визначення недержавні організації, які сприяють охороні навколишнього середовища та відповідають вимогам національного законодавства, вважаються такими, що мають зацікавленість. До скарг на рішення, дії чи бездіяльність, що пов'язано із забезпеченням права особи на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів, не застосовуються вимоги строків позовної давності».</p>
--	---	---

	дії чи бездіяльність, що пов'язано із забезпеченням права особи на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів, не застосовуються вимоги строків позовної давності».	
Норма відсутня	Доповнити частину першу статті 22 абзацом другим такого змісту: «Правомірною є відмова у наданні екологічної інформації (інформації про стан використання природних ресурсів) з метою дотримання вимог національної безпеки, оборони, розслідування чи запобігання екологічним правопорушенням, інтересам збереження рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів; шкода від оприлюднення чи іншої форми поширення такої інформації переважає публічний інтерес в її отриманні; поширення такої інформації може	ч. 1 ст. 22. Відмова та відстрочка в задоволенні запиту на інформацію 1. Розпорядник інформації має право відмовити в задоволенні запиту в таких випадках: 1) розпорядник інформації не володіє і не зобов'язаний відповідно до його компетенції, передбаченої законодавством, володіти інформацією, щодо якої зроблено запит; 2) інформація, що запитується, належить до категорії інформації з обмеженим доступом відповідно до частини другої статті 6 цього Закону; 3) особа, яка подала запит на інформацію, не оплатила передбачені статтею 21 цього Закону

	<p><i>спричинити виникнення техногенної екологічної катастрофи».</i></p>	<p>фактичні витрати, пов'язані з копіюванням або друком; 4) не дотримано вимог до запиту на інформацію, передбачених частиною п'ятою статті 19 цього Закону. <i>Правомірною є відмова у наданні екологічної інформації (інформації про стан використання природних ресурсів) з метою дотримання вимог національної безпеки, оборони, розслідування чи запобігання екологічним правопорушенням, інтересам збереження рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів; шкода від оприлюднення чи іншої форми поширення такої інформації переважає публічний інтерес в її отриманні; поширення такої інформації може спричинити виникнення техногенної екологічної катастрофи.</i></p>
<p>Закон України «Про Державний земельний кадастр» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 8, ст.61)</p>		
Стаття 9. Державний	Доповнити ч. 3 ст. 9	ч. 3 ст. 9. Державний

<p>кадастровий реєстратор</p> <p>3. Державним кадастровим реєстратором може бути громадянин України, який має вищу землевпорядну або юридичну освіту та стаж землевпорядної або юридичної роботи не менш як два роки.</p>	<p>абзацом другим у такій редакції: <i>«кадастровий реєстратор діє на підставі державного свідоцтва, виданого на підставі складання державного експертного оцінювання, проведеного у порядку визначеного чинним законодавством України».</i> Замінити словосполучення «два роки» на словосполучення «шість років».</p>	<p>кадастровий реєстратор «Державним кадастровим реєстратором може бути громадянин України, який має вищу землевпорядну або юридичну освіту та стаж землевпорядної або юридичної роботи не менш як шість років. <i>Кадастровий реєстратор діє на підставі державного свідоцтва, виданого на підставі складання державного експертного оцінювання, проведеного у порядку визначеного чинним законодавством України».</i></p>
<p>ч.10 ст. 24. Державна реєстрація земельної ділянки</p> <p>10. Державна реєстрація земельної ділянки скасовується Державним кадастровим реєстратором, який здійснює таку реєстрацію, у разі: поділу чи об'єднання земельних ділянок; якщо протягом одного року з дня здійснення державної реєстрації земельної ділянки речове право на неї не зареєстровано з вини</p>	<p>Виключити абз. 2, 3 ч. 10 ст. 24: <i>«поділу чи об'єднання земельних ділянок; якщо протягом одного року з дня здійснення державної реєстрації земельної ділянки речове право на неї не зареєстровано з вини заявника».</i></p>	<p>ч.10 ст. 24. Державна реєстрація земельної ділянки</p> <p>10. Державна реєстрація земельної ділянки скасовується Державним кадастровим реєстратором, який здійснює таку реєстрацію, у разі: ухвалення судом рішення про скасування державної реєстрації земельної ділянки. Ухвалення судом рішення про скасування державної</p>

<p>заявника; ухвалення судом рішення про скасування державної реєстрації земельної ділянки. Ухвалення судом рішення про скасування державної реєстрації земельної ділянки допускається виключно з одночасним припиненням таким рішенням усіх речових прав, їх обтяжень, зареєстрованих щодо земельної ділянки (за наявності таких прав, обтяжень). Ухвалення судом рішення про визнання нечинним рішення органу виконавчої влади, органу місцевого самоврядування про надання дозволу на розроблення документації із землеустрою, за якою була сформована земельна ділянка, щодо якої виникли речові права, а також про скасування державної реєстрації такої земельної ділянки, що допускається за умови визнання нечинним рішення про затвердження такої документації (за його</p>		<p>реєстрації земельної ділянки допускається виключно з одночасним припиненням таким рішенням усіх речових прав, їх обтяжень, зареєстрованих щодо земельної ділянки (за наявності таких прав, обтяжень). Ухвалення судом рішення про визнання нечинним рішення органу виконавчої влади, органу місцевого самоврядування про надання дозволу на розроблення документації із землеустрою, за якою була сформована земельна ділянка, щодо якої виникли речові права, а також про скасування державної реєстрації такої земельної ділянки, що допускається за умови визнання нечинним рішення про затвердження такої документації (за його наявності) та припинення таких прав (за їх наявності).</p>
--	--	---

наявності) та припинення таких прав (за їх наявності).		
Закон України «Про судовий збір» від 8 липня 2011 року № 3674-VI (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 14, ст.87)		
<p>Стаття 5. Пільги щодо сплати судового збору</p> <p>1. Від сплати судового збору під час розгляду справи в усіх судових інстанціях звільняються:</p> <p>1) позивачі - у справах про стягнення заробітної плати та поновлення на роботі;</p> <p>2) позивачі - у справах про відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, а також смертю фізичної особи;</p> <p>3) позивачі - у справах про стягнення аліментів, збільшення їх розміру, оплату додаткових витрат на дитину, стягнення неустойки (пені) за прострочення сплати аліментів, індексацію аліментів чи зміну способу їх стягнення, а також заявники у разі подання заяви щодо видачі судового наказу про стягнення аліментів;</p> <p>4) позивачі - у справах щодо спорів,</p>	<p>Доповнити статтю 5 пунктом двадцять четвертим наступного змісту:</p> <p><i>«позивачі - за подання позовів щодо оскарження рішень у сфері захисту довкілля».</i></p>	<p>Стаття 5. Пільги щодо сплати судового збору</p> <p>1. Від сплати судового збору під час розгляду справи в усіх судових інстанціях звільняються:</p> <p>1) позивачі - у справах про стягнення заробітної плати та поновлення на роботі;</p> <p>2) позивачі - у справах про відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, а також смертю фізичної особи;</p> <p>3) позивачі - у справах про стягнення аліментів, збільшення їх розміру, оплату додаткових витрат на дитину, стягнення неустойки (пені) за прострочення сплати аліментів, індексацію аліментів чи зміну способу їх стягнення, а також заявники у разі подання заяви щодо видачі судового наказу про стягнення аліментів;</p> <p>4) позивачі - у справах щодо спорів,</p>

<p>пов'язаних з виплатою компенсації, поверненням майна, або у справах щодо спорів, пов'язаних з відшкодуванням його вартості громадянам, реабілітованим відповідно до Закону України "Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні";</p> <p>5) особи, які страждають на психічні розлади, та їх представники - у справах щодо спорів, пов'язаних з розглядом питань стосовно захисту прав і законних інтересів особи під час надання психіатричної допомоги;</p> <p>6) позивачі - у справах про відшкодування матеріальних збитків, завданих внаслідок вчинення кримінального правопорушення;</p> <p>7) громадяни, які у випадках, передбачених законодавством, звернулися із заявами до суду щодо захисту прав та інтересів інших осіб;</p> <p>8) особи з інвалідністю внаслідок Другої світової війни та сім'ї</p>		<p>пов'язаних з виплатою компенсації, поверненням майна, або у справах щодо спорів, пов'язаних з відшкодуванням його вартості громадянам, реабілітованим відповідно до Закону України "Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні";</p> <p>5) особи, які страждають на психічні розлади, та їх представники - у справах щодо спорів, пов'язаних з розглядом питань стосовно захисту прав і законних інтересів особи під час надання психіатричної допомоги;</p> <p>6) позивачі - у справах про відшкодування матеріальних збитків, завданих внаслідок вчинення кримінального правопорушення;</p> <p>7) громадяни, які у випадках, передбачених законодавством, звернулися із заявами до суду щодо захисту прав та інтересів інших осіб;</p> <p>8) особи з інвалідністю внаслідок Другої світової війни та сім'ї</p>
--	--	--

<p>воїнів (партизанів), які загинули чи пропали безвісти, і прирівняні до них у встановленому порядку особи;</p> <p>9) особи з інвалідністю I та II груп, законні представники дітей з інвалідністю і недієздатних осіб з інвалідністю;</p> <p>10) позивачі - громадяни, віднесені до 1 та 2 категорій постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи;</p> <p>11) виборці - у справах про уточнення списку виборців;</p> <p>12) військовослужбовці, військовозобов'язані та резервісти, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, - у справах, пов'язаних з виконанням військового обов'язку, а також під час виконання службових обов'язків;</p> <p>13) учасники бойових дій, постраждалі учасники Революції Гідності, Герої України - у справах, пов'язаних з порушенням їхніх</p>		<p>воїнів (партизанів), які загинули чи пропали безвісти, і прирівняні до них у встановленому порядку особи;</p> <p>9) особи з інвалідністю I та II груп, законні представники дітей з інвалідністю і недієздатних осіб з інвалідністю;</p> <p>10) позивачі - громадяни, віднесені до 1 та 2 категорій постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи;</p> <p>11) виборці - у справах про уточнення списку виборців;</p> <p>12) військовослужбовці, військовозобов'язані та резервісти, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, - у справах, пов'язаних з виконанням військового обов'язку, а також під час виконання службових обов'язків;</p> <p>13) учасники бойових дій, постраждалі учасники Революції Гідності, Герої України - у справах, пов'язаних з порушенням їхніх прав;</p>
---	--	---

<p>прав;</p> <p>14) позивачі - у справах у порядку, визначеному статтею 12 Закону України "Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту";</p> <p>15) фізичні особи (крім суб'єктів підприємницької діяльності) - кредитори, які звертаються з грошовими вимогами до боржника щодо виплати заборгованості із заробітної плати, зобов'язань внаслідок заподіяння шкоди життю та здоров'ю громадян, виплати авторської винагороди та аліментів, - після оголошення про відкриття провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність), а також після повідомлення про визнання боржника банкрутом;</p> <p>15⁻¹) органи місцевого самоврядування - за подання заяви про визнання спадщини відумерлою;</p> <p>16) позивачі - за подання позовів щодо спорів, пов'язаних з наданням статусу</p>		<p>14) позивачі - у справах у порядку, визначеному статтею 12 Закону України "Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту";</p> <p>15) фізичні особи (крім суб'єктів підприємницької діяльності) - кредитори, які звертаються з грошовими вимогами до боржника щодо виплати заборгованості із заробітної плати, зобов'язань внаслідок заподіяння шкоди життю та здоров'ю громадян, виплати авторської винагороди та аліментів, - після оголошення про відкриття провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність), а також після повідомлення про визнання боржника банкрутом;</p> <p>15⁻¹) органи місцевого самоврядування - за подання заяви про визнання спадщини відумерлою;</p> <p>16) позивачі - за подання позовів щодо спорів, пов'язаних з наданням статусу учасника бойових дій</p>
--	--	--

<p>учасника бойових дій відповідно до пунктів 19-21 частини першої статті 6 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту";</p> <p>17) засуджені до покарання у виді довічного позбавлення волі, позбавлення волі на певний строк та до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, а також особи, взяті під варту, - у справах, пов'язаних із питаннями, які вирішуються судом під час виконання вироку відповідно до статті 537 Кримінального процесуального кодексу України, у разі відсутності на їхніх особових рахунках коштів, достатніх для сплати судового збору.</p> <p>21) заявники - у справах за заявами про встановлення фактів, що мають юридичне значення, поданих у зв'язку із збройною агресією, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією території України, надзвичайними</p>		<p>відповідно до пунктів 19-21 частини першої статті 6 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту";</p> <p>17) засуджені до покарання у виді довічного позбавлення волі, позбавлення волі на певний строк та до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, а також особи, взяті під варту, - у справах, пов'язаних із питаннями, які вирішуються судом під час виконання вироку відповідно до статті 537 Кримінального процесуального кодексу України, у разі відсутності на їхніх особових рахунках коштів, достатніх для сплати судового збору.</p> <p>21) заявники - у справах за заявами про встановлення фактів, що мають юридичне значення, поданих у зв'язку із збройною агресією, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією території України, надзвичайними ситуаціями</p>
--	--	--

<p>ситуаціями природного техногенного характеру, призвели вимушеного переселення з тимчасово окупованих територій України, загибелі, поранення, перебування в полоні, незаконного позбавлення волі або викрадення, а також порушення права власності на рухоме та/або нерухоме майно;</p> <p>22) позивачі - у справах за позовами до держави-агресора Російської Федерації про відшкодування завданої майнової та/або моральної шкоди у зв'язку з тимчасовою окупацією території України, збройною агресією, збройним конфліктом, що призвели до вимушеного переселення з тимчасово окупованих територій України, загибелі, поранення, перебування в полоні, незаконного позбавлення волі або викрадення, а також порушення права власності на рухоме та/або нерухоме</p>		<p>природного чи техногенного характеру, що призвели до вимушеного переселення з тимчасово окупованих територій України, загибелі, поранення, перебування в полоні, незаконного позбавлення волі або викрадення, а також порушення права власності на рухоме та/або нерухоме майно;</p> <p>22) позивачі - у справах за позовами до держави-агресора Російської Федерації про відшкодування завданої майнової та/або моральної шкоди у зв'язку з тимчасовою окупацією території України, збройною агресією, збройним конфліктом, що призвели до вимушеного переселення з тимчасово окупованих територій України, загибелі, поранення, перебування в полоні, незаконного позбавлення волі або викрадення, а також порушення права власності на рухоме та/або нерухоме майно;</p>
---	--	--

<p>майно;</p> <p>23) позивачі - за подання позовів щодо оскарження рішень Національної комісії з реабілітації у правовідносинах, що виникли на підставі Закону України "Про реабілітацію жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років".</p>		<p>23) позивачі - за подання позовів щодо оскарження рішень Національної комісії з реабілітації у правовідносинах, що виникли на підставі Закону України "Про реабілітацію жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років";</p> <p>24) позивачі - за подання позовів щодо оскарження рішень у сфері захисту довкілля.</p>
<p>Закон України «Про звернення громадян» від 2 жовтня 1996 року 393/96-ВР (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 47, ст.256)</p>		
<p>Стаття 17. Термін подання скарги</p> <p>Скарга на рішення, що оскаржувалось, може бути подана до органу або посадовій особі вищого рівня протягом одного року з моменту його прийняття, але не пізніше одного місяця з часу ознайомлення громадянина з прийнятим рішенням. Скарги, подані з порушенням зазначеного терміну, не розглядаються. Пропущений з поважної причини термін може бути</p>	<p>Замінити в абзаці першому частини першої статті 17 словосполучення «одного місяця» на словосполучення «шести місяців».</p>	<p>Стаття 17. Термін подання скарги</p> <p>Скарга на рішення, що оскаржувалось, може бути подана до органу або посадовій особі вищого рівня протягом одного року з моменту його прийняття, але не пізніше одного місяця з часу ознайомлення громадянина з прийнятим рішенням. Скарги, подані з порушенням зазначеного терміну, не розглядаються. Пропущений з поважної причини термін може бути поновлений органом</p>

<p>поновлений органом чи посадовою особою, що розглядає скаргу. Рішення вищого державного органу, який розглядав скаргу, в разі незгоди з ним громадянина може бути оскаржено до суду в термін, передбачений законодавством України.</p>		<p>чи посадовою особою, що розглядає скаргу. Рішення вищого державного органу, який розглядав скаргу, в разі незгоди з ним громадянина може бути оскаржено до суду в термін, передбачений законодавством України. До скарг на рішення, дії чи бездіяльність, що пов'язано із забезпеченням права особи на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів, не застосовуються вимоги щодо обмеження часу її подання</p>
<p>Проект Закону України «Про адміністративну процедуру» № 3475 від 14.05.2020 р.</p>		
<p>ч. 1 ст. 75. Скарга на адміністративний акт може бути подана протягом тридцяти календарних днів з дня доведення його до відома особи, яка була учасником адміністративного провадження щодо прийняття зазначеного акта. Особа, на права, свободи чи інтереси якої негативно впливає адміністративний акт,</p>	<p>Замінити в абзаці першому частини першої статті 75 словосполучення «тридцяти календарних днів» на словосполучення «шести місяців»</p>	<p>ч. 1 ст. 75 Скарга на адміністративний акт може бути подана протягом шести місяців з дня доведення його до відома особи, яка була учасником адміністративного провадження щодо прийняття зазначеного акта. Особа, на права, свободи чи інтереси якої негативно впливає адміністративний акт,</p>

<p>але яка не була учасником адміністративного провадження щодо його прийняття, має право подати скаргу на такий адміністративний акт протягом тридцяти календарних днів з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про негативний вплив зазначеного акта на її права, свободи чи інтереси.</p> <p>Скарга на бездіяльність адміністративного органу може бути подана в будь-який час після спливу строку прийняття адміністративного акта.</p> <p>Для окремих видів справ законом можуть бути установлені більш тривалі строки подання скарги.</p>		<p>але яка не була учасником адміністративного провадження щодо його прийняття, має право подати скаргу на такий адміністративний акт протягом тридцяти календарних днів з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про негативний вплив зазначеного акта на її права, свободи чи інтереси.</p> <p>Скарга на бездіяльність адміністративного органу може бути подана в будь-який час після спливу строку прийняття адміністративного акта.</p> <p>Для окремих видів справ законом можуть бути установлені більш тривалі строки подання скарги.</p>
--	--	--

Проект Закону України «Про оптимізацію механізму доступу до інформації про стан використання природних ресурсів»

Верховна Рада України постановляє:

I. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1. до **Кодексу адміністративного судочинства України (Відомості Верховної Ради України. 2005. № 35-36, № 37. Ст.446):**

а) доповнити ч. 2 ст. 122 КАС України абзацом четвертим такого змісту:

«До скарг на рішення, дії чи бездіяльність, що пов'язано із забезпеченням права особи на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів, не застосовуються вимоги строків позовної давності»;

б) Доповнити ч. 1 ст. 4 таким положенням:

«зацікавлена громадськість - це громадськість, на яку справляє або може справити вплив процес прийняття рішень з питань, що стосуються навколишнього середовища, або яка має зацікавленість в цьому процесі (в тому числі недержавні організації, які сприяють охороні навколишнього середовища та відповідають вимогам національного законодавства, вважаються такими, що мають зацікавленість)»

2. до **Закону України «Про звернення громадян» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 47, ст.256):**

внести зміни до ст. 17 шляхом її доповнення частиною четвертою такого змісту: *«До скарг на рішення, дії чи бездіяльність, що пов'язано із забезпеченням права особи на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів, не застосовуються вимоги щодо обмеження часу її подання»;*

3. До Закону України «Про доступ до публічної інформації» (**Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 32, ст. 314):**

доповнити статтю 15-1 наступного змісту:

«Стаття 15-1. Оприлюднення інформації про стан використання природних ресурсів розпорядниками

Інформація про стан використання природних ресурсів – це відомості про здійснення спеціального природокористування в межах виданих спеціальних дозволів та ліцензій, забруднення довкілля, а також визначення прогнозів розвитку природо-ресурсного потенціалу держави, що має бути відображено із врахуванням рівня захворюваності населення як складової системи прав людини, що забезпечують її природне існування та соціальне буття.

Інформація про стан використання природних ресурсів має оприлюднюватися один раз на рік не пізніше 1 січня року наступного за звітним роком.

Доступ до інформації про стан використання природних ресурсів може бути обмежено у частині відомостей, що містять дані, які характеризуються як інформація, що містить технічні та технологічні характеристики господарської діяльності (зокрема, технічні характеристики забудови об'єктів ядерної та атомної енергетики, хімічної промисловості тощо).

Доступ до інформації про стан використання природних ресурсів може бути обмежено на підставі обґрунтованої відповіді розпорядника інформації.

Оскарження рішення про відмову у наданні доступу до інформації про стан використання природних ресурсів можуть бути оскаржені до керівника розпорядника інформації, вищого адміністративного органу, а також у судовому порядку.

Правом оскарження відмови у наданні доступу до інформації про стан використання природних ресурсів володіють: фізичні та юридичні особи, права та інтереси яких порушено; зацікавлена громадськість як громадськість, на яку справляє або може справити вплив процес прийняття рішень з питань, що стосуються навколишнього середовища, або яка має

зацікавленість в цьому процесі; для цілей даного визначення недержавні організації, які сприяють охороні навколишнього середовища та відповідають вимогам національного законодавства, вважаються такими, що мають зацікавленість»;

2) Доповнити частину першу статті 22 абзацом другим такого змісту:

«Правомірною є відмова у наданні екологічної інформації (інформації про стан використання природних ресурсів) з метою дотримання вимог національної безпеки, оборони, розслідуванню чи запобіганню злочину, інтересам збереження рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів; шкода від оприлюднення чи іншої форми поширення такої інформації переважає публічний інтерес в її отриманні; поширення такої інформації може спричинити виникнення техногенної екологічної катастрофи».

5. До Кодексу України про адміністративні правопорушення (Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР) 1984, додаток до № 51, ст.1122):

1) Викласти статтю 91-4 у такій редакції:

«Відмова від надання чи несвоєчасне надання за запитами повної та достовірної екологічної інформації (в тому числі інформації про стан таких складових навколишнього середовища, як повітря і атмосфера, вода, ґрунт, земля, ландшафт і природні об'єкти, біологічне різноманіття та його компоненти, включаючи генетично змінені організми, та взаємодію між цими складовими; фактори, такі як речовини, енергія, шум і випромінювання, а також діяльність або заходи, включаючи адміністративні заходи, угоди в галузі навколишнього середовища; стан здоров'я та безпеки людей, умови життя людей, стан об'єктів культури і споруд тією мірою, якою на них впливає або може вплинути стан складових навколишнього середовища або через ці складові, фактори, діяльність), передбаченої законодавством, а також неоприлюднення інформації, обов'язкове оприлюднення якої передбачено законами

України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про оцінку впливу на довкілля», -

тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

Несвоєчасне внесення документів до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля згідно із Законом України «Про оцінку впливу на довкілля», обмеження доступу до інформації, внесеної до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля, -

тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Нерозкриття, порушення строків або порядку розкриття інформації у видобувних галузях відповідно до Закону України «Про забезпечення прозорості у видобувних галузях» -

тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до шістдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Надання завідомо неправдивих чи неповних відомостей про вплив на довкілля планованої діяльності, порушення встановлених законодавством вимог щодо здійснення оцінки впливу на довкілля, у тому числі порядку інформування громадськості та порядку проведення громадського обговорення і врахування його результатів, -

тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб, громадян - суб'єктів підприємницької діяльності від п'ятдесяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян».

2) Виключити ч. 1 ст. 91-5:

«Надання завідомо неправдивих чи неповних відомостей про вплив на довкілля планованої діяльності, порушення встановлених законодавством вимог щодо здійснення оцінки впливу на довкілля, у тому числі порядку інформування громадськості та порядку проведення громадського обговорення і врахування його результатів, -

тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб, громадян - суб'єктів підприємницької діяльності від п'ятдесяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян».

3) Виключити із ч. 1 ст. 212-3 словосполучення «Про оцінку впливу на довкілля»;

4) Виключити частини 8, 11 ст. 212-3.

6. до Закону України «Про звернення громадян» від 2 жовтня 1996 року № 393/96-ВР (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 47, ст.256):

1) замінити в абзаці першому частини першої статті 17 словосполучення «одного місяця» на словосполучення «шести місяців»;

7. до Закону України «Про судовий збір» від 8 липня 2011 року № 3674-VI (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 14, ст.87):

доповнити статтю 5 пунктом двадцять четвертим наступного змісту:

«позивачі - за подання позовів щодо оскарження рішень у сфері захисту довкілля».

II. Прикінцеві та перехідні положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

**Пояснювальна записка щодо прийняття проекту Закону України
«Про оптимізацію механізму доступу до інформації про стан
використання природних ресурсів»**

1. Обґрунтування необхідності прийняття Закону України «Про оптимізацію механізму доступу до інформації про стан використання природних ресурсів»

Основна спрямованість чинного законодавства України у сфері захисту довкілля полягає у оптимізації шляхів формування позабюджетних цільових фондів, що є можливим в тому числі за рахунок оптимізації використання місцевих та державного бюджету України.

Загальні питання адміністративно-правового регулювання публічного управління в різних сферах і галузях, включаючи використання природних ресурсів, були предметом досліджень багатьох вітчизняних адміністративістів, зокрема В. Б. Авер'янова, О. Ф. Андрійко, К. К. Афанасьєва, О. М. Бандурки, В. М. Бевзенка, Ю. П. Битяка, Л. Р. Білої-Тіунової, М. Ю. Віхляєва, В. М. Гарашука, Є. А. Гетьмана, І. П. Голосніченка, І. С. Гриценка, Н. Л. Губерської, Є. В. Додіна, Т. Є. Кагановської, Р. А. Калюжного, С. В. Ківалова, Л. П. Коваленко, Н. В. Коваленко, І. Б. Коліушка, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова, А. Т. Комзюка, О. В. Константого, С. О. Кузніченка, О. В. Кузьменко, Є. В. Курінного, М. В. Лошицького, Д. М. Лук'янця, П. С. Лютікова, Р. С. Мельника, О. І. Миколенка, О. М. Музичука, Н. Р. Нижник, О. І. Остапенка, Д. В. Приймаченка, А. О. Селіванова, В. П. Тимощука, М. М. Тищенко, Х. П. Ярмакі та ін.. Проте в наш час відсутні праці, в яких би комплексно аналізувались проблеми визначення адміністративно-правових засад публічного управління у сфері використання природних ресурсів.

Таким чином, необхідність забезпечення ефективного і безпечного використання природних ресурсів в Україні, недостатня розробленість теоретичних положень щодо управлінської складової державної політики з

цих питань, недосконалість її правового регулювання обумовлюють актуальність оптимізації адміністративно-правових засад публічного управління у сфері використання природних ресурсів.

2. Цілі і завдання змін до нормативно-правових актів

Завданням проекту є удосконалення механізму застосування заходів захисту права людини на безпечне довкілля.

3. Загальна характеристика та основні положення змін до нормативно-правових актів

З метою удосконалення механізмів адміністративної відповідальності внести зміни до таких законодавчих актів України:

1. до Кодексу адміністративного судочинства України (Відомості Верховної Ради України. 2005. № 35-36, № 37. Ст.446):

доповнити ч. 1 ст. 4 таким положенням:

«зацікавлена громадськість - це громадськість, на яку справляє або може справити вплив процес прийняття рішень з питань, що стосуються навколишнього середовища, або яка має зацікавленість в цьому процесі (в тому числі недержавні організації, які сприяють охороні навколишнього середовища та відповідають вимогам національного законодавства, вважаються такими, що мають зацікавленість)»;

доповнити ч. 2 ст. 122 КАС України абзацом четвертим такого змісту:

«До скарг на рішення, дії чи бездіяльність, що пов'язано із забезпеченням права особи на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів, не застосовуються вимоги строків позовної давності».

2. до Закону України «Про звернення громадян» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 47, ст.256):

внести зміни до ст. 17 шляхом її доповнення частиною четвертою такого змісту: «До скарг на рішення, дії чи бездіяльність, що пов'язано із

забезпеченням права особи на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів, не застосовуються вимоги щодо обмеження часу її подання»;

3. до Закону України «Про доступ до публічної інформації» (**Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 32, ст. 314**):

доповнити статтю 15-1 наступного змісту:

«Стаття 15-1. Оприлюднення інформації про стан використання природних ресурсів розпорядниками

1. Інформація про стан використання природних ресурсів – це відомості про здійснення спеціального природокористування в межах виданих спеціальних дозволів та ліцензій, забруднення довкілля, а також визначення прогнозів розвитку природо-ресурсного потенціалу держави, що має бути відображено із врахуванням рівня захворюваності населення як складової системи прав людини, що забезпечують її природне існування та соціальне буття.

2. Інформація про стан використання природних ресурсів має оприлюднюватися один раз на рік не пізніше 1 січня року наступного за звітним роком.

3. Доступ до інформації про стан використання природних ресурсів може бути обмежено у частині відомостей, що містять дані, які характеризуються як інформація, що містить технічні та технологічні характеристики господарської діяльності (зокрема, технічні характеристики забудови об'єктів ядерної та атомної енергетики, хімічної промисловості тощо).

4. Доступ до інформації про стан використання природних ресурсів може бути обмежено на підставі обґрунтованої відповіді розпорядника інформації.

5. Оскарження рішення про відмову у наданні доступу до інформації про стан використання природних ресурсів можуть бути оскаржені до

керівника розпорядника інформації, вищого адміністративного органу, а також у судовому порядку.

Правом оскарження відмови у наданні доступу до інформації про стан використання природних ресурсів володіють: фізичні та юридичні особи, права та інтереси яких порушено; зацікавлена громадськість як громадськість, на яку справляє або може справити вплив процес прийняття рішень з питань, що стосуються навколишнього середовища, або яка має зацікавленість в цьому процесі; для цілей даного визначення недержавні організації, які сприяють охороні навколишнього середовища та відповідають вимогам національного законодавства, вважаються такими, що мають зацікавленість»;

2) Доповнити частину першу статті 22 абзацом другим такого змісту:

«Правомірною є відмова у наданні екологічної інформації (інформації про стан використання природних ресурсів) з метою дотримання вимог національної безпеки, оборони, розслідуванню чи запобіганню злочину, інтересам збереження рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів; шкода від оприлюднення чи іншої форми поширення такої інформації переважає публічний інтерес в її отриманні; поширення такої інформації може спричинити виникнення техногенної екологічної катастрофи».

4. До Кодексу України про адміністративні правопорушення (Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР) 1984, додаток до № 51, ст.1122):

1) Викласти статтю 91-4 у такій редакції:

«Відмова від надання чи несвоєчасне надання за запитами повної та достовірної екологічної інформації (в тому числі інформації про стан таких складових навколишнього середовища, як повітря і атмосфера, вода, ґрунт, земля, ландшафт і природні об'єкти, біологічне різноманіття та його компоненти, включаючи генетично змінені організми, та взаємодію між цими складовими; фактори, такі як речовини, енергія, шум і

випромінювання, а також діяльність або заходи, включаючи адміністративні заходи, угоди в галузі навколишнього середовища; стан здоров'я та безпеки людей, умови життя людей, стан об'єктів культури і споруд тією мірою, якою на них впливає або може вплинути стан складових навколишнього середовища або через ці складові, фактори, діяльність), передбаченої законодавством, а також неоприлюднення інформації, обов'язкове оприлюднення якої передбачено законами України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про оцінку впливу на довкілля», -

тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

Несвоєчасне внесення документів до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля згідно із Законом України «Про оцінку впливу на довкілля», обмеження доступу до інформації, внесеної до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля, -

тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Нерозкриття, порушення строків або порядку розкриття інформації у видобувних галузях відповідно до Закону України «Про забезпечення прозорості у видобувних галузях» -

тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до шістдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Надання завідомо неправдивих чи неповних відомостей про вплив на довкілля планованої діяльності, порушення встановлених законодавством вимог щодо здійснення оцінки впливу на довкілля, у тому числі порядку інформування громадськості та порядку проведення громадського обговорення і врахування його результатів, -

тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб, громадян - суб'єктів підприємницької діяльності від п'ятдесяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян».

2) Виключити ч. 1 ст. 91-5:

«Надання завідомо неправдивих чи неповних відомостей про вплив на довкілля планованої діяльності, порушення встановлених законодавством вимог щодо здійснення оцінки впливу на довкілля, у тому числі порядку інформування громадськості та порядку проведення громадського обговорення і врахування його результатів, -

тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб, громадян - суб'єктів підприємницької діяльності від п'ятдесяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян».

3) Виключити із ч. 1 ст. 212-3 словосполучення «Про оцінку впливу на довкілля»;

4) Виключити частини 8, 11 ст. 212-3.

5. до Закону України «Про звернення громадян» від 2 жовтня 1996 року № 393/96-ВР (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 47, ст.256):

1) замінити в абзаці першому частини першої статті 17 словосполучення «одного місяця» на словосполучення «шести місяців».

6. до Закону України «Про судовий збір» від 8 липня 2011 року № 3674-VI (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 14, ст.87):

доповнити статтю 5 пунктом двадцять четвертим наступного змісту:

«позивачі - за подання позовів щодо оскарження рішень у сфері захисту довкілля».

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

Вимагається внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, Закону України «Про звернення громадян», Закону України «Про доступ до публічної інформації».

Реалізація положень поданого законопроекту внесення змін до інших законів не потребує.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація положень законопроекту не впливатиме на видаткову та прибуткову частини державного або місцевих бюджетів.

6. Обґрунтування очікуваних соціально-економічних, правових та інших наслідків застосування законопроекту після його прийняття

Реалізація норм законопроекту призведе до належного рівня законодавчої техніки, оптимізує реалізацію механізмів застосування заходів адміністративно-правової охорони права на безпечне довкілля.

Акти впровадження

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор НТУ
«Дніпровська політехніка»
Азіоковський О.О.

 2020 р.

АКТ

«11» 11 2020 р. м. Дніпро № 35

Про впровадження у науково-дослідну діяльність НТУ «Дніпровська політехніка» основних результатів дисертації Діхтєвського Володимира Петровича «Адміністративно-правове регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів» на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

уклала комісія у складі: Грищак С.В. – директора Інституту гуманітарних і соціальних наук НТУ «Дніпровська політехніка», кандидата технічних наук, доцента; Школи С.М. – завідуючого кафедрою публічного права, кандидата юридичних наук, доцента; Легези Ю.О. – професора кафедри цивільного, господарського та екологічного права, доктора юридичних наук, професора.

Комісія відповідно до Порядку державної реєстрації та обліку відкритих науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт і дисертацій у системі вищих навчальних закладах України, затвердженого наказом МОН України «Про затвердження Порядку державної реєстрації та обліку відкритих науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт і дисертацій» від 27 жовтня 2008 року № 977 склала цей акт з приводу того, що комісією розглянуто результати дисертаційного дослідження Діхтєвського Володимира Петровича «Адміністративно-правове регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів» у вигляді наукових статей:

1. Діхтієвський В.П., Невмержицький Є.В. Повноваження суб'єктів публічного управління у сфері протидії корупції в Україні: проблеми боротьби та механізми посилення. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2018. № 3. С. 59-65.
2. Dikhtievsky V.P. Information on the use of natural resources as a component of the right of access to public information. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2020. № 2. P. 104-110.
3. Діхтієвський В.П. Нормативно-правові засади доступу до інформації про стан використання природних ресурсів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 4. С. 19-24.
4. Діхтієвський В.П. Інформація як об'єкт правовідносин. *Вісник Запорізького національного університету. Серія. Юридичні науки*. 2020. Випуск 3. С. 84-90.
5. Діхтієвський В.П. Адміністративно-правові засади реалізації доступу до інформації про стан використання природних ресурсів. *Юридичний бюлетень*. 2020. № 13. С.111-117.
6. Діхтієвський В.П. Державні природоресурсні кадастри як форма доступу до публічної інформації. *Юридичний бюлетень*. 2020. № 15. С. 81-84.

Комісія вважає, що представлені наукові статті, отримані на основі проведеного дослідження, мають необхідний теоретичний і методологічний рівень та практичну значимість і були враховані кафедрами Інституту гуманітарних і соціальних наук НТУ «Дніпровська політехніка» при проведенні наукового дослідження за темою: «Забезпечення прав і свобод людини у діяльності органів публічної адміністрації».

Члени комісії:

С.В. Грищак

С.М. Школа

Ю.О. Легеза

Проректор з наукової роботи ЗНУ

Васильчук
03.12.2020
вересня 2020 р.

АКТ

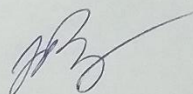
про впровадження результатів дисертаційних досліджень Діхтієвського Володимира Петровича тему «Адміністративно-правове регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів» у навчальний процес, науково-дослідну діяльність юридичного факультету Запорізького національного університету

Комісія у складі заступника декана юридичного факультету к.ю.н., доцента Верлос Н.В., завідувача кафедри адміністративного та господарського права д.ю.н., професора Колпакова В.К., заступника декана з наукової роботи юридичного факультету, к.ю.н. Пелех І.В. склала цей акт про те, що результати дисертаційної роботи Діхтієвського Володимира Петровича на тему «Адміністративно-правове регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право, впроваджено у навчальний процес, а саме при викладанні навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Актуальні проблеми нормотворчої діяльності», «Міжнародно-правові стандарти публічного адміністрування», «Інформаційне забезпечення діяльності органів публічної влади» для здобувачів першого, другого та третього рівнів вищої освіти, а також використовуються у науково-дослідній діяльності юридичного факультету Запорізького національного університету при підготовці та проведенні аудиторних занять, організації, проведенні наукових заходів, при підготовці навчально-методичних, наукових, науково-практичних робіт, тез, статей,

кваліфікаційних та конкурсних робіт, при виконанні тематичних наукових робіт на госпрозрахунковій та держбюджетній основі.

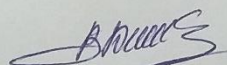
Члени комісії:

к.ю.н., доцент,
заступник декана з навчальної роботи

Н.В. Верлос

д.ю.н., професор,
завідувач кафедри адміністративного
та господарського права

В.К. Колпаков

к.ю.н.,
заступник декана з наукової роботи

І.В. Пелех